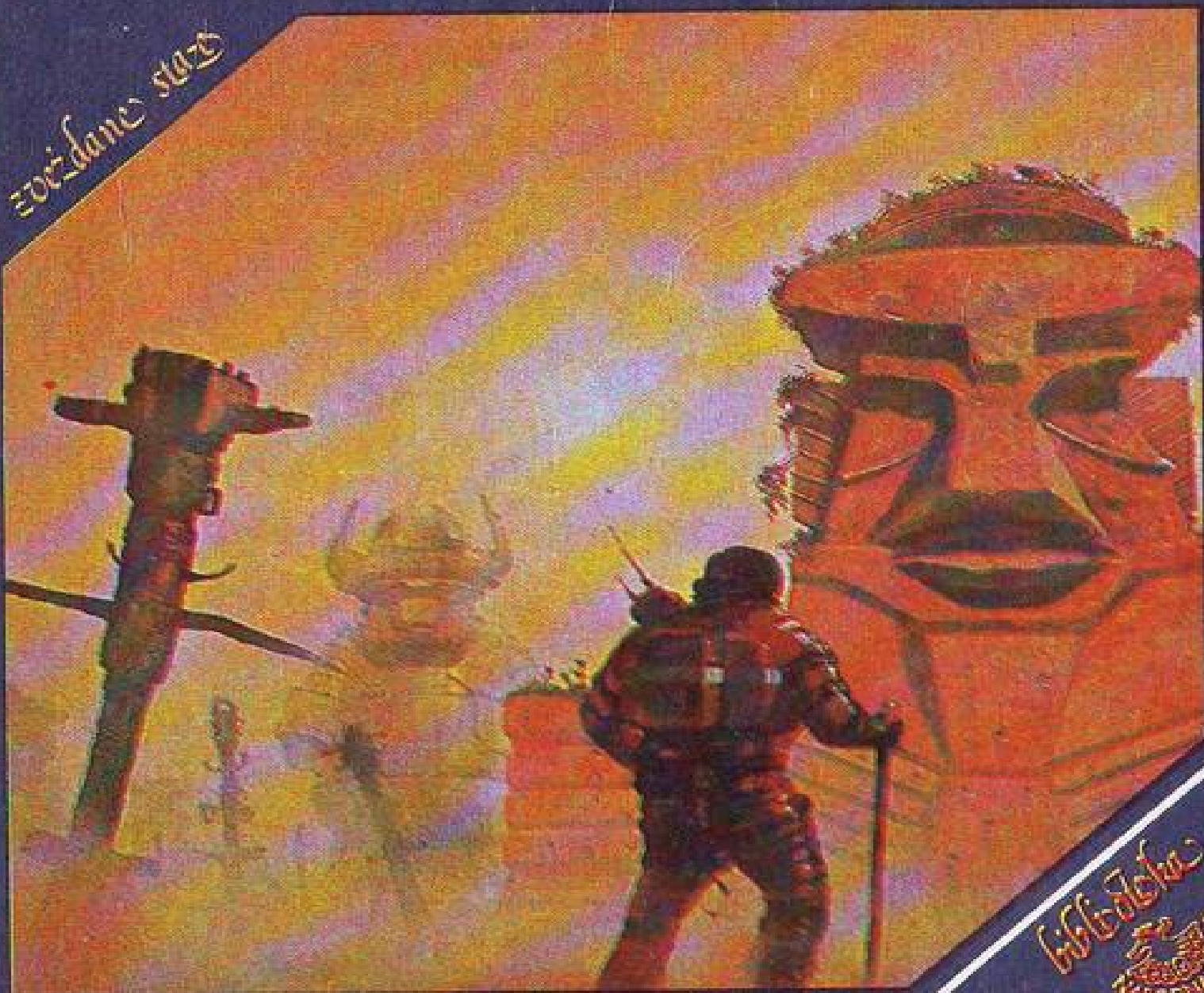

Robert Šekli

Trampa
svesti

evrdane staze

Grafika
Šekli

NARODNA KNJIGA
BIBLIOTEKA SF – „ZVEZDANE STAZE” – naučna fantastika

Robert Šekli

TRAMPA SVESTI

Naziv originala:
Robert Sheckley – MINDSWAP

Preveo: Zoran Stanojević

GLAVA 1

Marvin Flin pročitao je, u „malim oglasima” Stenhouske Gazete, sledeće:

Džentlmen sa Marsa, 43 godine, tih, studiozan, kulturan, želeo bi trampiti telo sa džentlmenom sa Zemlje sličnih osobina. Prvi avgust – prvi septembar. Razmena preporuka. Posredovanje ostaje u poverenju.

Ovaj svakidašnji oglas bio je dovoljan da Flinu ubrza puls. Trampiti telo sa Marsovcem... Uzbudljiva ali i odbojna ideja. Na kraju krajeva, ko bi poželeo da mu u glavi bude nekakav matori marsovski peskonja, pa da pokreće njegove ruke i noge, da gleda iz njegovih očiju i sluša njegovim ušima. A opet, u zamenu za ove neugodnosti, on – Marvin Flin, mogao bi da vidi Mars. I to bi mogao da ga vidi kao što Mars treba videti: čulima jednog domoroca.

Kao što bi neki da sakupljaju slike, drugi knjige, treći žene – tako je Marvin Flin želeo da, putujući, sakuplja suštinu svega toga. A ta njegova strast bila je do bola nezadovoljena. Rođen je i odrastao u Stenhoupu, država Njujork. Fizički, njegov grad bio je na nekih tri stotine milja od Njujorka; duhovno, ova dva grada je razdvajalo oko stotinu godina.

Stenhoup je bio prijatna palanka okružena vencem voćnjaka; njegove zelene ispaše bile su istačkane grupicama mrkih krava. Nepobedivo seoski, Stenhoup se grčevito držao starinskog načina života. Dobročudno, ali borbeno, gradić je branio svoju udaljenost od megalopolisa sa srcem od kremenja, koji se nalazio južno. Podzemna železnica na liniji IRT – Sedma avenija izdubila je svoje hodnike sve do Kingstona, ali ne dalje. Gigantske autostrade vijugale su svojim betonskim pipcima na površini zemlje, ali nisu bile u stanju da osvoje hrastovima oivičenu glavnu ulicu Stenhoupa. Drugi gradovi imali su raketodrome: Stenhoup se držao svog starinskog aerodroma za mlazne avione, i zadovoljavao se sa tri poletanja nedeljno. Često je, noću, Marvin iz kreveta osluškivao dirljivi zvuk jedne seoske Amerike u nestajanju – taj samotni jecaj mlaznog putničkog aviona.

Stenhoup je bio zadovoljan sobom, a i ostatak sveta, činilo se, bio je sasvim zadovoljan Stenhoupom, i voljan da ga ostavi u njegovom

romantičnom snu o jednom manje užurbanom dobu. Jedina osoba kojoj taj aranžman nije odgovarao bio je Marvin Flin.

On jeste bio na svim uobičajenim izletima i video – sve što je uobičajeno. Baš kao i svako drugi, i on je proveo mnoge vikende u glavnim gradovima Evrope. U ronilačkoj opremi istraživao je potonuli grad Majami, zurio u Viseće vrtove Londona, i molio se u hramu Bahai, u Haifi. Tokom dužih odmora išao je pešice na kružno putovanje po Zemlji Mari Berd, istražio Kišovitu prašumu Donjeg Iturija, prešao Sinkjang na kamili, pa je čak nekoliko nedelja živeo i u Lasi, umetničkoj prestonici sveta. Sve to bilo je tipično za njegov uzrast i društveni položaj.

Ali ova putovanja njemu ništa nisu značila; bila je to uobičajena turistička ponuda, nešto što bi i svaki drugi uzgredni putnik verovatno obišao. Umesto da uživa u onome što je imao, Flin je jadikovao zbog onoga što mu je uskraćeno. On je želeo da putuje *zaista*, dakle ekstraterestrijalno.

On nikad nije bio čak ni na Mesecu, iako mu bar to nije izgledalo kao neki preveliki zahtev.

U krajnjoj analizi sve se svodilo na pitanje ekonomičnosti. Međuzvezdana putovanja bila su skupa, i najvećim delom namenjena bogatašima ili kolonistima i administratorima. Za prosečnog čoveka ona prosto nisu dolazila u obzir. Izuzev, naravno, ako bi taj poželeo da koristi Trampu svesti.

Sa urođenim palanačkim konzervativizmom, Flin je do sada izbegavao taj logičan ali uznemirujući korak.

Pokušavao je Marvin da se pomiri sa svojim položajem u životu, i sa veoma prihvatljivim mogućnostima koje mu je taj položaj nudio. Na kraju krajeva imao je slobodu; sivu put, i trideset i jednu godinu (u stvari nešto preko trideset i jedne). Bio je to privlačan, visok dečak širokih ramena, potkresanih crnih brčića i blagih kestenjastih očiju. Bio je zdrav, inteligentan, društven, i nimalo neprihvatljiv za suprotni pol. Stekao je uobičajeno obrazovanje: osnovna škola, visoka škola, dvanaest godina fakulteta i četiri godine postdiplomskih studija. Bio je valjano osposobljen za svoj posao kod korporacije „Rejk-Piters”, za koju je fluoroskopirao plastične igračke, podvrgavao ih analizi stresa, i ispitivao nije li došlo do mikroskupljanja, poroznosti, zamora materijala i tome sličnog. Možda to i nije bio baš najznačajniji posao

na svetu, ali ne možemo svi biti kraljevi ili piloti kosmičkih brodova. U svakom slučaju, bio je to jedan odgovoran položaj, naročito kada se uzme u obzir važnost igračaka i životno značajan zadatak ublažavanja frustracija kod dece.

Sve je to Marvinu bilo poznato, ali je ipak bio nezadovoljan. Uzalud je išao kod svog socijalnog radnika. Taj ljubazni čovek pokušao je da pomogne Marvinu putem Analize faktora situacije, ali Marvin na to nije reagovao upoznavanjem samoga sebe. On je želeo da *putuje*, odbio je da pošteno sagleda skrivene implikacije te želje, i nije hteo da prihvata nikakvu zamenu za to.

Dok je čitao taj običan a ipak tako uzbudljiv oglas, sličan hiljadama drugih a opet izuzetan zato što ga je *on* čitao u tome času, Marvin oseti neko čudno stezanje u grlu. Trampiti telo sa Marsovcem... videti Mars, posetiti jazbinu Peščanog kralja, putovati kroz oralne divote Rane, slušati hromatski pesak Velikog suvog mora...

Sanjario je on i ranije, ali, ovoga puta, bilo je to drugačije. Ono čudno stezanje u grlu ukazivalo je na to da upravo pupi neka odluka. Marvin, mudro, nije insistirao na tome. Samo je stavio kapicu na glavu i uputio se u cehtar grada, do stenhoupske Apoteke.

GLAVA 2

Kao što je i očekivao, Bili Hejk, njegov najbolji prijatelj, sedeo je za pultom za mlečne napitke i pio jedan blagi halucinogen poznat kao LSD *frape*.

– Koji ti je klinac, Sinac? – upita Hejk, slengom popularnim u to vreme.

– Meko mazi, Esterhazi – odvrati Marvin, dajući obavezni odgovor.

– Du koomen ta de la klipje? – zapita Bili. (Kreolizirani špansko-afrikanski dijalekt bio je nova duhovita senzacija te godine.)

– Ja, mijnheer – odgovori Marvin malko utučeno. Naprosto mu nije bilo do hitrog duhovitog pariranja.

Bili oseti neku nijansu nezadovoljstva. Podigao je podsmešljivo obrvu, sklopio svoj primerak iz serije „Džems Džojs-Stripa”, stavio jedan žud-dim u usta i zagrizao ga da oslobodi mirisnu zelenu paru, i upitao: – Što-za si s' ukopo? – Pitanje je bilo grublje formulisano, ali očito dobronamerno.

Marvin sede uz Bilija. Bio je turoban, ali nije želeo da svoje neraspoloženje pokaže svom vedrom prijatelju, pa zato diže ruke i nastavi razgovor jezikom znakova Ravničarskih indijanaca. (Mnogi intelektualno orijentisani mladi ljudi još su bili pod uticajem prošlogodišnje senzacionalne projektoskop-predstave *Dijalog Dakota*, sa Bjornom Rakradišem u ulozi Ludog Konja i Milovarom Slavovivicem kao Crvenim Oblakom, gde je sve bilo na jeziku gestova.)

Marvin izvede, podsmešljive ali ozbiljne, pokrete za srce-što-se-slama, konja-koji-bludi, sunce-koje-neće-da-sja, mesec-što-ne-može-da-izađe.

U tome ga je prekinuo gospodin Biglou, vlasnik stenhovpske Apoteke. Gospodin Biglou bio je sredovečan čovek od sedamdeset i četiri godine, malk'o proćelav, sa malim ali приметnim trbuščićem. A ipak – podražavao je dečačko ponašanje. On reče Marvinu: – Eh, mijnheer, querenzie tomar la klopje inmensa de la cabeza vefrouvens in forma de ein skoboldash sladoled sa voćem?

Bilo je tipično za gospodina Bigloua i druge iz njegove generacije da preteraju u mladalačkom slengu, i tako izgube svaki komični efekat izuzev onog tužno nenamernog.

– Schnell – reče Marvin, postavljajući ga na njegovo mesto sa nepromišljenom surovošću mladih.

– No, tako mi... – reče gospodin Biglou, i uvređeno se udalji izveštačenim hodom koji je naučio gledajući šou *Imitacija života*.

Bili opazi tugu svoga prijatelja i bi mu neugodno. On je imao trideset i četiri, godinu i nešto jače nego Marvin, te je bezmalo bio odrastao čovek. Imao je dobar posao kao nadzornik montažne trake br. 23 u „Pitersonovoj fabrici kutija”. Još se držao ponašanja adolescenta, razume se, ali je bio svestan da mu njegov uzrast nameće i izvesne obaveze. Stoga on premosti u sebi strujni tok straha od nelagodnosti i obrati se svom najstarijem prijatelju razgovetno.

– Marvine, u čemu je stvar?

Marvin sleže jednim ramenom, iskrivi usta i zadobova besciljno prstima. Zatim reče: – Oiga, hombre, ein Kleinnachtmusik es demasiado, nicht wahr? Todt koju čovek ruve da dotakne...

– Presredi to – reče Bili sa nekim tihim dostojanstvom koje je prevazilazilo njegove godine.

– Izvini. – reče Marvin govoreći razumljivo.

– To ti je samo... oh, Bili ja tako strašno želim da putujem!

Bili klimnu glavom; znao je za opsesiju svoga prijatelja. – Naravno – reče on. – I ja.

– Ali ne toliko. Bili, ja gorim.

Njegov skoboldash sladoled sa voćem je stigao, ali Marvin ne obrati pažnju na to; otvorio je srce pred svojim prijateljem iz detinjstva. – To ti je čudovišno, Bili, to me je smotalo jače nego povratni plastični kalem. Razmišljam o Marsu i Veneri, i o odistinski *dalekim* mestima, kao što su Aldebaran i Antares, i ... mislim: boga mu, prosto ne mogu da prestanem da razmišljam o tome. Znaš, o stvarima kao Okean koji govori sa Prokiona IV i trostruki hominidi sa Alue II, i dođe mi da naprosto umrem ako stvarno i istinski ne vidim sve to.

– Aha – reče njegov prijatelj. – I ja bih voleo da ih vidim.

– Ama ti ne *razumeš* – reče Marvin. – Nije to samo videti, to je... to je kao... to je gore nego da... mislim, ja prosto ne mogu samo da *živim* sav ostatak života ovde u Stenhoupu, iako jeste zabavno, i imam fini posao, i izlazim sa nekim stvarno guapa devojkama. Do vraga, ne mogu naprosto da se oženim nekom curicom, i da podižem klince, i... i... ma mora da postoji i nešto više!

Tu Marvin zapade u adolescentnu nerazgovetnost, ali nešto od njegovih osećanja probilo se kroz divlju bujicu reči, te njegov prijatelj mudro zaklima glavom.

– Marvine – reče on blago – čitam te u srazmeri jedan prema jedan; časne mi reči, čitam te. Ali, hej... čak i interplanetarna putovanja koštaju čitavo *bogatstvo*. A već to međuzvezdano... to ti je načisto nemoguće.

– Jeste moguće – reče Marvin – ako koristiš *Trampu svesti*.

– Marvine! Valjda ne misliš ozbiljno! – Prijatelj je bio toliko šokiran da nije uspeo da se uzdrži od uzvika.

– Mislim! – reče Marvin. – I neka mi je Christo malherido svedok, idem!

Ovo je šokiralo obojicu. Marvin skoro nikad nije koristio ružne reči, te njegov prijatelj shvati pod kakvim je on pritiskom morao biti da bi upotrebio jedan takav izraz, makar i tako – šifrovan.

A Marvin, kada je rekao to što je rekao, uvide nepomirljivu čvrstinu sopstvene odluke, i opazi da je sada manje strašno pomišljati na naredni korak, na daljanje u vezi sa njom.

– Ali *ne možeš to* – reče Bili. – Trampa svesti je... no, pa, ona je prljava!

– *Prljav je onaj ko prljavo pomisli, Cabron.*

– Ne, stvarno. Ne želiš valjda u svojoj glavi nekakvog matorog marsovskog peskonju? Da mrda tvoje noge i ruke, da gleda napolje iz tvojih očiju, da te *dodiruje*, a možda čak i...

Marvin mu upade u reč pre no što je stigao da kaže nešto zbilja gadno: – Mira, recuerda – reče on – que ću ja biti u *njegovom* telu, na Marsu, tako da će on imati iste neugodnosti.

– Tu uopšte nisi u pravu – reče Marvin. Premda mlađi, on je u mnogo čemu bio zreliji nego njegov prijatelj. Bio je uspešan u studiranju komparativne interstelarne etike, a, budući da je tako žarko želeo da putuje, stavovi su mu bili manje provincijalni, i bio je sposobniji nego njegov prijatelj da stvari posmatra sa tačke gledišta drugih živih bića. Od dvanaeste godine, kada je naučio da čita, Marvin je proučavao ponašanje i običaje mnoštva rasa galaksije i uvek se trudio da ta bića gleda njihovim očima, i da njihove motive shvati u okvirima njihovih, jedinstvenih psihologija. Uz to, postigao je 95 procenata u testu Projektivne empatije, čime je dokazao svoj sirovi potencijal za zadovoljavajuće ekstraterestrijalne odnose. Ukratko, za putovanja je bio spreman koliko je to uopšte bilo moguće za mladića koji je ceo život proveo u jednom malom gradu u unutrašnjosti, na Zemlji.

Istog popodneva, u svojoj sobici u potkrovlju, Marvin otvori enciklopediju. Ona je bila njegovo društvo i prijatelj još od njegove devete godine, kada su mu je roditelji kupili. Podesio je nivo shvatljivosti na „prosto”, traganje za materijalom na „brzo”, perforirao kartice sa pitanjima i zavalio se, a mala crvena i zelena svetla su zasijala.

„Zdravo drugari” – reče tejkorder svojim uobičajenim glasom punim sladunjavog entuzijazma. „Danas – ‘adje da popričamo o Trampi svesti!”

Usledio je istorijski odeljak, koji je Marvin ignorisao. Obratio je pažnju tek kad je čuo tejkorder kako govori:

„I tako, hajde da posmatramo svest kao nekakav elektroformni, ili možda čak i subelektroformni entitet. Možda se sećate, iz našeg prethodnog ćaskanja, da se za svest smatra da je otpočela kao projekcija naših telesnih procesa, pa evoluirala u kvazinezavisan entitet. Vi znate šta to znači, drugari. To znači kao da imate maleckog čoveka u glavi – ali ne baš sasvim isto. Baš je to *kvazi*, mm?”

Tejpkorder se skromno nasmeja svojoj maloj šali, a onda nastavi:

„No, šta smo izvukli iz cele te zavrzlake? Pa, klinici, dobili smo kao neku simbiotnu situaciju – što se tiče tela i svesti, mada je tu gospođa Svest sklona nekakvom parazitizmu. Ipak, i telo i svest mogu – teoretski – postojati bez onog drugog. To jest, kako bilo da bilo, tako veliki Mislioci kažu.”

Marvin poče da preskače ubrzavanjem reprodukcije.

„Sad što se tiče projektovanja svesti – pa, momci, zamislite da bacate loptu..

„Mentalno u fizičko i vice versa. Konačno, to su samo pojavni oblici jednog te istog, baš kao što su i materija i energija. Svakako, mi tek treba da otkrijemo...”

„Ali, razume se, o tome imamo samo pragmatičko znanje. Mogli bismo, za časak, razmotriti Van Vurhesov koncept o Aglutinativnoj reformi i teoriju Univerziteta „Lagos” o Relativnim apsolutima. Jasno, ove teorije prouzrokuju veći broj pitanja od onog na koji daju odgovore...”

„... a sve je to moguće samo zbog, pomalo iznenađujućeg, nedostatka imuniformne reakcije.” „Za Trampu svesti koriste se mehaničko-hipnotičke tehnike, kao što su indukovana relaksacija, fiksacija na jednu tačku i upotreba neke svest-pozitivne supstance, na primer Vilijamita, za fokusiranje i pojačavanje uskog zraka. Programiranje povratne sprege.

„Kada to jednom naučite, jasno, možete se baviti Trampom bez mehaničkih pomagala, obično korišćenjem čula vida za fokusiranje...”

Marvin isključi enciklopediju, a potom je razmišljao o kosmosu, i mnoštvu planeta i egzotičnim stanovnicima tih planeta, i o Trampi svesti. Mislio je: sutra bih mogao biti na Marsu. Sutra, mogao bih biti Marsovac...

Marvin skoči. – Boga mu! – uzviknu, i tresnu pesnicom o dlan leve ruke – učiniću tako!

Čudna alhemija odlučivanja preobrazila ga je. Bez oklevanja spakovao je jedan laki kofer, ostavio poruku roditeljima i uhvatio mlaznjak za Njujork.

GLAVA 3

Stigavši u Njujork, Marvin se uputi pravo u posredničku firmu za tela, kod „Otisa, Blandersa i Klenta”. Poslali su ga u kancelariju gospodina Blandersa, visokog atletski građenog čoveka koji je u najboljem životnom dobu – šezdeset i trećoj godini – bio ravnopravan partner u toj firmi. Tom čoveku objasnio je zašto je došao.

– Svakako – reče gospodin Blanders. – Vi u povodu našeg oglasa od prethodnog petka. Ime tog marsovskog džentlmena je Ze Kragaš, i veoma je toplo preporučen od strane rektora Univerziteta „Istočni Skern”.

– Kako izgleda? – upita Marvin.

– Pogledajte sami – reče Blanders, i pokaza Marvinu fotografiju jednog bića sa bačvastim grudima, tankim nogama, nešto debljim rukama, i malom glavom sa izuzetno dugačkim nosom. Slika je prikazivala Kragaša kako stoji do kolena u blatu i maše nekome rukom. Na dnu fotografije bilo je štampano: „Suvenir iz Blatnog utočišta – marsovskog odmarališta sa sezonom preko cele godine; najveći procenat vlažnosti na čitavoj planeti!”

– Tip pristojnog izgleda – prokomentarisao je gospodin Blanders. Marvin klimnu glavom, iako mu je Kragaš izgledao baš kao i ma koji drugi Marsovac.

– Njegov dom – nastavi Blanders – nalazi se u Vekomstemku, na rubu Nestajuće pustinje, u oblasti Novi Južni Mars. To je jedno izuzetno popularno turističko područje, kao što možda i znate.

Poput vas, gospodin Kragaš je voljan putovati, i želi naći prikladno telo-domaćina. Izbor je u potpunosti prepustio nama, insistirajući samo na mentalnom i fizičkom zdravlju.

– Pa – reče Marvin – ne bih da se hvalim, ali uvek su me smatrali zdravim.

– To vidim već i na prvi pogled – reče gospodin Blanders. – Razume se, to je samo utisak, ili možda intuicija, ali ja verujem svojim osećanjima posle trideset godina rada sa strankama. Na osnovu osećanja sam i odbacio poslednju trojicu ponuđača za ovu Trampu.

Izgledalo je da se gospodin Blanders time toliko ponosi da je Marvin prosto bio prinuđen da kaže: – Zbilja?

– Apsolutno. – Ne možete ni da pojmite koliko često u ovom mom poslu moram da otkrivam i eliminišem neprikladne. Neurotičare, koji tragaju za ružnim i nezakonitim uzbuđenjima; kriminalce, koji bi da umaknu poteri lokalnih snaga reda; mentalno nestabilne, koji pokušavaju da pobegnu od sopstvenih unutarnjih psihičkih pritisaka, i mnoge druge. Ja ih sve otkrijem.

– Ja se nadam da ne spadam ni u jednu od tih kategorija – reče Marvin, i proprati to kratkim stidljivim smehom.

– Ne, i to mogu odmah da kažem – reče gospodin Blanders. – Ocenio bih vas kao izuzetno normalnog mladića, skoro *preterano* normalnog, kad bi tako nešto bilo moguće. Zarazio vas je virus putovanja, što sasvim odgovara vašem životnom dobu; to je strast poput zaljublivanja, ili borbe u nekom idealističkom ratu, ili opšteg razočaranja u svet i sličnih poza mladih. Veoma je srećna okolnost što ste raspolagali ili urođenom inteligencijom ili dobrom srećom da se obratite nama, najstarijoj i najpouzdanijoj posredničkoj kući u poslu Trampe, a ne nekom od naših manje skrupuloznih konkurenata ili, što bi bilo najgore od svega, Otvorenom tržištu.

Marvin je veoma malo znao o Otvorenom tržištu, ali je ćutao da ne bi, kakvim pitanjem. otkrio svoje neznanje.

– E, sad – reče gospodin Blanders – kod nas su predviđene izvesne formalnosti koje se moraju obaviti pre no što možemo da udovoljimo vašem zahtevu.

– Formalnosti? – zapita Marvin.

– Apsolutno. Prvo, morate biti podvrgnuti kompletnom pregledu koji će omogućiti operativno procenjivanje vašeg fizičkog, mentalnog, i moralnog stanja. To je neophodno jer se tela trampe na bazi jednakosti. Vi biste bili krajnje nesrećni kada biste se našli u telu nekog Marsovca koji pati od peščanih buva, ili od tunelskog sindroma. Baš kao što bi i on bio nesrećan kad bi otkrio da vi imate

rikeciju ili paranoju. Prema našem Pravilniku o poslovanju, mi moramo nastojati da dobijemo što potpunije saznanje o zdravlju i stabilnosti učesnika Trampe, i da ih obavestimo o svim nepodudarnostima između stvarnog i stanja navedenog u oglasu.

– Vidim – reče Marvin. – A šta se dešava zatim?

– Kao sledeće, vi i džentlmen sa Marsa potpisujete Ugovor o recipročnom oštećenju. U njemu stoji da će svako oštećenje na telu vašeg domaćina, bilo da je izazvano delanjem ili uzdržavanjem od delanja – a što uključuje i višu silu – biti, prvo, nadoknađeno po cenovniku ustanovljenom interstelarnim konvencijama, i, drugo, da će isto takvo oštećenje biti, recipročno, naneto vašem sopstvenom telu, prema *lex talionis*.

– A? – izjavi Marvin.

– Oko za oko, zub za zub – objasni gospodin Blanders. – U stvari, to je sasvim jednostavno. Pretpostavimo da vi, u telu tog Marsovca; slomite nogu tokom poslednjeg dana boravka. Vi podnesete bol, bez sumnje, ali ne i one dalje neugodnosti, koje izbegavate povratkom u svoje neoštećeno telo. Ali to nije pravično. Zašto biste vi izbegli posledice svoje vlastite nesreće? Zašto bi neko drugi te posledice snosio umesto vas? Stoga, u interesu pravde, interstelarni zakon zahteva da vam se, pošto ponovo zauzmete svoje telo, noga slomi na najnaučniji i najbezbolniji mogući način.

– Čak i ako je ona prva noga bila slomljena slučajno?

– *Naročito* ako je slomljena slučajno. Utvrdili smo da je Klauzula o recipročnom oštećenju značajno smanjila broj takvih slučajeva.

– Ovo počinje da zvuči nekako opasno – reče Marvin.

– Svaki pravac akcije sadrži element opasnosti – reče gospodin Blanders. – Ali element rizika u Trampi statistički je beznačajan, pod pretpostavkom da ostanete izvan Iskrenutog sveta.

– Ne znam baš mnogo o Iskrenutom svetu – reče Marvin.

– Niko ne zna – reče Blanders. – Upravo zato i treba da se držite podalje od njega. To je razumno, zar ne?

– Pretpostavljam da jeste – reče Marvin.

– Ima li još nečeg?

– Ničeg vrednog pomena. Samo razni papiri, odricanje od specijalnih prava i imuniteta, i u tom smislu. I, razume se, moram da vam uputim standardno upozorenje o metaforičkoj deformaciji.

– Dobro – reče Marvin. – Voleo bih da ga čujem.
– Upravo sam vam ga uputio – reče Blanders.
– Ali uputiću vam ga ponovo: čuvajte se metaforičke deformacije.
– Voleo bih – reče Marvin – ali ne znam šta je to;
– U stvari, to je vrlo jednostavno – reče Blanders. – Možete je smatrati za jedan oblik situacionog gubitka razuma. Vidite, naša sposobnost da asimiliramo neuobičajeno ima granica, i te se granice brzo dosegnu i prevaziđu kada putujemo na druge planete. Zbiva li nam se previše novoga, to postaje nepodnošljivo, i svest traži olakšanje putem ublažavajućeg procesa analogiziranja.

Analogija nas uverava da je ovo poput *onoga*; ona stvara most između prihvaćenog poznatog i neprihvatljivog nepoznatog. Ona spaja prvo sa drugim tako što nepodnošljivo nepoznato ispunjava poželjnim poznatim.

Međutim, pod neprekidnim udarom nepoznatog čak i ta sposobnost za analogiziranje može da se izvitoperi. Kada više nije u stanju da poplavom podataka barata pomoću normalnog procesa konceptualne analogizacije, subjekt postaje žrtva *perceptualne* analogizacije. To stanje nazivamo „metaforičkom deformacijom”. Taj proces poznat je i kao „pansaizam”. Je li sada jasno?

– Nije – reče Marvin. – Zašto se to zove „pansaizam”?

– Taj koncept sam sebe objašnjava – reče Blanders. – Don Kihot misli da je vetrenjača džin, dok Pansa misli da je džin vetrenjača. Kihotizam je, može se reći, percipiranje svakidašnjih stvari kao retkih entiteta. Obratno od toga je pansaizam, koji predstavlja percipiranje retkih entiteta kao svakidašnjih stvari.

– Hoćete li da kažete – upita Marvin – da bih ja mogao misliti da gledam kravu, dok bi to, u stvarnosti, bio Altairanac?

– Tačno to – reče Blanders. – To je jednostavno, kad se udubite u stvar. Samo potpišite ovde, a onda ćemo preći na pregledu.

Testova i pitanja bilo je do beskraj. Flina su kuckali i bockali, svetla su mu bleskala u lice; ka njemu su emitovali iznenadne zvuke, a čudni mirisi napadali su njegove nozdrve.

Kroza sve to je prošao sa blistavim uspehom. Posle nekoliko sati odveli su ga u sobu za transfer i posadili na sedište zabrinjavajuće slično drevnoj električnoj stolici. Tehničari su pričali neizbežne šale,

kao „Kada se probudite, osećaćete se kao nov čovek”. Svetla su mu bleštala u lice, bio je pospan, pospaniji, najpospaniji.

Uzbuđivala ga je neposredna bliskost putovanja, ali bio je zaprepašćen svojim nepoznavanjem sveta izvan Stenhoupa. Šta je, na kraju krajeva, to Otvoreno tržište? Gde je lociran Iskrenuti svet, zašto bi trebalo da ga on izbegne? I, konačno, koliko je opasna metaforička deformacija, sa kakvom učestalošću se javlja, i koliki je procenat oporavljenih?

No, uskoro će ionako otkriti odgovore na ova pitanja, kao i na mnoga druga koja nije postavio. Od svetla su ga zbolele oči te ih je zatvorio za trenutak. Kada ih je ponovo otvorio, sve je bilo izmenjeno.

GLAVA 4

Iako je dvonožac, Marsovac je jedan od najčudnijih stvorova u ovoj galaksiji. Ako se poredе čula, Kvisi sa Aldebarana su nam bliži i pored njihovih dvostrukih mozgova i udova sa specijalnim namenama. Samim tim, uznemiravajuće je prebaciti se Trampom direktno i bez prethodnog uhodavanja u telo Marsovca. A ipak nikakvo ublažavanje tu nije moguće.

Marvin Flin zatekao je sebe u jednoj lepo nameštenoj sobi. Bio je tu jedan jedini prozor kroz koji on, marsovskim očima, pogleda marsovski pejzaž.

Zatvorio je oči, jer nije opažao ništa osim užasne zbrke. Uprkos inokulacijama obuzeli su ga talasi mučnine izazvane kulturnim šokom, i morao je da stoji nepomično dok se nisu povukli. Potom je oprezno otvorio oči i pogledao ponovo.

Video je niske peščane dine sa više od stotinu nijansi sivog. Srebrnastoplav vetar hitao je preko horizonta, a jedan suprotni vetar, oker boje, kao da ga je napadao. Nebo je bilo crveno, a bile su vidljive i mnoge neopisive nijanse u infracrvenom. U svemu tome Flin je video i paučinate linije spektra. Tle i nebo nudili su na tuceta različitih paleta, od kojih su neke bile komplementarne a većina ih se sukobljavala. Nikakve harmonije u bojama prirode nije bilo na Marsu; to su bile boje haosa.

Marvin u ruci otkri naočare i stavi ih. Istog časa urlanje i sukob boja stišali su se do podnošljivih razmera. Otupelost od šoka se povukla i on je počeo da opaža i druge stvari.

Pre svega, bilo je tu neko tupo dumbaranje u uhu, i ubrzano čegrtanje ispod, poput malog doboša. Pogledao je oko sebe u potrazi za izvorom te buke, ali nije video ništa osim tla i neba. Oslušnuo je pažljivije, i otkrio da ti zvuci dolaze iz njegovih grudi. To su se glasali njegovi pluća i srce, zvucima sa kojima su svi Marsovci provodili život.

Sada je Marvin već bio u stanju da inventariše samoga sebe. Pogledao je svoje noge, koje su bile duge i tanke. Zgloba u kolenu nije bilo; umesto toga noge su imale obrtne tačke u gležnju, golenici, na polovini i u gornjem delu butine. Hodao je i divio se svom gipkom kretanju. Ruke su mu bile nešto deblje nego noge, a šake – veoma gipke – imale su po tri prsta i po dva naspramna palca. Mogao je da ih savija i iskrece na začuđujuće veliki broj načina.

Odeven je bio u kratke crne pantalone i beli džemper. Grudni podupirač bio mu je uredno savijen i prekriven vezenom kožnom futrolom. Bio je zaprepašćen na pomisao koliko mu sve to izgleda prirodno.

Ipak, to nije bilo za čuđenje. Ta sposobnost inteligentnih stvorova da se prilagode novoj okolini i jeste učinila Trampu svesti mogućom. Uz to, i pored izvesnih upadljivih morfoloških i senzornih razlika, na obličje Marsovca bilo je lako navići se, što nikako nije bio slučaj sa nekim perverznijim tvorevinama prirode.

Flin je upravo o ovome razmišljao kad začu kako se iza njega otvaraju vrata. Okrenuo se i video jednog Marsovca obučenog u vladinu uniformu sa zelenim i sivim prugama. Marovac je okrenuo stopala unazad, u znak pozdrava, te Marvin hitro uzvрати na isti način.

(Jedna od lepota Trampe svesti je „automatsko obrazovanje”. Ili, rečeno zanimljivim žargonom svojstvenim tome poslu: „Kada preuzmeš kuću, dobijaš i nameštaj na upotrebu.” Taj nameštaj ovde, jasno, označava upotrebljivost primarnog dostupnog znanja u mozgu domaćina – znanja kao jezik, običaji, moral, opšti podaci o oblasti u kojoj se živi, i tako dalje. Primarne informacije okolini, opšte, bezlične, upotrebljive kao vodiči, ali ne obavezno i pouzdane. Lična

sećanja, ono što se subjektu sviđa ili ne, i tome slično, uz izvesne izuzetke nepristupačni su stanaru, ili to jesu ali samo po cenu ozbiljnog mentalnog napora. U ovoj oblasti kao da postoji neka vrsta imunološke reakcije koja dopušta samo površni dodir između različitih entiteta. „Opšte znanje” je iz ovoga obično izuzeto, ali „lično znanje” – koje obuhvata verovanja, predrasude, nade i strahove – nedodirljiva je svetinja.)

– Blag nek je vetar – reče Marsovac, koristeći klasični marsovski oblik pozdrava.

– I nebo bez oblaka – odgovori Flin. (Tu je otkrio da njegovo telodomaćin malo vrska i to ga je nerviralo.)

– Ja sam Minglou Oričić, iz Turističkog biroa. Dobro došli na Mars, gospodine Fline.

– Hvala – reče Flin. – Divno je što sam ovde. Ovo mi je prva Trampa, znate.

– Da, znam – reče Oričić. Tu je pljunuo na pod, što je bio siguran znak nerveze, i ispravio skvrčene palčeve. Iz hodnika su dopirali snažni glasovi. Oričić reče: – No sad, u povodu vašeg boravka na Marsu...

– Ja želim da vidim jazbinu Peščanog kralja – reče Flin. – I, naravno, Okean koji govori.

– Izvrstan izbor u oba slučaja – reče zvanično lice. – Ali prvo ima jedna ili dve sitnije formalnosti.

– Formalnosti?

– Ništa previše teško – reče Oričić, a nos mu se iskrenuo ulevo, u marsovski osmejak. – Da li biste pregledali ove papire i identifikovali ih, molim?

Flin uze ponuđene papire i prelete pogledom preko njih. Bile su to kopije formulara koje je potpisao na Zemlji. Pročitao ih je i utvrdio da su svi podaci uneti ispravno.

– Ovo su papiri koje sam potpisao na Zemlji – reče on.

Buka se u hodniku pojačavala. Marvin uspe da razabere reči: „Ošureni jajoležni sin promrzle panjine! Degenerisani šljunkoljubac!”

Bile su to veoma temeljne pogrde.

Marvin diže nos u znak pitanja. Zvanično lice užurbano izjavi: – Nesporazum i zabuna. Jedan od onih nesrećnih događaja koji se događaju čak i u najbolje vođenim državnim turističkim službama. Ali

ja sam sasvim siguran da ćemo to srediti dok bi se pet puta progutao rapi, ako ne i brže. Dozvolite mi da vas upitam da li...

Iz hodnika se čulo gušanje. Onda u sobu provali jedan Marsovac, a jedan marsovski niži činovnik okačio mu se o ruku i nastojao da ga zaustavi.

Marsovac koji je upao bio je veoma star, što se moglo zaključiti na osnovu slabašne fosforescencije njegove kože. Drhtavim rukama pokazivao je Marvinu Flina.

– Eno! – zavika on. – Eno, ono je tamo, i, panjeva mi, ja ga hoću odmah!

Marvin reče: – Gospodine, nisam navikao da me oslovljavaju sa „ono“.

– Ja tebe uopšte ne oslovljavam – reče stari Marsovac. – Ja niti znam niti marim ko ili šta si ti. Obraćam se telu koje zauzimaš, a koje nije tvoje.

– O čemu to govorite? – upita Flin.

– Ovaj gospodin – reče zvanično lice – tvrdi da vi zapremate telo koje pripada njemu. – On dva puta pljunu na pod. – To je zabuna, razume se, i mi to možemo odmah da ispravimo...

– Zabuna! – zaurla stari Marsovac. – To je gola golcata prevara!

– Gospodine – reče Marvin sa hladnim dostojanstvom – vi ste u ozbiljnoj zabludi. Ili to, ili ste se upustili u ovo klevetanje iz razloga u koji nemam nade da proniknem. Ovo telo, gospodine, ja sam legalno i pošteno iznajmio.

– Ljuskava žabo – razdra se starac. – Ma pustite me da ga ja dohvatim! – Obazrivo se borio protiv obuzdavajućeg stražarevog stiska.

Iznenada se na vratima pojavi jedna impozantna figura odevena u belo. Svi u sobi utihnuše čim su ugledali pripadnika Južne marsovske Pustinjske policije, koja je izazivala strah i poštovanje.

– Gospodo – reče policajac – nema nikakve potrebe za optužbe. Sada ćemo svi otići u policijsku stanicu. A tamo, uz pomoć Fulsajmskog telepate, prođemo do istine, i motiva iza nje. – Policajac napravi impresivnu pauzu gledajući svakome pravo u lice, proguta pljuvačku da pokaže smirenost najvišeg stepena, i reče: – To vam ja obećavam.

Bez ikakve dalje buke policajac, službeno lice, starac i Marvin Flin pođoše u policijsku stanicu. Išli su ćutke, povezani zajedničkom zebnjom. Jer opšte je mesto u ćitavoj civilizovanoj galaksiji da, tek kada odete u policiju, vaše muke zaista poćinju.

GLAVA 5

U policijskoj stanici Marvina Flina i ostale odvedoše pravo u sumračnu i vlažnu odaju, gde je živeo Fulsajmski telepata. Ovo tronožno biće je, kao i svi njegovi srodnici sa planete Fulsajm, posedovalo telepatsko šesto ćulo, možda i kao nadoknadu za zamagljenost ostalih pet.

– U redu – reće Fulsajmski telepata kad su se svi okupili ispred njega. – Priđi momće, i isprićaj mi svoju priću. On strogo uperi prst u policajca.

– Gospodine – reće policajac ispravivši se od nelagodnosti – ja sam ovde slučajno policajac!

– To je zanimljivo – reće telepata – ali ne vidim kakve to veze ima sa vašom nevinošću ili krivicom.

– Ali ja ćak nisam ni optužen za neki zloćin – reće policajac.

Telepata se za ćasak zamisli, pa reće: – Mislím da shvatam... Ova dvojica su optuženi. Je li tako?

– Tako je – reće policajac.

– Moja izvinjenja. Vaša aura krivice navela me je na ishitrenu identifikaciju.

– Krivice? – reće policajac. – Moje? – Govorio je smireno, ali na koži su mu se videle narandžaste pruge tipićne za uzbuđenje.

– Da, vaše – reće telepata. – Ne treba da se ljutite. Delo teške krađe je nešto zbog ćega većina inteligentnih stvorenja oseća krivicu.

– Ama, samo trenutak! – uzviknu policajac.

– Ja nisam poćinio nikakvo delo teške krađe!

Telepata sklopi oći i posveti se introspekciji.

Konaćno prozbori: – To je taćno. Hteo sam da kažem da ćete *tek poćiniti* delo teške krađe.

– Jasnovídot nije prihvatljíva kao sudski dokaz – izjavi policajac. – Šta više, ćitanja budućnosti su direktno kršenje zakona o slobodi

volje.

– To je istina – reče telepata. – Moja izvinjenja.

– U redu je – reče policajac. – Kada ću ja izvršiti to navodno delo teške krađe?

– Približno za šest meseci od danas – reče telepata.

– A hoću li biti uhapšen?

– Ne. Vi ćete pobeći sa ove planete nekud gde ne postoji zakon o ekstradiciji.

– Hmm, zanimljivo – reče policajac. – Da li biste mi mogli reći... Ali o tome možemo prodiskutovati kasnije. Sada morate čuti priče ovih ljudi, i proceniti njihovu nevinost ili krivicu.

Telepata pogleda Marvinu, mahnu jednim perajem prema njemu, i reče: – Možete početi. – I Marvin ispriča svoju priču, počinjući od čitanja oglasa, i ne ispuštajući ništa.

– Hvala – reče telepata kada je Marvin završio. – A sada, gospodine, vaša priča. On se okrete starom Marsovcu koji pročisti grlo, protegnu toraks, pljunu koji put, i otpoče.

PRIČA AJGELERA TRASA

Ja ne znam čak ni gde da otpočnem po ovoj stvari, pa stoga računam da je najbolje da počnem mojim imenom – koje je Ajgeler Tras, i mojom rasom – a ja sam Nemuhtijanski adventista, i zanimanjem, koje je da posedujem i vodim radnju za prodaju odeće na planeti Ahelzes V. No, eto, to je mali posao, a nije ni naročito unosan. Moja je radnja smeštena u Lambersi na Južnom polu, i ja po ceo dan prodajem odeću radnicima-imigrantima sa Venere, koji su krupni, zeleni, dlakavi momci; velike su neznalice, lako se uzbude i skloni su tuči, premda nemam nikakve predrasude u vezi sa njima.

U mom poslu prosto postanete filozof, i možda ja nisam bogat ali barem sam zdrav (hvala Bogu), i moja žena Alura je isto zdrava osim što ima blagi slučaj fibroze pipaka. I imam dva odrasla sina, od kojih je jedan doktor u Sidneportu, a drugi je dreser Klanta. I isto imam i jednu kćer, koja je udata, pa naravno to znači da imam i zeta.

Taj moj zet... ja nikad nisam imao poverenja u njega, budući da je gizdavac, i ima dvadeset pari grudnih podupirača, iako njegova žena – moja kći – čak i komplet češalica koristi rasparen. Ali pomoći tome

nema, sama je iskopala svoju jazbinu pa sad nek gmizne u nju. A ipak, kad se čovek toliko zanima za odeću i maziva za zglobove što luksuzno mirišu, sve to pri plati prodavca vlage (on sebe naziva 'hidrosenzorni inženjer'), to vas tera da se malko začudite.

On uvek pokušava da nagrebe nešto prihoda sa strane, sve raznim glupavim poslovnim poduhvatima, zašta ja moram da mu pomognem od moje teško stečene ušteđevine, koju stičem prodajući onim krupnim zelenim tipovima. Kao što se prošle godine dokopao onog novog proizvoda – dvorišnog proizvođača oblaka, a ja sam mu kazao kome to treba. Ali moja žena navalila da mu pomognem; i naravno da je bankrotirao. A onda je ove godine imao novu zamisao, i ovog puta to je bila sintetička vuna druge klase i preliva se u svim bojama duge, a sa Vege II; tovar koji je nekako iščeprkao u Heligoportu i to je hteo ja da kupim.

Ja sam njemu kazao: – Slušaj, šta znaju moje mušterije, one venerijanske galamdžije, o luksuznom odevanju? Onu su srećni kad sebi mogu da dozvole par kratkih prugastih pantalona, i možda još neki praznični haljetak. – Ali moj zet za sve ima odgovor pa će mi reći: – Gledajte, Tata, jesam li ja ili nisam prostudirao venerijanske narodne običaje? Kako ja na to gledam, taj živalj je ovamo došao pravo iz duboke unutrašnjosti, a tamo vole rituale i igru i *žive boje*. Oni su nam prosto prirodni plen, je li tako ili nije?

Pa, da ovu kratku priču učinim još kraćom, nagovoren sam na taj poduhvat uprkos iskustvu. Prirodno, hteo sam lično da vidim tu drugu klasu u duginim bojama, jer ja mom zetu ne bih poverio ni da proceni komadić perca. A to je značilo da treba putovati preko pola galaksije, do Heligoporta na Marsu. I tako sam počeo da pravim aranžmane.

Niko nije želeo Trampu sa mnom. Ne bih mogao reći da ih krivim za to, jer niko ne dolazi namemo na planetu kao što je Ahelzes V, osim venerijanskih imigranata koji ne znaju za bolje. Ali našao sam oglas tog Marsovca, Ze Kragaša, kako želi da iznajmi svoje telo zato što bi da prebaci svoju svest u Hladnjaču, na duži odmor. To je prokleta skupo, ali šta mogu? Nešto sam novca povratio iznajmivši svoje telo jednom prijatelju koji je bio tragač za kvarencom pre no što ga je muskularna diskomiozoza oborila u postelju. I onda odem dole do Biroa za Trampu, i tu me projektuju na Mars.

No, zamislite moja osećanja kad se tu ispostavilo da me ne čeka nikakvo telo! Svi jurcaju naokolo pokušavajući da otkriju šta se desilo mom telu-domaćinu. Čak pokušavaju i da me pošalju nazad na Ahelzes V, ali to ne mogu, jer moj prijatelj je već u mom telu otišao na ekspediciju, u potragu za kvarencom.

Najzad mi nabave nekakvo telo od onih Rent-a-telo momaka iz Terezijenštata. Dvanaest sati je najviše što mogu da mi odobre, pošto su skroz bukirani za kratkotrajno iznajmljivanje tokom čitavog leta. A to je i još kako pohabano i staro telo – kao što možete i sami videti, i proketo skupo u svakom slučaju.

I tako ja izađem da otkrijem šta nije u redu, i šta ja otkrijem – ja otkrijem ovog turistu sa Zemlje kako šetka naokolo pun samopouzdanja u telo koje sam ja platio, i koje bi, prema mom ugovoru, trebalo ja da zapremam ovoga časa.

To nije samo nepravedno, to je i krajnje loše za moje zdravlje. I to je cela priča.”

Telepata se povuče u svoje odaje da razmotri slučaj. Vratio se pre no što je istekao jedan sat, i rekao, kao što sledi:

– Obojica ste, sa punim poverenjem, iznajmili, trampili, ili na drugi način pribavili isto telo, to jest telo Ze Kragaša. To telo ponudio je njegov vlasnik, napred pomenuti Ze Kragaš, i jednom i drugom, i tako je prodaja sprovedena u direktnom sukobu sa svim zakonima koji se na ovo odnose. Delo Ze Kragaša mora se smatrati kriminalnim, i kao izvršena činidba i po nameri. Budući da je tako, dao sam da se na Zemlju pošalje poruka kojom se zahteva trenutno hapšenje rečenog Ze Kragaša, i njegovo zadržavanje u pritvoru do časa kad bude moguće izvršiti njegovo izručenje.

Obojica ste obavili kupovinu u poštenoj nameri. Ipak, prvobitna, odnosno ranija prodaja, obavljena je u korist gospodina Ajgelera Trasa, kao što se pokazuje u formularima ugovora, te ovaj ima pravo prvenstva nad gospodinom Marvinom Flinom od nekih trideset i osam časova. Stoga se gospodinu Trasu, kao *prvom kupcu*, dosuđuje telo, a gospodinu Flinu se naređuje da prekine nezakonito posedovanje, i upozna se sa Odlukom o oduzimanju koju mu ja izdajem, a koja se mora izvršiti unutar šest standardnih časova po Griniču.

Telepata uruči Marvinu Odluku o oduzimanju. Flin je prihvati, tužan ali pomiren sa neizbežnim.

– Pretpostavljam – reče on – da mi je najbolje da se vratim u moje telo na Zemlji.

– To bi – reče telepata – za vas bio najmudriji izbor. Na nesreću, to nije moguće u ovom trenutku.

– Nije moguće? Zašto nije?

– Zato – reče telepata – što se, prema zemaljskim vlastima, čiji sam odgovor upravo primio, vaše telo, pokretano svešću Ze Kragaša, nigde ne može naći. Preliminarna istraga nas, bojim se, vodi k zaključku da je Ze Kragaš pobegao sa planete, i odneo sa sobom vaše telo i novac gospodina Ajgelera.

Bilo mu je potrebno neko vreme da sve to svari, ali Marvin Flin konačno shvati implikacije rečenog. Nasukan je na Marsu, u telu tuđinca koje mora da prepusti drugome. Kroz šest časova on će postati jedna svest bez ikakvog tela, a sa veoma skromnom šansom da do nekog tela dođe.

Svesti ne mogu opstati bez tela. Lagano i nevoljno, Marvin Flin suočio se sa neposrednom blizinom vlastite smrti.

GLAVA 6

Marvin se nije prepustio očajanju. Umesto toga, on se prepustio gnevu, koji je mnogo zdravija emocija, mada podjednako neproduktivna. Umesto da pravi budalu od sebe plačući u sudnici, napravio je budalu od sebe jurčajući hodnicima Federalnog zdanja, i zahtevajući ili poštenu igru ili prokletu dobru zamenu za nju.

Naprосто nije bilo moguće obuzdati tog mladog plahovitog čoveka! Uzalud mu je nekoliko advokata ukazivalo na to da, kad bi pravda stvarno postojala, ne bi bilo potrebe za zakonom i zakonodavcima – čime bi bila uništena jedna od najplemenitijih zamisli čovečanstva, a čitava jedna profesija ostala bi bez posla. Jer u tome i jeste suština zakona – rekli su mu oni – da zloupotrebe i povrede zakona treba da postoje, budući da upravo te protivrečnosti služe kao dokaz i potvrda neophodnosti postojanja zakona, i same pravde.

Ovaj lucidni argument nije doneo nikakvo smirenje pobesnelom Marvinu, čija je čitava spoljašnjost odavala čoveka nepodložnog

razumu. Njegov dah je siktao i čegrtao dok je urlao svoj prezir prema mašineriji pravde na Marsu. Njegovo ponašanje ocenjeno je kao sramno, i tolerisano je samo zato što je mlad, i stoga nepotpuno kulturno prilagođen.

Gnev mu nije doneo nikakve rezultate, čak nije ni u njemu prouzrokovao zdrava osećanja katarze. Nekoliki sudski činovnici ukazali su mu na to, ali su za svoje napore nagrađeni samo nemilosrdnim prezirom.

Marvin je ostao nesvestan lošeg utiska koji ostavlja na druge, i tako se, posle nekog vremena, njegov bes istrošio, i ostavio za sobom, kao talog, neku turobnu ozlojeđenost.

Bio je u tom stanju kada je stigao do izvesnih vrata na kojima je stajalo „Biro za istraživanja i hapšenja – Međuzvezdani odeljak”.

– Aha! – promrmlja Marvin i uđe u kancelariju.

Našao se u jednoj maloj sobi koja je izgledala kao da potiče sa stranica kakvog starog istorijskog romana. Uza zid su dostojanstveno stajali elektronski računari, drevni ali pouzdani. Pokraj vrata bio je jedan rani model mašine koja je misli pretvarala u štampani tekst. Naslonjače su imale odsečne oblike i pastelne presvlake kakve vezujemo za jedno manje užurbano doba. Sobi je nedostajao samo jedan kabasti Moreni pa da je načini savršenom kopijom kakve scene sa stranica Šeklija, ili nekog od drugih ranih poeta iz Doba transmisije.

Tu se nalazio jedan sredovečni Marsovac koji je, sedeći u stolici, strelicama gađao metu u obliku ženske stražnjice.

On se hitro okrenuo kada je Marvin ušao i rekao: – Bilo je i vreme. Očekivao sam vas.

– Zaista? – upita Marvin.

– Pa, zaista baš i ne – reče Marsovac. – Ali utvrdio sam da je to za razgovor jedno efikasno otvaranje, koje stvara atmosferu poverenja.

– Zašto je onda kvarite govoreći mi o tome?

Marsovac sleže jednim ramenom i reče: – Znaite, niko nije savršen. Ja sam samo jedan običan detektiv. Urf Urdorf se zovem. Sedite. Mislim da imamo indicija u vezi sa vašim nestalim krznenim kaputom.

– Kakvim krznenim kaputom? – upita Marvin.

– Zar vi niste madam Riper de Lou, transvestit opljačkan prošle noći u hotelu „Crveni pesak“?

– Sigurno da nisam. Ja sam Marvin Flin i izgubio sam telo.

– Naravno, naravno – reče detektiv Urdorf živahno klimajući glavom. – Hajde da krenemo tačku po tačku. Sećate li se, kojim slučajem, gde ste se nalazili kada ste prvi put primetili da vam telo nedostaje? Nije li ga neko od vaših prijatelja mogao uzeti da se našali? Ili ste ga možda prosta zaturili, ili poslali na odmor?

– Pa, ja ga u stvari nisam *izgubio* – reče Marvin. – Činjenica je da mi je ukradeno.

– Tako je trebalo odmah da kažete – reče Urdorf. – To na slučaj baca jedno drugačije svetlo. Ja sam samo detektiv; nikada nisam tvrdio da mogu da čitam misli.

– Žao mi je – reče Marvin.

– I meni je žao – reče detektiv Urdorf. – Mislim, povodom vašeg tela. To je morao biti gadan šok.

– Da, bio je.

– Potpuno shvatam kako se osećate.

– Hvala – reče Marvin.

Sedeli su nekoliko minuta u prijateljskoj tišini, a onda Marvin reče: – Pa?

– Molim? – odgovori detektiv.

– Rekao sam „Pa“.

– Oh, izvinite. Bojim se da vas nisam čuo prvi put.

– To je sasvim u redu.

– Hvala vam.

– Molim vas, stvarno nema na čemu!

Opet nastupi tišina, pa Marvin ponovo reče:

– Pa? – a Urdorf odgovori: – Molim?

– Želim da mi se vrati – reče Marvin.

– Šta to?

– Moje telo.

– Vaše šta? Ah, da, vaše telo. Hmm, da, i ja bih rekao da želite – izjavi detektiv, osmejkom zahvaljujući na pomoći. – Ali, jasno, to nije tako lako, zar ne?

– Ne bih znao – reče Marvin.

– Ne, i ja pretpostavljam da ne biste – reče Urdorf. – Ali ja vas uveravam da to nije tako lako.

– Shvatam – reče Marvin.

– Nadao sam se da ćete shvatiti – reče Urdorf, i zapade u ćutanje.

Tišina je trajala aproksimativno dvadeset i pet sekundi, plus-minus jedna do dve sekunde. Na kraju tog vremena Marvin izdade strpljenje, i on povika: – Boga mu, hoćete li nešto da učinite da mi vratite telo ili ćete samo da sedite tu na svojoj proklesoj debeloj stražnjici i da pričate ne govoreći ništa?

– Naravno da ću vam vratiti telo – reče detektiv. – Ili ću, barem, pokušati. Nema nikakvog razloga da vređate. Na kraju krajeva, ja nisam nikakva mašina ispunjena tablicama sa odgovorima. Ja sam inteligentno biće, baš kao i vi, imam sopstvene nade i strahove i – što je više u vezi s ovom stvari – imam sopstveni način na koji vodim razgovor. Vama taj način može izgledati neefikasan, ali ja sam utvrdio da je veoma koristan.

– Stvarno? – upita obuzdani Marvin.

– Pa, da, u stvari – odgovori detektiv, čiji blagi glas nije pokazivao nikakav trag ljutnje.

Izgledalo je da će tu otpočeti nova tišina, te Marvin zapita: – Kakve šanse mislite da imam... da imamo, da se povrati moje telo?

– Izvrsne – odgovori detektiv Urdorf. – Moje je čvrsto uverenje da ćemo vaše telo naći uskoro. U stvari, mislim da bih mogao ići tako daleko da kažem da sam u uspeh siguran. Ne baziram ovo na posebnom izučavanju vašeg slučaja, o kome trenutno znam veoma malo, nego na jednostavnom ispitivanju statističkih okolnosti.

– Je li statistika na našoj strani? – upita Marvin.

– Potpuno. Razmotrite sledeće: ja sam stručno osposobljeni detektiv, upoznat sa svim novim metodima, i u efikasnosti imam vrhunsku ocenu AA-A. Ipak, i pored svega toga, za pet godina koliko sam u policiji – ja nikada nisam rešio neki slučaj.

– Ni jedan jedini?

– Ni jedan jedini – reče Urdorf odlučno. – Zanimljivo, zar ne?

– Da, mislim da jeste – reče Marvin. – Ali, zar to ne znači...

– To znači – reče detektiv – da jedna od najneobičnijih serija baksuzluka za koje sam ja ikada čuo statistički naprosto mora da se prekine.

Marvin je bio zbunjen, što je neobično stanje u jednom marsovskom telu. – Ali – reče on – pretpostavimo da se serija ne prekine?

– Ne budite sujeverni – odvrati detektiv.

– Verovatnoća je jasna, čak i najpovršnije ispitivanje situacije trebalo bi da vas ubedi u to. Nisam rešio 158 uzastopnih slučajeva. Vi ste mi 159. Da ste kockar, kako biste se kladili?

– Kladio bih se da će ići kao i do sada – reče Marvin.

– I ja – priznade detektiv s osmejkom samoomalovažavanja. – Ali obojica bismo pogrešili jer bismo se kladili na osnovu emocija umesto na osnovu proračuna intelekta. – Urdorf sanjalački pogleda u tavanicu. Stotinu i pedeset osam neuspeha! To je fantastičan rekord, neverovatan rekord, naročito ako mi priznajte nepotkupljivost, dobru volju i veštinu. Stotinu i pedeset osam! Baksuzna serija kao što je ta naprosto mora da se prekine! Verovatno bi bilo dovoljno da sedim ovde u kancelariji i ne radim ništa, a kriminalac bi sam našao put do mene. Do te mere je verovatnoća na mojoj strani.

– Da gospodine – reče Marvin učtivo. – Ali ja se nadam da nećete pokušati baš na taj način.

– Ne, jasno da neću – reče Urdorf. – To bi bilo zanimljivo, ali neki bi mogli nemati razumevanja. Ne. Ja ću se aktivno pozabaviti vašim slučajem, naročito stoga što je to seksualni zločin, to jest vrsta koja mene interesuje.

– Pardon – reče Marvin.

– Ma nema nikakve potrebe da se izvinjavate – uveravao ga je detektiv. – Niko ne treba da oseća stid ili krivicu što je bio žrtva seksualnog zločina, premda najdublja narodna mudrost u mnogim kulturama izlaže takvu žrtvu preziru, pod pretpostavkom o svesnom ili nesvesnom saučesništvu.

– Ne, ne, nisam se izvinjavao – reče Marvin.

– Ja sam prosto...

– Potpuno shvatam – reče detektiv. – Ali ne smete se stideti. Slobodno mi ispričajte sve te bizarne i gnusne detalje. Mislite o meni kao o bezličnoj zvaničnoj funkciji, a ne kao o inteligentnom biću sa sopstvenim seksualnim osećanjima, strahovima, nagonima, kapricima i željama.

– Ono što pokušavam da vam kažem – reče Marvin – jeste to da ovde nije u pitanju nikakav seksualni zločin.

– To svi kažu – reče detektiv zamišljeno. – Čudno je to koliko je ljudska svest večno nevoljna da prihvati neprihvatljivo.

– Pazite! – reče Marvin – kada biste samo odvojili nešto vremena da iščitajte činjenice o ovom slučaju, uvideli biste da je to čist slučaj prevare. Motivi su bili novac i samoobnavljanje.

– Svestan sam ja toga – reče detektiv. – I mogli bismo pri tome i ostati, da nisam svestan i procesa sublimacije.

– Ama kakav bi još motiv taj kriminalac mogao da ima? – upita Marvin.

– Njegov motiv je očigledan – reče Urdorf.

– To je klasičan sindrom. Vidite, taj tip je delao pod izvesnom specifičnom kompulsijom za koju imamo i specifičan termin. On je na svoj čin bio nagnan poodmaklim stanjem opsesivnog projektivnog narcisizma.

– Ne shvatam – reče Marvin.

– Pa, to i nije nešto sa čime se laik često sreće – reče detektiv.

– Ali šta to znači?

– Ne mogu sada da ulazim u čitavu etiologiju, ali, u srži, dinamika ovog sindroma uključuje pogrešno lociranu ljubav prema sebi. Samim tim, bolesnik se zaljubljuje u drugoga, ali ga ne voli kao *drugoga*. On se u drugog zaljubljuje kao u sebe, i projektuje se u personu drugoga identifikujući se u svemu sa drugim i odbacujući svoje pravo biće. Ako mu uspe da poseduje tog drugog, Trampom svesti ili na neki srodan način, onda taj drugi postaje on sam, i za tog drugog onda oseća potpuno normalnu ljubav prema sebi.

– Hoćete da kažete da me je taj lopov voleo? – upita Marvin.

– Ni najmanje! On nije voleo vas kao *vas*, kao jednu odvojenu osobu. On je voleo *sebe* u vidu vas, i tako ga je njegova neuroza prinudila da *postane* vi da bi mogao da voli sebe.

– A kada je postao ja, onda je bio u stanju da voli sebe? – upita Marvin.

– Sasvim tačno! Taj fenomen poznat je kao inkrementacija ega. Posedovanje drugoga izjednačuje se sa posedovanjem primordijalnog sebe; posedovanje postaje samoposedovanje, opsesivna projekcija transformisana je u normativnu introjekciju. Posle postizanja neurotičkog cilja javlja se vidljivo povlačenje simptoma, i bolesnik dolazi u stanje pseudonormalnosti u kome se

njegov problem može otkriti samo inferencijalno. To je vrlo velika tragedija, razume se.

– Za žrtvu?

– Pa, jeste – reče Urdorf. – Ali ja sam mislio na pacijenta. Vidite, u njegovom slučaju su kombinovane, odnosno ukrštene, dve potpuno normalne težnje, koje su tako pervertovane. Ljubav prema sebi normalna je i potrebna; želja za posedovanjem i transformacijom takođe. Ali kada se jave skupa one su destruktivne po istinsko vlastito biće, koje biva zamenjeno onim što nazivamo „ogledalski ego”. Neurotična pobeda zatvara vrata prema objektivnoj stvarnosti. Ironija je tim veća što prividna integracija vlastitog bića isključuje svaku nadu za vraćanje stvarnog mentalnog zdravlja.

– U redu – reče Marvin rezignirano. – Hoće li nam to pomoći da nađemo čoveka koji je ukrao moje telo?

– To će nam pomoći da ga razumemo – reče detektiv – a znanje je moć. Mi već na samom početku znamo da je čovek koga tražimo sklon da se ponaša normalno. Ovo proširuje naše polje akcije jer omogućava *nama* da se ponašamo *kao da je on normalan* i da, tako, koristimo moderne tehnike istrage u potpunosti. A veoma je istinska prednost kada se može poći od jedne takve premise, pa čak i od bilo kakve premise, uveravam vas.

– Kad možete da počnete? – upita Marvin.

– Već sam počeo – odvrati detektiv. – Naravno, poslaću po sudske i sve druge dokumente koji se tiču ovog slučaja, i kontaktiraću sve relevantne planetarne organe povodom dodatnih informacija. Neću se ustezati ni od kakvog napora, i putovaću do kraja univerzuma ako bude potrebno ili poželjno. Ja ću rešiti ovaj slučaj!

– Veoma sam srećan što to tako osećate – reče Marvin.

– Sto pedeset osam uzastopnih slučajeva – izjavi detektiv zamišljeno. – Jeste li ikad čuli za takvu baksuznu seriju? Ali to će se ovde okončati. Hoću da kažem, to se ne može nastaviti do beskraja, zar ne?

– Mislim da ne može.

– Voleo bih kad bi moji pretpostavljeni bili tog gledišta – reče detektiv sumorno. – Voleo bih da prestanu da me zovu „trapavko”. Takve reči, i cerekanje, i dignute obrve, mogle bi nekome i da uzdrmaju samopouzdanje. Srećom po mene ja imam čeličnu volju i

apsolutno samopouzdanje. U najmanju ruku, imao sam ih tokom mojih prvih devedesetak poraza.

Detektiv je mračno razmišljao nekoliko trenutaka, a onda reče Marvinu: – Očekujem od vas potpunu i apsolutnu saradnju.

– Imaćete je – reče Marvin. – Jedini je problem što imam biti lišen ovog tela kroz manje od šest časova.

– Prokleta nezgodno – reče Urdorf rasejano. Očigledno, već je razmišljao o ovom slučaju, te je uz izvesne teškoće usmerio pažnju na Marvina. – Lišen, eh? Pretpostavljam da ste sklopili neke druge aranžmane? Ne? Pa, u tom slučaju, pretpostavljam da ćete sklopiti druge aranžmane.

– Ne znam kakve aranžmane – reče Marvin turobno.

– Sad, ne možete od mene očekivati da vam sredim čitav život – reče odsečno detektiv. – Ja sam osposobljen da radim jedan posao, i činjenica da u njemu znam samo za poraze ne menja činjenicu da je *to* posao za koji sam osposobljen. Stoga se sami morate pozabaviti pribavljanjem tela za sebe. Ulog je tu veoma visok, znate.

– Znam – reče Marvin. – Pronaći telo, to je za mene pitanje života ili smrti.

– Pa, jeste, i to vam je tačno – reče detektiv.

– Ali ja sam mislio na ovaj slučaj, i štetan uticaj koji bi vaša smrt imala na njega.

– Kako možete da kažete tako nešto? – reče Marvin.

– Nisam mislio na moj ulog u ovoj stvari – reče detektiv. – Očito, i moj ulog postoji. Ali važniji od toga je koncept Pravde, i verovanje u moguće postojanje dobra, od koga zavise sve teorije o zlu, kao i statističke teorija verovatnoće. Svim ovim vitalno važnim konceptima mogao bi naškoditi moj sto pedeset i deveti poraz u rešavanju zločina. Verujem da ćete priznati da su ovo nešto važnija pitanja nego naši tričavi životi.

– Ne, to ja neću da priznam – reče Marvin.

– Pa, nema potrebe da raspravljamo o tome – reče detektiv odlučno vedrim glasom. – Nađite sebi negde neko drugo telo, i, iznad svega, ostanite živi! Hoću da mi obećate da ćete dati sve od sebe da ostanete živi.

– Obećavam – reče Marvin.

– A ja ću nastaviti rad na vašem slučaju, i stupiću u vezu sa vama čim budem imao da vas izvestim o nečemu.

– Ali kako ćete me naći? – upita Marvin. – Ja ne znam u kakvom ću telu biti, ne znam čak ni na kojoj planeti....

– Vi zaboravljate da sam ja detektiv – reče Urdorf sa lakim osmehom. Možda i imam problema u nalaženju kriminalaca, ali nikada nisam iskusio ni najmanju teškoću u pronalaženju žrtava. Imam jednu teoriju u vezi sa tim o kojoj će mi biti zadovoljstvo da prodiskutujem sa vama kada budemo imali vremena za to. Ali, za sada, upamtite samo ovo: gde god da ste i u šta god da se pretvorite, ja ću vas sigurno naći. Zato, gore glavu, ne gubite hrabrost, i, iznad svega, ostanite živi!

Marvin pristade da ostane živ, budući da je to i sam planirao. A onda izađe na ulicu dok mu je skupoceno vreme isticalo – a on je i dalje bio bez tela.

GLAVA 7

Naslov u *Marsovskim Sunčanim novostima* (triplanetarno izdanje):

SKANDAL SA TRAMPOM

Policijski funkcioneri na Marsu i Zemlji obelodanili su danas postojanje jednog skandala u vezi sa Trampom svesti. U interesu saslušanja traži se Ze Kragoš, nepoznate rase, koji je navodno prodao, trampio, ili na druge načine ustupio svoje telo dvanaestorici Bića istovremeno. Izdate su poternice koje zahtevaju Kragoševu hapšenje, a policija ove triplanetarne oblasti uverena je da će joj uskoro biti moguće da izda saopštenje o tome. Ovaj slučaj podseća na sramni skandal sa „Dvoglavim Edijem” iz ranih devedesetih godina, u kome...

Marvin Flin ispusti novine u slivnik. Posmatrao je kako ih tekući pesak odnosi; goraka efemernost štampe izgledala mu je kao paradigma njegovog krajnje uslovnog postojanja. Zurio je u svoje šake; glava mu je klonula...

– Ej, ej, šta te to muči, a, momak?

Flin pogleda naviše u ljubazno plavozelena lice jednog Erlana.

– Imam problema – reče Flin.

– No, da čujemo – reče Erlan, smotavši se na ivičnjak pokraj Flina. Kao i svi njegove rase, Erlan je kombinovao brzu naklonost sa neuglađenim ponašanjem. Erlani su bili poznati kao grub narod, živog duha, silno skloni vedrom šegačenju i oveštanim poslovicama. Veliki putnici i trgovci Erlani sa Erlana II bili su iz religioznih razloga prinuđeni da putuju *in corpore*.

Marvin mu ispriča svoju priču, sve do neutešnog i u budućnost zahuktalog *sada*, surovog i nemilostivog *sada*, gladnog *sada* koje je jelo njegovu malu zalihu minuta i sekundi, hitajući ka vremenu u kome će njegovih šest časova proteći a on će, bestelesan, biti bačen u nepoznatu galaksiju koju ljudi zovu „smrt“.

– Prokletstvo! – reče Erlan. – A ne žališ sebe polovično, mm?

– Prokleta si u pravu da žalim sebe – reče Flin gnevno. – I žalio bih svakog ko će da umre kroz šest sati. Zašto ne bih žalio sebe?

– Kako god je tebi drago, drugare – reče Erlan. – Neki bi to mogli nazvati nesportskim ponašanjem, i već tome slična hovna, ali ja se držim učenja Gvadžuoja, a on je rekao: „Je li to smrt što njuši oko tebe? Tresni je po gubici!“

Marvin je poštovao sve religije, i sasvim sigurno nije imao nikakvih predrasuda u odnosu na rasprostranjeni Antideskantinski ritual. Ali nije video kako bi Gvadžuojeve reči mogle njemu da pomognu, i rekao je to.

– Priberi se! – reče Erlan. – Imaš to mozga i to tvoje šest sati, je l' nije tako?

– Pet sati.

– No, eto! Propni se na stražnje noge i pokaži zube, a drugare? Neće ti mnogo pomoći da se skitaš naokolo kao neko prokleta matoro skanjeralo, a?

– Pa ne verujem, baš – reče Marvin. – A opet, šta mogu da učinim? Ja nemam telo, a tela-domaćini su skupa.

– Jašta neg' tačno. A jesi l' ikad promišljao na Otvoreno tržište? A?

– Ali kažu da je to opasno – reče Marvin, i zastide se zbog apsurdnosti te izjave. Erlan se osmehnu grubo.

– Jasna ti je slika, a, drugare? Ali slušaj, nije ti to baš tol'ko loše k'o što ti promišljavaš, barem ako se osoviš na stražnje noge i ne trčiš pred rudu. Otvoreno tržište nije tako gadno; svakojaka se trulež priča o tome, većinom u velikim agencijama za Trampu, što bi 'tele vazdan

da naplaćivaju njiove kapitalističke prokleta naduvane cene. Ali ja znam jednog drugara što radi ovdena dvaes' godina na Kratkim mešanjima, i on mi veli da su momci većinom ispravni kao kocke. Zato drži glavu gore, i grudni podupirač čvrsto smotan, i izbiraj sebi dobrog posrednika. Dobra ti sreća, dete.

– Čekaj malo! – uzviknu Flin, jer se Erlan već odmotavao da ustane. – Kako je ime tvog prijatelja?

– Džems Virtju Mekoneri – reče Erlan. – On ti je jedan čvrst, i pun predrasuda mali čudak, premnogo sklon rumeniki i da ga zafati divlji bes kad zađe među čaše. Ali on deli i meša pošteno, a više ne mo'š tražiti ni od samoga svetog Ksala. Samo mu kaži da te je Pengl Praskavac poslao, i dobra ti sreća.

Flin vatreno zahvali Praskavcu zbog čega je tom grubom džentlmenu dobrog srca bilo nezgodno. Ustao je i krenuo, prvo sporo pa onda brže, prema Kvejnu, u čijem je severozapadnom uglu bilo mnoštvo boksova i kioska Otvorenog tržišta. Nada, pre toga blizu entropije, počela je u njemu da pulsira skromno ali odlučno. A u obližnjem slivniku raskupusane novine plovile su peščanim tokom ka večnoj i tajanstvenoj pustinji.

– Ehej! Ehej! Nova tela za stara! Dođite da vas uslužim... nova tela za stara!

Marvin uzdrhta na taj prastari ulični povik, koji je iako nedužan sam po sebi, podsećao na neke mračne priče-uspavanke. Oklevajući je zašao u zamršeni lavirint ulica i prolaza, ćorsokaka i dvorišta, od kojih se sastojala drevna Otvorena tržnica. Tuce povika: napade njegove receptore.

– Žeteoci potrebni za žetvu na Drogedi! Opremamo vas potpuno funkcionalnim telom, kompletno sa telepatijom! Sve što nađete, vaše je – uz pedeset kredita mesečno, i *uz to* komplet zadovoljstava klase C–3! Specijalni dvogodišnji ugovori! Dođite da žanjete na divnoj Drogedi!

– Služite u Najgvinskoj armiji! Dvadeset podoficirskih tela trenutno na lageru, plus nekoliko specijalnih ponuda u redovima nižih oficira. Sva tela potpuno opremljena ratničkim veštinama!

– Kakva je plata? – upita jedan čovek prodavca.

– Stan, hrana, plus jedan kredit mesečno.

Čovek se isceri i okrete se da pođe.

– I još – objavi prodavac – neograničeno pravo pljačke.
– Pa, to bi već bilo u redu – reče čovek preko volje. – Ali Najgvinci gube taj rat već čitavu deceniju. Veliki gubici u ljudstvu, a ne baš mnogo, popravljanja tela.
– Baš sad sve to menjamo – reče prodavac.
– Vi ste iskusan najamnik?
– Ispravno – reče čovek. – Ime mi je Son fon Ardin, a bio sam u skoro svim velikim ratovima u okolini, plus u pristojnom broju manjih.
– Poslednji čin?
– Dževalder u armiji grofa od Ganimeda – reče Fon Ardin. – Ali pre toga sam po činu bio ktasis.
– Gle, gle – reče prodavac, na izgled impresioniran. – Ktasis, eh? Imate dokumenta da to dokažete? Okej, kazaću vam šta mogu da učinim. Mogu da vam ponudim kod Najgvinaca položaj vođe manata, druge klase.

Fon Ardin se namršti i poče da računa na prste. – Da vidimo, vođa manata, druga klasa, to je ekvivalent kiklopskog poluvejla, što je nešto ispod anaksoreanskog kralja stega, a skoro za polačina ispod dorijanskog starog momka. Što znači... Hej, pa ja bih izgubio čitavo jedno unapređenje ako vam pristupim!

– Ah, ali niste me saslušali do kraja – nastavi trgovac. – Taj rang biste zadržali u periodu od 25 dana, da tako dokažete čistotu namere, što najgvinskim političkim vođama silno mnogo znači. A *onda* preskačete čitava tri čina i postajete melanoanski superios, što vam pruža odlične šanse da postanete privremeni lens-džambaja, a *možda* – ovo ne mogu da obećam, ali mislim da bih to mogao da sredim nezvanično – možda bih mogao da uredim da vas imenuju za starešinu pljačke u ostacima Eridsvurga.

– Pa – reče Fon Ardin, impresioniran i preko volje – to je sasvim pristojan posao, ako možete to da sredite.

– Dođite u radnju – reče trgovac. – Samo da telefoniram...

Marvin je išao dalje i slušao ljude od tuceta rasa kako raspravljaju sa trgovcima drugih dvanaest sojeva. Stotine predloga vikali su mu u uho. Duh mu je živnuo pred živahnošću tog mesta. A predlozi koje je slušao, iako ponekad užasni, često su bivali zanimljivi:

– Čovek-lisna vaš potreban za Roj Sentis. Dobra plata, zadovoljavajuća prijateljstva!

– Potreban pisac – stručnjak za prerade, za rad na *Prljavoj knjizi Kejvendžija*. Mora biti u stanju da oseti emfazu u vezi sa seksualnim premisama Midridarijanske rase!

– Planeri vrtova potrebni za Arkturus! Dođite i opustite se među jedinim inteligentnim biljkama galaksije!

– Stručnjaci za stavljanje okova traže se za Vegu IV! Ima i prilika za polukvalifikovane obuzdavače! Potpuno odrešene ruke!

Tolike mogućnosti postojale su u galaksiji! Marvinu se učini da je njegova nevolja možda prerušena sreća. On je želeo da putuje – ali skromnost mu nije dopustila ništa više od uloge turista. A koliko je bolje bilo, koliko bi više zadovoljavalo, putovati sa nekim ciljem: služiti u armijama Najgvina, iskusiti život čoveka-lisne vaši, otkriti šta to znači biti stručnjak za stavljanje okova – pa čak i prerađivati Prljavu knjigu Kejvendžija.

Pravo pred sobom on opazi znak: „Džems Virtju Mekoneri, ovlašćeni posrednik za Kratka mešanja. Zadovoljstvo garantovano.”

Za tezgom koja mu je dopirala do struka stajao je pušeci cigaru mali grub čovek sa kiselim izrazom oko usta i kobaltno-plavim prodornim očima, To nije mogao biti niko do sam Mekoneri lično. Previše ponosan da mami mušterije vikom, mali čovek stajao je sa rukama skrštenim na grudima dok je Marvin prilazio njegovom kiosku.

GLAVA 8

Stajali su lice u lice, Flin oklembešenih, Mekoneri čvrsto stisnutih usta. Sledilo je nekoliko sekundi tišine a onda Mekoneri reče: – Vidi, mali, ni ti je ovo nikakva prokleta predstava za gvirenje, a ni ja nisam nikaka prokleta nakaza. Ako imaš nešto da kažeš, ispljuni to. Inače se prošetaj za svoj račun dok ti nisam slomio kičmu.

Marvin odmah vide da taj čovek nije nikakav ulizički medousti trgovac. Ni traga puzavosti nije bilo u tom hrapavom glasu, ni nagoveštaja dodvoravanja u ustima čiji su krajevi bili opuštani naniže. Bio je to čovek koji je govorio ono što hoće da kaže, i nije obraćao nikakvu pažnju na posledice.

– J... ja sam jedan klijent – reče Flin.

– Velika stvar – zaškripa Mekoneri. – Treba li da hodam na rukama ili već tako nešto?

Njegov sardonični odgovor i nabusito ponašanje uliše Flinu poverenje. Naravno, on je znao da izgled može varati, ali mu niko nije rekao po čemu da sudi osim po izgledu. Bio je sklon da veruje ovom gordom žučnom čoveku.

– Biću lišen ovoga tela za koji sat – objasni Marvin. – Pošto je moje telo ukradeno, očajno mi je potrebna zamena. Imam veoma malo novca, ali... ali ja sam sasvim voljan i spreman da radim.

Mekoneri je piljio u njega a sardonični osmeh krivio mu je skupljene usne. – Spreman da radiš, a? Zar to nije divno? A šta si spreman da radiš?

– Pa, bilo šta.

– Jee l'? Možeš da radiš na Montkalmovom strugu za metal sa komandama osetljivim na svetlo i manuelnim odabiranjem? No? Misliš da bi mogao da rukuješ brzo-griz separatorom partikula za Kompaniju za Retke zemlje? Nije baš tvoja vrsta posla, a? ... Imam jednog hirurga sa Vege kome treba neko da rukuje njegovim simulatorom za odbacivanje nervnih impulsa (onaj stari model sa dvostrukim pedalama). Ne baš sasvim ono što si imao na umu? Pa, imamo jednu džez-grupu na Potemkinu II kojoj treba svirač na stomaćnom rogu, i jedan restoran u blizini Botesa kome treba kuvar sa iskustvom u ktenzijskim specijalitetima. Ne pali ti se sijalica? Možda bi mogao da bereš cveće na Morilji; naravno, morao bi biti sposoban da predvidiš rascvetavanje sa odstupanjem ne većim od pet sekundi. Ili bi se mogao baviti lemljenjem mesa na licu mesta, ako imaš živce za to, ili da upravljaš projektom spasavanja ljuskara-filopoda, ili da projektuješ sistem puzavica srednjeg dometa, ili... ali ne bih rekao da ti išta od toga naleže na srce, a?

Flin zatrese glavom i promrmlja: – Ja ne znam ništa ni o jednom od tih poslova, gospodine.

– Nekako – reče Mekoneri – to mene ne iznenađuje, bar ne onoliko koliko ti možda misliš. Postoji li išta što *umeš* da radiš?

– Pa, u koledžu sam studirao...

– Ne pričaj mi svoju prokletu životnu priču! Mene interesuje tvoj zanat, veština, talenat, profesija, sposobnost, kako god to hoćeš da nazoveš. Šta, precizno rečeno, umeš da *radiš*?

– Pa – reče Marvin – rekao bih da, kad to tako postavite, ne umem da radim ništa posebno.

– Znam – reče Mekoneri uzdišući. – Ti si nekvalifikovan, i to ti se vidi po svemu. Mali, možda bi te zanimalo da saznaš da su nekvalifikovane svesti česte kao štroka, pa i češće. Tržište je zagušeno od takvih, kosmos je takvima pretrpan da se sve preliva. Možda te zanima sa saznaš da nema ničega što ti možeš da uradiš a što mašina ne može bolje, brže, i prokleta mnogo veselije.

– Žao mi je, gospodine – reče Marvin, tužno ali sa dostojanstvom. Okrenuo se da pođe.

– Samo trenutak – reče Mekoneri. – Mislio sam da želiš da radiš?

– Ali vi ste kazali...

– Ja sam rekao da si nekvalifikovan, što i jesi. I rekao sam da mašina sve što ti možeš može bolje, brže i veselije, *ali ne jeftinije*.

– Oh – reče Marvin.

– Aha, u oblasti jeftinoće još imaš nekakvu prednost nad mašinerijom. A to je i te kakvo dostignuće u ovom vremenu. Uvek sam smatrao da je jedan od razloga ponosa čovečanstva što, i pored najvećih svojih napora, nikad nije potpuno uspeo da sebe učini izlišnim. Vidiš, momče, instinkti nam naređuju da se množimo, dok nam razum zapoveda da ne rasipamo. Mi smo poput oca koji izrodi mnoge sinove, ali izvede da bez nasleđa ostavi sve osim najstarijeg. Mi instinkt smatramo slepim, ali inteligencija je to isto toliko. Inteligencija ima svoje strasti, svoje ljubavi i svoje mržnje; jao logičaru čiji izvanredan racionalni sistem ne počiva na solidnom temelju sirovog osećanja. Kada takva baza nedostaje, mi takvog čoveka nazivamo – iracionalnim!

– Nisam to znao – reče Marvin.

– Pa, do vraga, to je očigledno – reče Mekoneri. – Cilj inteligencije je da čitavu prokletu ljudsku vrstu ostavi bez posla. Na sreću, to se nikad ne može postići. Čovek će nadmašiti mašinu kad god hoćeš. U oblasti grubih fizičkih poslova uvek će biti prilika za neželjene.

– Pretpostavljam da u tome leži neka uteha – reče Flin neubeđen. – I, naravno, to je vrlo zanimljivo. Ali kada mi je Pengl Praskavac kazao da dođem do vas, mislio sam...

– Hej, šta reče? Ti si Praskavčev prijatelj?

– Moglo bi se tako reći – reče Marvin, izbegavajući tako direktnu laž, jer sve bi se moglo reći, bilo to istina ili ne.

– Trebalo je to odmah da mi kažeš – reče Mekoneri. – Ne kažem da bi to išta izmenilo, jer činjenice stoje tačno kako sam ih izneo. Ali ja bih ti rekao da nema nikakve sramote u tome što si nekvalifikovan; dovraga, svi mi na taj način počinjemo, zar ne? Ako dobro radiš tokom jednog kratko-mešajućeg ugovora, na brzu ruku ćeš pokupiti razne veštine.

– Nadam se da je tako, gospodine – reče Flin, postavši oprezan sad kad je Mekoneri postao ljubazan. – Imate li na umu neki posao za mene?

– Da kažem pravo i imam – reče Mekoneri. – To je jednonedeljno *mešanje* što, čak i ako ti se stvar ne sviđa, možeš da izdržiš dubeći na glavi. Ne da ćeš morati, jer to je jedan prijatan posao, koji spaja lake napore u prirodi sa skromnom intelektualnom stimulacijom, a sve to u okviru dobrih uslova za rad, sa prosvetljenom upravom i radnom snagom od srodnih duhova.

– To zvuči čudesno – reče Flin. – Šta fali tom poslu?

– Pa, to nije neki posao na kome se možeš obogatiti – reče Mekoneri. U stvari, plata je bedna. Ali, dovraga, ne može se imati sve. Jedna nedelja na tome pružiće ti priliku da razmisliš, porazgovaraš sa kolegama na poslu, i doneseš odluku svom pravcu akcije.

– Kakav je to posao?

– Zvaničan naziv posla je Ootečki indagator, druge klase.

– Zvuči impresivno.

– Drago mi je što ti se dopada. To znači da tragaš za jajima.

– Jajima?

– Jajima. Ili, da budem precizniji, tragaš, i, po nalaženju, sakupljaš jaja stenovitog gancera.

Misliš li da ćeš to moći da izvedeš?

– Pa, voleo bih da znam nešto više o tehnikama koje se koriste u sakupljanju, a i o uslovima rada, i...

Zastao je, jer Mekoneri je lagano i tužno klimao glavom. – Sve to možeš da saznaš kad stigneš tamo. Ne izvodim ja ovde nikakav film o putovanju, a ni ti se ne opredeljuješ za putovanje sa vodičem. Želiš li taj posao ili ne?

– Imate li ma šta drugo na raspolaganju?

– Ne.

– Onda ću uzeti taj posao.

– Doneo si pametnu odluku – reče Mekoneri. Izvadio je jednu hartiju iz džepa. – Ovo je standardni od države odobren ugovor napisan na kro-meldenskom, koji je zvanični jezik planete Melde II, gde je za rad ovlašćena kompanija koja te zapošljava. Umeš li da čitaš kro-meldenski?

– Bojim se da ne umem.

– Onda ću ti ja prevesti relevantne stavove, kao što zakon nalaže. Da vidimo... uobičajene stvari, znaš ono da Kompanija nije odgovorna za vatru, zemljotres, atomski rat, pretvaranje sunca u novu, prst božji ili bogova, i tako to. Kompanija prihvata da te unajmi za svotu od jednog kredita mesečno, plus transport do Melde; tamo će te ona opskrbiti meldenskim telom. Dalje, ona će ti izdati jedan komplet odeće i hraniće te i pružiće ti zaklon i brinuće se za tvoje zdravlje i blagostanje, izuzev ako sama ne zaključi da to nije u stanju – u kom slučaju neće, a ti je nećeš okrivljavati za taj propust. U naknadu za ove i druge Usluge, ti ćeš obavljati predviđene zadatke prema instrukcijama, u ovom slučaju isključivo zadatke koji imaju veze sa i koji se odnose samo na nalaženje i sakupljanje gancerovih jaja. I neka se Gospod smiluje tvojoj duši.

– Pardon? – reče Flin.

– Ovo na kraju je samo standardna invokacija. Da vidimo, ja mislim da je to otprilike sve. Razume se, ti garantuješ da nećeš počinuti dela sabotaze, špijunaže, nepoštovanja, neizvršavanja naređenja, i tako dalje, i da ćeš se uz to uzdržavati od praktikovanja seksualnih perverzija onako kako su definisane u Hofmajerovoj *Standardnoj knjizi meldenskih perverzija*. I još garantuješ da nećeš izazvati rat, ili učestvovati u ratu na planeti Melde ako je koji izazvan, i da ćeš se prati jednom na svaka dva dana, i da se nećeš zaduživati ili postati alkoholičar ili umno poremećena osoba, i razne druge stvari u vezi sa kojima nijedna razumna osoba ne bi mogla imati primedaba. I to bi bilo to. Ako imaš neka važna pitanja, ja ću se potruditi da ti odgovorim.

– Pa – reče Flin – u vezi sa tim stvarima koje ja treba da garantujem...

– To je nevažno – reče Mekoneri. – Želiš li posao ili ne želiš? Obično da ili ne biće dovoljno.

Marvin je imao primedaba, ali, na nesreću, nije imao nikakve alternative, i taj nedostatak učinio je njegove primedbe irelevantnim u ovoj situaciji. Pomislio je za časak na detektiva, a onda odlučno odložio tu pomisao. Kao što je Mekoneri rekao, koliko gadna može biti jedna nedelja bilo čega? Tako se složio da prihvati posao, i njegov pristanak je registrovan na univerzalnom na svest senzitivnom mestu za potpise na dnu stranice. Mekoneri ga odatle odvede u Centar za transport, odakle su svesti prevožene kroz galaksiju višestrukom brzinom misli.

Prvo sledeće čega je Marvin bio svestan jeste da je na planeti Melde, u telu Meldenca.

GLAVA 9

Gancerska vlažna prašuma na planeti Melde bila je prostrana; tek najslabašnji povetarac ako je šaputao među džinovskim stablima, vijugao kroz isprepletene paviti, i šunjao se slomljene kičme preko trave kandžolikih ivica. Kapi vode mučno su klizile niz prepletenu lišće poput iznurenih trkača kroz kakav lavirint, i smirivale se konačno na sunderastom ravnodušnom tlu. Senke su se stapale i igrale, iščezavale i ponovo se se javljale, dozvane u lažno kretanje od dva izmorena sunca na plesnivom zelenom nebu. Iznad glave, samotni derengol zviždukom je dozivao svoju ženku, a u znak odgovora je čuo brzi zlokobni kašalj grabežljivog kingspringera. Kroz tu se bolnu šumu, tako mučiteljski sličnu Zemlji a ipak toliko drugačiju, kretao Marvin Flin u meldenskom telu na koje se nije svikao, očiju uperenih dole, tragajući za gancerovim jajima za koja nije znao kako izgledaju.

Sve je bilo hitnja. Od časa kada je stigao na Melde jedva je imao šanse da se osvrne. Tek što je bio utelovljen a već mu je neko lajao naređenja u uho. Flin je imao vremena samo da užurbano pogleda svoje četvororuko i četvoronogo telo, da samo jednom eksperimentalno švične repom i da priljubi uši uz leđa. Odmah potom je sateran u radnu grupu, dali su mu broj kasarne i mesto u menzi, i dali mu džemper dva broja veći, i cipele koje su mu

podnošljivo pristajale, izuzev prednje leve. Potpisao je za i bile su mu izdate alatke njegovog novog zanata; jedna velika plastična torba, tamne naočare, kompas, jedna mreža, mašice, teški metalni tronožac, i blaster.

Postrojio se s ostalim radnicima i dobio od menadžera, oholog Atrejanca koji se dosađivao, kratko indoktrinirajuće predavanje. Tako je Flin naučio da njegov novi dom zauzima jedno beznačajno mesto u blizini Aldebarana. Melde (planeta nazvana tako po Meldencima, dominirajućoj rasi) bio je temeljno drugorazredni svet. Klima je ocenjena kao „nesnošljiva” na Harlihen-Čencovoj skali klimatske tolerancije; potencijal prirodnih izvora bio je klasifikovan kao „podmarginalan”, a faktor estetske rezonance (neizmeren) kao „neprivlačan”.

– Nije neko mesto – rekao je menadžer – koje bi neko odabrao za odmor, pa ni za bilo šta drugo, u stvari, izuzev možda za upražnjavanje ekstremnog mučenja ploti.

Njegovi slušaoci zacerekaše se nelagodno.

– Ipak – nastavi menadžer – ovaj nevoljeni i ružni svet, ova solarna nesreća, ovaj kosmički mediokritet, dom je za svoje stanovnike koji ga smatraju najfinijim mestom u univerzumu.

Meldenci, divlje ponosni na svoje jedino opipljivo preimućstvo, učinili su što su najbolje mogli sa onim što im se našlo. Sa odlučnom odvažnošću, večito od sreće izdanih, obrađivali su rubove vlažne prašume i sakupljali neke niskoprocentne rude iz ogromnih plamtećih pustinja. Njihova tvrdoglava upornost bila bi inspirativna da nije bila tako monotona, a njihovi naponi mogli su biti smatrani kao doprinos duhu života da se nisu bez izuzetka završavali porazom. Jer, i pored svih svojih pregnuća, Meldenci nisu bili u stanju da dosegnu ništa bolje od laganog umiranja od gladi u sadašnjosti, i sigurne rasne degeneracije i izumiranja u budućnosti.

– To je, dakle, Melde – reče menadžer. – Ili, radije, to je ono što *bi Melde bio* da nije jednog dodatnog faktora. Taj faktor predstavlja razliku između uspeha i poraza. Govorim, razume se, o gancerovim jajima. Gancerova jaja! – ponovi menadžer. – Nikakva druga planeta ih ne poseduje, ni jednoj drugoj planeti nisu tako očajnički potrebna. Gancerova jaja! Nijedan predmet u znanom univerzumu ne

epitomizira tako jasno kvalitet poželjnosti. Gancerova jaja! Razmotrimo ih, ako hoćete.

Gancerova jaja predstavljala su jedini izvoz planete Melde. Srećom po Meldence, ta jaja su uvek bila veoma tražena. Na Orihadesu, gancerova jaja korišćena su kao objekti ljubavi; na Opjuksu II su ih mleli i jeli kao vrhunski afrodisijak; na Morihadesu su ih, posle osvećenja obožavali iracionalni K'tendži. Mogu se navesti i mnoge druge upotrebe.

Gancerova jaja bila su prirodno bogatstvo od životnog značaja, i jedino koje su Meldenci imali. Uz njih, Meldenci su mogli da održavaju jedan podnošljiv nivo civilizacije. Bez njih bi ta rasa sigurno propala.

Da se dođe do gancerovog jajeta potrebno je samo dići ga. Ali u tome je bilo izvesnih teškoća, pošto su ganceri, nimalo neshvatljivo, imali primedaba u vezi s ovom praksom.

Ganceri su bili stanovnici prašume, daleki srodnici guštera. Bili su takođe i pravi razarači, vični skrivanju, prepredeni i svirepi, potpuno nepripitomljivi. Ovi kvaliteti činili su sakupljanje gancerovih jaja krajnje opasnim.

– Čudna je situacija – ukazao je menadžer – i ne bez sopstvenih paradoksalnih nijansi, to što je glavni izvor života planete Melde takođe i glavni uzrok smrti. Eto vam nečeg o čemu možete razmišljati kad počnete svoj radni dan. I tako kažem, vodite brigu o sebi, budite na oprezu u svako doba, pogledajte pre no što nekud skočite, pazite šta radite sa tim životom koji je pod ugovorom, a pazite i na skupocena tela koja su vam poverena na čuvanje. Ali, uz to, pamтите i da morate ispuniti normu, jer svaki takav dan u kome je niste ispunili ma i za jedno jedino jaje kažnjava se dodatnom nedeljom rada. Dakle, budite pažljivi, ali ne previše pažljivi, i uporni, ali ne slepo, i hrabri ali ne suludo, i istrajni, ali nikako tvrdoglavi. Sledite ove jednostavne maksime i nećete imati nikakvih teškoća. Dobra vam sreća, momci!

Marvin se sa drugim radnicima postrojio, i onda žurno odmarširaše u prašumu.

Za jedan sat stigli su u oblast koju je trebalo pretražiti. Marvin Flin iskoristi tu priliku da od predradnika zatraži uputstva.

– Uputstva? – upita predradnik. – Kakva vrsta tipa uputstva? – (Bio je deportovani Orjantinac bez ikakvog smisla za jezike.)

– Mislim – reče Flin – šta treba da radim.

Predradnik duboko razmisli o pitanju pa posle dužeg vremena odgovori: – Ti treba kupi jaja od gancer. (Zanimljivo, izgovorio je to kao „gancer”.)

– To shvatam – reče Flin. – Ali, hoću da kažem, ja ne znam čak ni kako gancerovo jaje izgleda.

– Ne brinuti – odgovori predradnik. – Ti znaš kad vidiš; nema greška, jeste.

– Da, gospodine – reče Marvin. – A kada nađem gancerovo jaje, ima li kakvih posebnih pravila za rukovanje? Hoću da kažem, da li je problem lomljivost, ili...

– Za rukuje – reče predradnik – ti podigneš jaje, staviš u torbu. Ti razumeš ova stvar: da, ne?

– Da, naravno – reče Marvin. – Ali bih takođe voleo da saznam i kakva se dnevna kvota očekuje. Hoću da kažem, postoji li neka vrsta kvote, ili se možda radi na sat? Mislim, kako se zna da je neko ispunio svoju normu?

– Ah! – reče predradnik, a izraz koji je pokazivao da shvata najzad pređe njegovim širokim dobroćudnim licem. – Od završio je ovako. Ti uzme gancerovo jaje, stavi u torba, jasno?

– Jasno – reče Marvin odmah.

– Ti radiš tako put za putem *dok torba puna*. Shvatio?

– Mislim da jesam – reče Marvin. – Puna torba predstavlja stvarnu odnosno idealnu kvotu. Dozvolite mi samo da se preslišam korak po korak da bih bio apsolutno siguran da sam shvatio. Prvo, ja lociram gancerova jaja, primenjujući zemaljske asocijacije na taj koncept, i pod pretpostavkom da nemam nikakve teškoće oko identifikacije. Drugo, pošto lociram i identifikujem željeni objekt, produžujem delatnost tako što ga „stavljam u moju torbu”, pod čime pretpostavljam da se podrazumeva da ga dignem manuelnim putem ne bih li otpočeo tu transakciju, a potom nastavljam akcijama u skladu sa tim početkom. Treće, ponavljajući ovu strategiju S tokom izvesnog broja puta x , ja izvodim jednačinu $Sx = B!$ gde B predstavlja kapacitet torbe a $!$ predstavlja zbir transakcija x potrebnih da se ispuni B . Konačno, kada je zbir svih tih strategija kompletan, ja

se vraćam u logor, gde predajem sadržinu moje torbe. Da li sam ispravno shvatio gospodine?

Predradnik se potapka repom po zubima i reče:

– Ti mene šali, a momak?

– Pa, gospodine, ja sam samo želeo da sa sigurnošću...

– Ti pravi velika šala sa stari orjantinski gegula, jesje, sigurno, ha. Ti misli tako pametan, ali ti ne tako pametan. Ti seti, niko ne voli pametnjaković.

– Žao mi je, izvinite – reče Flin švičkajući s poštovanjem repom. (Ali nije mu bilo žao. Tada je prvi put pokazao da ima duha otkako je ta serija događaja za njega počela, i radovao se što je sposoban da ispolji nešto duha, bez obzira koliko to bilo u pogrešnom trenutku i nepromišljeno.)

– Svakojako, ja misli ti shvata elementarni rudimenti od posao dobro; tako ti sada ide vrši rad-posao *vrlo*, i pazi šta radi ili ja slomijem šest ili više tvoji udovi, kopča?

– Kopčam – reče Flin, okrete se u mestu i lakim galopom ode u prašumu, i tako otpoče njegova potraga za ganeerovim jajima.

GLAVA 10

Marvin Flin se pitao dok je švrljao kako zbilja izgleda jedno gancerovo jaje. Takođe bi mu bilo prijatno da zna i za šta bi trebalo da koristi svoju opremu – naočare za sunce bile su beskorisne u sumračnim budžacima prašume, a teški tronožac je bio neshvatljiv.

Provlačio se kroz šumu tiho, raširenih nozdrva, a oči su mu bile istegnute i okretale se na sve strane, dok im je učestalost treptanja bila smanjena. Njegovo zlatno krzno blago apistimičkog mirisa grčilo se nervozno dok su se njegovi veliki mišići kretali ispod njega, naizgled opušteni a ipak spremni na trenutnu akciju.

Ta prašuma bila je prava simfonija zelenog i sivog, prosečena povremenom skerletnom temom loze puzavice, ili purpurnim cvetovima žbuna lilibabe, ili, još ređe, nezaboravnom kontramelodijom, poput oboe, nekog narandžastog bičokrilca; a ipak je opšti efekat u suštini bio tmuran i nagonio je na razmišljanje, poput pogleda na neki ogroman zabavni park u tišini pred zoru.

Ali gle! Onamo preko! Malo nalevo! Da, da, baš ispod tog boku-drveta! Je li to... Da li bi to moglo biti...

Flin rastvori lišće svojim desnim rukama i saže se. Tu, u gnezdu od trave i ispreplitanih grančica, ugledao je jedan svetlucavi ovoid koji je ponajviše ličio na neko nojevo jaje inkrustirano dragim kamenjem.

Predradnik je bio u pravu. Gancerovo jaje nije se moglo pomešati ni sa čim.

Dok je pažljivo posmatrao taj izuzetni objekt, i proveravao svoje utiske, Marvin vide svetlost miliona vilinskih vatrica kako sjakte na zakrivljenoj višebojnoj površini. Senke su klizile preko nje kao miris poluzaboravljenih snova, vijugajući i okrećući se poput duhova koji sleću. U Marvinu nabuja neko osećanje sačinjeno od sumraka i večernje pesme, od stoke što sporo pase pokraj kristalnog potoka, od prašnjavih kiparisa slomljenog srca pokraj belog kamenog drumu.

Iako mu se srce kidalo što to čini, Marvin se saže i posegnu, sa očitom namerom da podigne gancerovo jaje i smesti ga u svoju plastičnu torbu.. Ruka mu se zaljubljeno privi uz blistavu loptu.

Hitro je povukao ruku nazad; blistava lopta bila je vrelija od pakla.

Marvin pogleda gancerovo jaje sa novostečenim poštovanjem. Sada je shvatao svrhu mašica kojima je bio opremljen. Namestio ih je kako treba i nežno ih stegao oko sferoida iz snova.

Sferoid iz snova odskoči od njega kao gumena lopta. Matrin u galopu pođe za njim, trapavo baratajući svojom mrežom. Gancerovo jaje vijugalo je i odskakalo, a onda štuče u gusto grmlje. Marvin očajno baci mrežu, i sreća mu povede ruku. Gancerovo jaje bilo je pedantno uhvaćeno u mrežu. Ležalo je tiho pulsirajući, kao da je zadihano. Marvin mu pristupi oprezno, spreman na svaki trik.

Umesto trikova, gancerovo jaje progovori: – Čujte, gospodine – reče ono prigušenim glasom – šta vaš to muči?

– Molim? – reče Marvin.

– Pa – reče gancerovo jaje – sedeo sam ovde u javnom parku gledajući svoja posla, a odjednom dolazite vi i bacate se na mene kao ludak, i nagnječite mi rame, i ponašate se uopšte uzevši kao nekakav mamlaz. No, prirodno, ja malko padnem u vatru. Ko pa ne bi? Onda ja odlučim da se uklonim, pošto mi je slobodan dan i ne želim nikakve probleme. Onda vi hop – pa bacate mrežu na mene,

kao da sam neka prokleta *riba*, ili leptir, ili tako već nešto. Pa, prosto bih da znam u čemu je stvar?

– Dobro – reče Marvin. – Vidite, vi ste gancerovo jaje.

– Znam – reče gancerovo jaje. – Sigurno da sam gancerovo jaje. Da nema iznenada neki zakon protiv toga?

– Ne, naravno – reče Marvin. – Ali, takav je slučaj, ja sam u lovu na gancerova jaja.

Nastupi kratka tišina. Onda gancerovo jaje reče: – Biste li to ponovili?

Marvin ponovi. Gancerovo jaje reče: – Mmm, to sam i mislio da ste rekli. – Nasmejala se slabašno. – Vi se šalite, zar ne?

– Žalim, ali ne.

– Ma šalite se, sigurno – reče gancerovo jaje, sa nekom notom očajanja u glasu. – Pa, u redu, zabavili ste se. A sada me pustite odavde.

– Žalim...

– *Pustite me napolje!*

– Ne mogu.

– Zašto?

– Zato što lovim gancerova jaja.

– Bože moj – reče gancerovo jaje – ovo je najluđa stvar koju sam ikada u životu čuo. Vi me nikad ranije niste sreli, zar ne? Onda zašto me lovite?

– Unajmljen sam da lovim gancerova jaja – reče mu Marvin.

– Čujte, prijatelju, hoćete li vi to meni da kažete da prosto švrljate naokolo i lovite bilo koje gancerovo jaje? Svejedno vam je koje?

– Tačno tako.

– I ne tražite neko *određeno* gancerovo jaje koje vam se možda zamerilo?

– Ne, ne – reče Marvin. – Čak se do sada nikad nisam ni sreo sa nekim gancerovim jajetom.

– Niste nikad... a ipak lovite? Mora biti da ludim, nemoguće je da dobro čujem. Mislim, stvari kao ova prosto se ne dešavaju. Mislim, to je kao nekakva neverovatna noćna mora ... Mislim, ovo je baš nešto o čemu se radi u noćnim morama – nekakav tip šašavog izgleda prilazi vam hladno, kako samo biti može, i ščepa vas i govori nekim

ludačkim mrtvo-hladnim glasom: „Takav je slučaj, ja lovim gancerova jaja.” Mislim... čujte, prijatelju, vi me *ipak* zavitlavate, je l' da?

Marvin je bio postišen i razdražen, i želeo je da gancerovo jaje umukne. – Ne zavitlavam se – rekao je nabusito. – Moj posao je da sakupljam gancerova jaja.

– Sakuplja... gancerova jaja! – zaječa gancerovo jaje. – Oh, ne, ne, ne, ne! Bože moj, ne mogu da verujem da se ovo dešava, a to se ipak dešava, ipak se...

– Kontrolišite se! – reče Marvin. Gancerovo jaje je očiglednobilo na rubu histerije.

– Hvala vam – reče gancerovo jaje časak kasnije. – Sad mi je dobro. Nisam nameravao da... da popustim.

– U redu je – reče Marvin. – Jeste li sada spremni da budete sakupljeni?

– Ja... ja pokušavam da se priviknem na tu ideju. To je tako... tako... Čujte, mogu li da vam postavim samo jedno pitanje?

– Požurite sa tim – reče Marvin.

– Ono što sam hteo da pitam – reče gancerovo jaje – jeste: da li vas ovakve stvari na neki način zadovoljavaju? Mislim, jeste li vi nekakav perverzni tip? Ne želim da vređam, jasno.

– To je u redu – reče Marvin. – Ne, nisam perverzan, i uveravam vas da u ovom ne nalazim nikakvo zadovoljstvo. Za mene je to samo posao.

– Samo posao – ponovi gancerovo jaje. – *Posao*. Kidnapovati jedno gancerovo jaje koje nikad ranije ni sreli niste. Samo posao. Kao da dignete neki kamen. Samo što ja nisam kamen, ja sam gancerovo jaje!

– Shvatam ja to – reče Marvin. – Verujte mi meni je sve ovo veoma čudno.

– *Vama* je ovo čudno! – reče gancerovo jaje glasom koji se dizao do krika. – Kako mislite da se ja osećam? Mislite li, možda, da je to *obično* da neko naiđe kao u, noćnoj mori i da me *sakupi*?

– Saberite se – reče Marvin.

– Izvinite – reče gancerovo jaje. – Sad je u redu.

– Meni je zbilja veoma žao zbog ovoga – reče Marvin. – Ali vidite, imam ovaj posao i tu kvotu, i ako ga ne obavljam moraću ostatak života da provedem ovde.

– Ludo – šaputalo je gancerovo jaje za sebe. – On je apsolutno i potpuno lud.

– I tako moram da vas sakupim – dovrši Marvin, i posegnu.

– Čekajte – zaurla gancerovo jaje glasom tako punim panike da Marvin ustuknu.

– Šta je sad?

– Mogu... mogu li da ostavim poruku mojoj ženi?

– Nemam vremena – reče Marvin odlučno.

– Hoćete li onda da me pustite da se pomolim?

– Napred, pomolite se – reče Marvin. – Ali stvarno ćete morati da požurite sa tim.

– O Gospode Bože – reče gancerovo jaje – ja ne znam šta mi se dešava, ni zašto. Uvek sam pokušavao da budem čestita osoba, i mada ne idem redovno u crkvu, ti sigurno znaš da istinska religija leži u srcu. Možda sam počinio i štošta rđavo u životu, neću to da poričem. Ali Gospode, zašto ova kazna? Zašto meni? Zašto ne nekom drugom, nekom od istinski zlih, nekom od kriminalaca? Zašto ja? I zašto ovako? Nešto me *sakuplja* kao da sam ja nekakva stvar ... A ja ne razumem. Ali znam da si ti svemudar i svemoćan, i znam da si dobar, pa pretpostavljam da tu mora biti nekog razloga ... čak i ako sam ja suviše glup da ga shvatim. Pa onda, vidi, Gospode, ako je to kraj, onda u redu, to je to. Ali da-li bi mogao da se pobrineš za moju ženu i decu? I da li bi mogao posebno da pripaziš na onog najmanjeg? – Glas gancerovog jajeta prepuče, ali ono se povratilo skoro istog trena. – Posebno molim za najmanjeg, Gospode, zato što je hrom pa su se sva deca navrzla na njega a njemu treba mnogo – mnogo ljubavi. Amin.

Gancerovo jaje proguta jecaj. Glas mu postade snažniji.

– U redu – reče ono Marvini. – Sada sam spreman. – Napred, i postupi najgore što možeš, ti pogani kučkine sine.

Ali molitva gancerovog jajeta je onesposobila Marvina. Vlažnih očiju i drhtavih gležnjeva, Marvin otvori mrežu i oslobodi svog zarobljenika.. Gancerovo jaje iskotrlja se malo podalje a onda zastade, očito bojeći se kakvog trika.

– Vi... vi ovo zaista? – reče ono.

– Da – reče Marvin. – Ja nisam stvoren za ovu vrstu posla. Ne znam šta će da mi urade onamo u logoru, ali ja nikada neću sakupiti

nijedno gancerovo jaje.

– Neka je slava imenu Gospodnjem – reče gancerovo jaje blago. – Jesam video štošta čudno u životu, ali mi se čini da ruka Proviđenja...

Ova hipoteza gancerovog jajeta (poznata kao Intervencionistička falacija) bi prekinuta iznenadnim zlokobnim kršenjem žbunja. Marvin se brzo okrete i seti se opasnosti planete Melde. Bio je upozoren, ali je zaboravio. Očajnički je petljao oko svog blastera koji mu se zapleo u mrežu. Besno ga je povukao, iščupao ga, začuo kričavo upozorenje gancerovog jajeta...

A onda je bio grubo bačen na tle. Blaster odlete daleko u grmlje, a Marvin pogleda naviše u male crne oči prorezane ispod niskog oklopljenog čela.

Nikakvo predstavljanje nije bilo potrebno. Flin je znao da se sreo sa odraslim zreлим gancerskim maroderom, i da ga je sreo pod možda najgorim okolnostima. Dokazni materijal (ako je i bio potreban) bio je previše očigledan; pokraj ruke mu je bila mreža koja ga je osuđivala, izdajničke naočare za sunce, mašice koje su otkrivale sve. A još bliže – zatvarajući se oko njegovog vrata – bila je zubima oivičena čeljust džinovskog guštera, tako blizu da je Marvin mogao da vidi tri zlatna kutnjaka i jednu privremenu porculansku plombu.

Marvin pokuša da se izmigolji. Gancer ga pritisnu o tle šakom veličine sedla za jaka; njegove surove kandže, svaka velika kao hvataljka za led, zariše se surovo u Marvinovu zlatnu dlaku. Balave ralje razjapiše se užasno, spustiše se, spremne da mu progutaju čitavu glavu...

GLAVA 11

Iznenada – vreme stade! Marvin vide da su se gancerove ralje zaustavile usred balavljenja, a njegovo krvlju podliveno levo oko bilo je ukočeno na pola treptaja dok mu je čitavo ogromno telo bilo zahvaćeno nekom čudnom i nepopustljivom ukočenošću.

U blizini, gancerovo jaje bilo je nepomično kao da je sopstvena izgravirana replika.

Povetarac je bio zaustavljen na pola daha. Drveće je bilo uhvaćeno usred napornih položaja, a jedna meridejanska sova bila je fiksirana

u toku leta, kao kakva lutka okačena o žicu.

I sunce je prekinulo svoje neumitno kovitlavo kretanje!

U ovom neobičnom tablou, Marvin je piljio sav usplahiren u smeru jednog jedinog kretanja, u vazduhu, na tri stope iznad njegove glave, i malo ulevo.

Ono je otpočelo kao kovitlac prašine, proširilo se, povećalo, razvilo, zgusnulo se u dnu i postalo konveksno na vrhu. Rotacija postade brža, i obličje dobi čvrstinu.

– Detektiv Urdorf! – uzviknu Marvin. Jer to je stvarno bio marsovski detektiv zahvaćen serijom baksuzluka koji je obećao da će rešiti Marvinov slučaj i da će mu vratiti telo koje mu po pravu pripada.

– Strašno mi je žao što ovako upadam – reče Urdorf, pošto se potpuno materijalizovao i tresnuo o tle.

– Hvala Bogu što ste došli! – reče Marvin.

– Vi ste me spasili od krajnje neprijatne sudbine, i ako biste mi sada pomogli da se izvučem ispod ove kreature...

Jer Marvinina je gancerova šapa još pritiskala o tle, a ona je stekla čvrstinu kaljenog čelika te je ispod nje bilo nemoguće izmigoljiti se.

– Žalim – reče detektiv, ustajući i otresajući sa sebe prašinu. – Bojim se da to ne mogu da učinim.

– Zašto ne?

– Zato što je to protiv pravila – reče mu detektiv Urdorf. – Vidite, svako premeštanje tela tokom veštački izazvanog zaustavljanja vremena (a ovo je upravo to) moglo bi rezultirati Paradoksom, koji je zabranjen, pošto bi on mogao rezultirati temporalnom implozijom koja bi, sasvim zamislivo, za rezultat mogla imati krivljenje strukturalnih linija našeg kontinuuma, čime bi se mogao uništiti kosmos. Zbog toga, svako premeštanje je kažnjivo kaznom zatvora u iznosu od jedne godine i globom od hiljadu kredita.

– O, to nisam znao – reče Marvin.

– Pa, bojim se da tako stoje stvari – reče detektiv.

– Vidim – reče Marvin.

– Nadao sam se tome – reče detektiv.

Nastade duga i nelagodna tišina. Onda Marvin reče: – Pa?

– Molim.

– Rekao sam – *hteo sam* da kažem: zašto ste došli ovamo?

– Oho – reče detektiv. – Želeo sam da vam postavim nekoliko pitanja koja mi nisu ranije pala na um, a što bi mi pomoglo u rigoroznom ispitivanju i rešavanju ovog slučaja.

– Samo pitajte – reče Marvin.

– Hvala. Prvo i najpre, koja je vaša omiljena boja?

– Plava.

– Ali koja tačno *nijansa* plave? Molim vas nastojte da budete precizni.

– Plavo kao crvendaćevo jaje.

– Hmmm. – Detektiv zabeleži ovo u svoju sveščicu. – A sada, recite mi brzo i bez razmišljanja, koji je prvi broj koji vam pada na um?

– 87792,3 – reče Marvin bez oklevanja.

– Aha. A sad, bez razmišljanja, recite mi ime prve popularne pesme koje se setite.

– *Orangutanova rapsodija* – reče Marvin.

– Ummmm. Fino – reče Urdorf sklapajući beležnicu. – Mislim da je time sve pokriveno.

– Koja je svrha tih pitanja? – upita Marvin.

– Pomoću ovih informacija biću u mogućnosti da kod raznih osumnjičenih testiram korpus-vestigijalne reakcije. To je deo Duulmanovih testova o samoidentifikovanju.

– Oh – reče Marvin. – Jeste li imali sreće do sada?

– Sreća teško da s tim ima veze – odvrati Urdorf. – Ali mogu da kažem da slučaj napreduje na jedan zadovoljavajući način. Trag lopova pratili smo do lorame II, gde se prošvercovao u jedan teret smrznute govedine namenjen Velikoj Goeri. Na Goeri se predstavio kao begunac sa Hage XI, što mu je donelo prilično simpatija javnosti. Uspeo je da skupi dovoljno novca za prevoz na Kvantis, gde je bio sakrio svoj novac. Ne ostajući više od jednog dana na Kvantisu, on se ukrcao na lokalni brod za autonomnu oblast Pedeset zvezda.

– A onda? – zapita Marvin.

– Onda smo mu privremeno izgubili trag.

Oblast Pedeset zvezda sadrži ne manje od 432 planetarna sistema sa stanovništvom od ukupno 300 milijardi. I tako, kao što vidite, naš posao se sređuje.

– Zvuči beznadežno – reče Marvin.

– Baš naprotiv, to je za nas srećna okolnost.

Laici uvek mešaju komplikovano sa kompleksnim. Ali naš kriminalac neće naći nikakvu sigurnost u pukoj brojnosti, koja je uvek podložna statističkoj analizi.

– I šta sad? – upita Marvin.

– Nastavljamo da analiziramo, a onda pravimo projekciju baziranu na verovatnoćama, i šaljem našu projekciju preko galaksije da vidimo hoće li od nje postati nova... Govorim ovo figurativno, razume se.

– Razume se – reče Marvin. – Stvarno mislite da ćete ga uhvatiti?

– Potpuno sam siguran u rezultat – reče detektiv Urdorf. – Ali morate imati strpljenja. Morate imati na umu da je intergalaktički kriminal još relativno novo polje, i da je samim tim intergalaktička istraga još novije. Bilo je mnoštvo zločina u kojima se čak ni postojanje zločinca nije moglo dokazati, a još manje otkriti detekcijom. Tako smo, na neki način, u dobrom položaju.

– Mislim da ću za to morati da vam verujem da reč – reče Marvin.

– Samo nemojte brinuti. U ovakvim slučajevima najbolje je za žrtvu da svoj život nastavi koliko je god moguće normalnije, da ostane živa, i da se ne prepusti očaju. Nadam se da ćete to pamtiti.

– Pokušaću – reče Marvin. – Ali što se tiče situacije u kojoj se trenutno nalazim...

– Upravo vrsta situacije za koje sam vam rekao da ih izbegavate – reče detektiv strogo. – Molim vas da to imate na umu u budućnosti, ako vam pođe za rukom da iz ovoga izvučete glavu. Srećno, prijatelju moj, i ostanite živi!

Pred Marvinovim očima, detektiv Urdorf se zavrte, sve brže i brže, postade nerazgovetan i nestade.

Vreme se odledi.

I Marvin se ponovo zagleda u crne proreze gancerovih očiju i nisko oklopljeno čelo, i vide stravične razjapljene ralje kako se spuštaju, spremne da mu progutaju glavu...

GLAVA 12

– Stoj! – Povika Marvin.

– Zašto? – upita gancer.

Marvin u razmišljanju nije stigao dotle. Čuo je gancerovo jaje kako mrmlija: – Ko je gore, biće dole – to je fer igra, a opet, on je bio dobar prema meni. No, šta se to mene tiče? Samo li malo istegneš šiju, neko ti slomi ljusku. A ipak...

– Ne želim da umrem – reče Marvin.

– Nisam to ni pretpostavljao – reče stenoviti gancer, glasom u kome nije bilo neprijateljstva. – I, naravno, želiš o tome da diskutuješ sa mnom. Etika, moral, sve to skupa. Ali neće ići. Posebno smo upozoreni, znaš, da nikad ne pustimo Meldenca da priča. Rečeno nam je da prosto obavimo posao i skinemo to s vrata, ne da to činimo *ličnim*. Uradi i kreni dalje na posao. U stvari, mentalna higijena. Dakle, ako bi sada zatvorio oči...

Ralje se primakoše jedna drugoj. Ali Marvin, obuzet jednom divljom pretpostavkom, zavika: – Jeste li vi to rekli *posao*?

– Naravno da je posao – reče gancer. – Nema ničeg ličnog u tome.

– On se namršti, očito ljut na sebe što je progovorio.

– Posao! Vaš posao je da lovite Meldence?

– Pa, prirodno. Ova planeta Gancer nije za bogzna šta, osim za lov na Meldence.

– Ali zašto ih lovite? – zapita Marvin.

– Pa, s jedne strane, gancerovo jaje ne može da dostigne punu zrelost izuzev u mesu odraslog Meldenca.

– *Hej* – reče gancerovo jaje kotrljajući se naokolo od stida – moramo li toliko prokleta *biološki*? Hoću da kažem, zar ja pričam o *tvojim* prirodnim funkcijama, mm?

– A drugo – nastavi gancer – naš jedini izvoz su meldenske kože koje se (posle štavljenja) koriste za carsku odeću na Trijani II, kao amajlije na Nemou, i kao presvlake za sedišta na Krajsleru XXX. Ova potraga za lukavim i opasnim Meldencima je naš jedini način da održimo podnošljiv nivo civilizacije, i...

– To je tačno ono što su i meni rekli! – povika Marvin, i hitro ponovi šta mu je menadžer kazao.

– Gospode! – reče gancer.

Obojica su sada shvatali pravu situaciju: Meldenci su potpuno zavisili od Gancera koji su, sa svoje strane, potpuno zavisili od Meldenca. Ove dve rase lovile su jedna drugu, živele i umirale jedna za drugu i, u neznanju ili zbog prepredenosti, ignorisale ma

kakvu međusobnu vezu. Ta veza je bila potpuno simbiotična, ali i potpuno nepriznata od ovih rasa. U stvari, svaka se ponašala kao da je jedina civilizovana inteligencija, a da je ona druga životinjska, prezrenja dostojna, i zanemarljiva.

I onda im obojici sinu da su, u podjednako meri, sudeonici u generalnom konceptu Čovečnosti. (Gancerovo jaje takođe je bilo deo toga, razume se.)

Bilo je to prosvetljenje od koga je zastajao dah, ali Marvin je i dalje bio pritisnut o tle Gancerovom teškom šapom.

– Ovo me dovodi u ponešto neugodnu situaciju – reče Gancer posle nekog vremena. – Po prirodi sam sklon da vas oslobodim, ali ja na ovoj planeti radim pod jednim ugovorom koji predviđa...

– Znači vi niste pravi Gancer?

– Ne, ja sam od Trampe kao i vi, i potičem sa Zemlje!

– Moja rodna planeta! – uzviknu Marvin.

– Toliko sam već naslutio – odgovori Gancer. Posle nekog vremena čovek postaje senzitivan za idiosinkratički kvalitet različitih svesti, i nauči kako da prepozna svoje zemljake po malim navikama u mislima i frazeologiji. Ocenio bih da ste verovatno Amerikanac, po svoj prilici sa Istočne obale, moguće iz Konektikata ili Vermonta...

– Država Njujork! – zavika Marvin. – Ja sam iz Stenhoupa!

– A ja sam sa jezera Saranak – reče Gancer.

– Moje ime je Otis Dagobert, i star sam trideset sedam godina.

I na to Gancer podiže šapu sa Marvinovih grudi. – Mi smo susedi – reče on tiho – i stoga ne mogu da vas ubijem, baš kao što sam u razumnoj meri siguran da biste vi bili nesposobni da ubijete mene, kad bi vam se pružila prilika. A sada pošto znamo istinu, sumnjam da ćemo biti u stanju da obavljamo ma koji deo naših strašnih poslova. Ali tužno je što smo to otkrili, jer to znači da smo osuđeni na Ugovornu disciplinu, i, ako se ne povinujemo, naše Kompanije podvrgnuće nas Krajnjoj strogosti. A vi znate šta to znači.

Marvin tužno klimnu glavom. I predobro je znao. Oborio je glavu i sedeo u neutešnoj tišini pokraj svog novopronađenog prijatelja.

– Ne pada mi na um nikakav izlaz – reče Marvin, pošto je porazmislio o celoj stvari. – Možda bismo mogli da se sakrivamo u prašumi nekoliko dana, ali sigurno bi nas našli.

Odjednom gancerovo jaje progovori. – No, hajde, možda i nije tako beznadežno kao što vi mislite!

– Šta hoćete da kažete? – upita Marvin.

– No, pa – reče gancerovo jaje, a na njemu se pojaviše jamice zadovoljstva – čini mi se da jedno dobro delo zaslužuje drugo. Zbog ovoga bih mogao da upadnem u mnogo vrele vode... Ali dovraga sa tim. Mislim da mogu da pronađem put sa ove planete za obojicu.

Marvin i Otis dadoše maha povcima zahvalnosti, ali ih gancerovo jaje zaustavi.

– Možda mi nećete zahvaljivati kad vidite šta je pred vama – reče ono zlokobno.

– Ništa ne može biti gore od ovoga – reče Otis.

– Mogli biste se začuditi – reče gancerovo jaje odsečno. – Mogli biste se veoma začuditi... Ovuda, gospodo.

– Ali kuda idemo? – upita Marvin.

– Vodim vas do Pustinjaka – odvratilo gancerovo jaje, i nije htelo ništa više da kaže. Otkotrljalo se napred, a Marvin i Otis pođoše za njim.

GLAVA 13

Kroz vlažnu prašumu, divlju i slobodnu od Gancera (ili Meldenaca, zavisno od gledišta) išli su i kotrljali se, večno pripravnici na opasnosti. Ali nikakvo stvorenje ih ne napade, i tako najzad stigoše do jedne čistine u prašumi. Tu su ugledali grubu kolibu – u središtu te čistine – i jedno čovekoliko biće odeveno u rite, kako čuču ispred kolibe.

– To je Pustinjač – reče gancerovo jaje. – On je potpuno lud.

Zemljani nisu imali vremena da razmotre tu informaciju. Pustinjač ustade i stade ga vika: – Stani sad, zastani, stoj! Otkrij se shvatanju mojem!

– Ja sam Marvin Flin – reče Marvin – a ovo je moj prijatelj Otis Dagobert. Mi želimo da se spasemo sa ove planete.

Pustinjač kao da ih nije čuo; on pogladi svoju dugu bradu i zapilji se zamišljeno u vrhove drveća, i niskim mračnim tonom reče:

– Pre no što tren ovaj dođe, gusaka jato

Nisko me prelete, predskazavši jad;

Sova begunica neutješna prođe

Skrito mesto moje, ucveljena

Zbog dara prirode što čovek poriče!

Zvezde su tihe dok nam svetle nad domom:

Sama stabla objavljuju bekstvo kraljeva.

– Hoće da kaže – reče gancerovo jaje – da je imao predosećanje da ćete naići.

– Je li on šašav ili tako nešto? – upita Otis. – Način na koji govori...

– Sad počuj ovo! Ja trulež neću da gmiže puteljcima mozga najavljujuć' izdaju – reče Pustinjak.

– On neće da se sašaptavate – prevede gancerovo jaje. – To ga čini sumnjičavim.

– Toliko sam i sam mogao da razaberem – reče Flin.

– Onda idi i potucaj se sam – reče gancerovo jaje. – Ja sam samo hteo da pomognem.

Pustinjak se primače nekoliko koraka, zastade, i reče:

– Šta htenje vaše je tu?

Marvin pogleda u gancerovo jaje, koje je tvrdoglavo ćutalo. Onda, nagađajući smisao reči, Marvin reče: – Gospodine, mi pokušavamo da umaknemo sa ove planete, i došli smo da nam pomognete.

Pustinjak zaklima glavom i reče:

– Kakav varvarski jezik to bi? Ovca metiljava

Značenje bi umotala u zvuke jasnije!

– Šta hoće da kaže? – zapita Marvin.

– Kad si tako pametan, otkrij sam – reče gancerovo jaje.

– Žao mi je što sam vas uvredio – reče Marvin.

– Nije važno, nije važno.

– Stvarno mi je žao. Bio bih zahvalan kad biste nam to preveli.

– U redu – reče gancerovo jaje, još malko nadureno. – On kaže da vas ne razume.

– On ne razume? Ali to što sam rekao bilo je sasvim jasno.

– Ne za njega – reče gancerovo jaje. – Ako hoćete da prodrete do njega, bolje bi vam bilo da govorite u stihovima.

– Ja? Ja ne umem! – reče Marvin sa instinktivnim drhtajem gađenja koji prođe kroz svakog inteligentnog Zemljanina muškog roda na pomisao o stihovima. – Prosto ne bih mogao! Otise, možda bi ti...

– Ne ja! – reče Otis uznemireno. – Šta misliš da sam ja? Nekakav peško?

– Tišina nabrekla i raste; a ljudi časni
Otvoreno govore ustima vičnim! Ne volim ja Nagoveštaj ovaj.
– Postaje nervozan – reče gancerovo jaje.
– Bolje vam je da sklepate koji stih.
– Možda bi ti mogao to da nam učiniš – predloži Otis.
– Nisam ja nikakav peško – naceri se gancerovo jaje. – Ako vam je do govora, moraćete sami da govorite.
– Jedina poema koje mogu da se setim iz škole su *Rubaije* – reče Marvin.
– Pa, pokušaj time – reče gancerovo jaje.
Marvin porazmisli, lice mu se zgrči, pa onda nervozno reče:
– Gle! Hodočasnik iz prašumskog boja
Vrste protiv vrste sad skromno traži
Pomoć tvoju, nadu i podršku, zar ta skromna molba da se ne uvaži?
– Vrlo mršavo – prošapta gancerovo jaje – ali nije loše za prvi put. (Otis se zacereka a Marvin ga ošinu repom.)
Pustinjak odgovori:
– Dobro rečeno, stranče! Imaćeš pomoć tu.
I više! Kada se sretnu ljudi, svejedno u kom liku, moraju pomoći kao svoj svojemu.
Sada već brže, Marvin odgovori:
– Na ovoj planeti drevnoj gde svi se vide snovi
Izlaska sunca što zalazak ga lovi,
Putnik bedni žudi, što prođe ovuda,
Da nađe spas od straha što ga povi.
Pustinjak kaza:
– Stupi napred onda prijatelju, slugo, gospodaru,
Jer svi su ljudi večno u tom stanju
Što im život nosi; rob najbedniji
Može kraljem biti
Dok ovaj tu čovek, neprijatelj krvni Zadat običajem, za čas biti može
Prijatelj u piću, kad reč bi mu se znala!
Marvin iskorači govoreći:
– Kapija zvezda, na kojoj hvala ti mnogo,
Prija mudrom i ludom, ali put preči strogo
Nemom koji neće ni do Marsa stići

Ne bude li jezik odvezati smog'o.

Otis, koji je tokom svega ovoga nastojao da se uzdrži od cerekanja, reče: – Hej! Jesi li to govorio nešto o meni?

– Sigurno – reče Marvin. – I bolje bi ti bilo da se izvučeš odavde.

– No, prokletstvo, ti to činiš za obojicu.

– Nikako. Pustinjak je upravo kazao da moraš da govoriš sam za sebe.

– Gospode, šta da radim? – gundao je Otis.

Ja nemam veze sa poezijom.

– Bolje smisli nešto – reče gancerovo jaje.

– Pa... sve čega mogu da se setim jeste malko Svinberna što mi ga je neka šašava cura rekla jednom. Prilično tunjava stvar.

– Da čujemo mi to – reče Marvin.

Otis se preznojavao i trupkao, i konačno počeo:

– Kad je luka Zemljana daleka planeta,

Bio čovek vitak ili visok – njegov duh

Želi domu koji vuče kao deset magneta.

Želja puni srce kao talasi njuh.

I veliko zeleno osećanje zahvalnosti

Izaziva dobrodošlicu koju u stalnosti

Pružuje herojski Pustinjak čija će dobra volja

Spasti kosmičkog putnika, kako čuh.

Pustinjak reče:

– Dobrim te nađoh. Zaludno je reći

U vremenu ovom da sakat jezik može

Nevolju doneti pritežatelju svom.

Marvin kaza:

– O, Marvina Flina daleko odnesi,

Druge pusti, njega ponesi.

Patio bi da telo svoje vidi skršeno

Zato bi da ode dok drugi kliču.

Pustinjak reče:

– Idemo, gospodo! Srca osokoli,

Noge u uzengije, i glave gore...

I tako su krenuli na taj pevušeci način do Pustinjakove kolibe, gde videše skriven ispod nekih tabli od kore, sakriven jedan ilegalni Odašiljač svesti starinskog i čudnog oblika. I Marvin uvide da ima

metoda čak i u najstrašnijem ludilu. Jer Pustinjak je na ovoj planeti bio manje od godine, a već je stekao poštovanja dostojno bogatstvo švercujući begunce na bednija radna tržišta galaksije.

To nije bilo u skladu sa etikom, ali, kako je to sam Pustinjak rekao:

– Nazovi podlom, dakle, moju igru

S ovom spravom. Ne, neću raspravljati

Opštu istinitost toga što kažeš.

Ali razmisli: i loše vino glupo je odbiti

Kad te žeđ pustinjska mori. Zar ne?

Onda što Surovo sudiš svog života spas?

Prokleta je nezahvalnost i najperverzija

Kad tresneš ruku što te stiska Smrti spase!

GLAVA 14

Prošlo je nešto malo vremena; posao za Otisa Dagoberta nije bilo teško naći. I pored toga što je protestovao, taj mladi čovek pokazivao je malu ali veoma obećavajuću žicu sadizma. U skladu sa tim, Pustinjak ga je Trampio u svest jednog zubarskog pomoćnika na Prodendi IX. Ta planeta, nešto ulevo od zvezda Južnog Hrpta ako se dolazi preko Prokiona, imala je za naseljenike jednu grupu Zemljana koji su negovali snažna osećanja u vezi sa fluorom: mrzeli su tu hemijsku grupu kao da je sam đavo. Na Prodendi IX mogli su da žive slobodni od fluora, uz pomoć mnoštva dentalnih arhitekata, kako su ih nazivali.

Gancerovo jaje požele Marvinu svaku sreću i otkotrlja se u prašumu.

– A sada – reče Pustinjak – dolazimo na tvoj problem. Čini mi se, kad tvoju ličnost razmotrim sasvim objektivno, da imaš izraženu sklonost da budeš žrtva.

– Ja? – zapita Marvin.

– Da, ti – reče Pustinjak.

– Žrtva?

– Apsolutno, žrtva.

– Nisam baš siguran – odgovori Marvin. Kazao je to na taj način iz učtivosti; u stvari, bio je sasvim siguran da Pustinjak greši.

– Pa, ja jesam siguran – reče Pustinjak. – A smeo bih reći da imam više iskustva u nalaženju poslova nego ti.

– Pretpostavimo da... Primetio sam da više ne govorite u stihovima.

– Razume se – reče Pustinjak. – Zašto bih?

– Zato što ste – reče Marvin – ranije govorili samo u stihovima.

– Ali to je potpuno druga stvar – reče Pustinjak. – Tada sam bio napolju. Morao sam da se zaštitim.

– A sada?

– Sada sam u svojoj kući i samim tim sasvim bezbedan. Nema nikakve potrebe za zaštitnim jezikom stihova.

– Da li vas stihovi zaista štite napolju? – upita Marvin.

– Svakako. Ja živim na ovoj planeti više od godinu dana, progonjen od dve ubilačke rase koje bi me ubile čim me primete, kad bi mogle da me pronađu. A za sve to vreme nije mi se desilo baš nikakvo zlo. Šta misliš o tome?

– Pa, razume se, to je vrlo lepo. Ali otkud znate da je vaš način govora to što vas štiti?

– Po inferenciji – reče Pustinjak. – Kao asumpcija, to mi izgleda sasvim razumno.

– Da, gospodine – reče Marvin. – Ali ne vidim baš sasvim povezanost vašeg načina govora i vaše bezbednosti.

– Neka sam proklet ako i ja to vidim – reče Pustinjak. – Volim da o sebi mislim kao o razumnom čoveku, ali efikasnost stihova je stvar koju i protiv svoje volje bivam prinuđen da prihvatim na nivou vere. To *uspeva*; šta bih više mogao da kažem?

– Jeste li ikad pomišljali da eksperimentišete? – zapita Marvin. – Mislim, da napolju govorite *ne koristeći* jezik stihova? Možda biste otkrili da vam nije potreban.

– Mogao bih – reče Pustinjak. – A kad bi ti pokušao da hodaš po dnu okeana, mogao bi da otkriješ da ti ne treba vazduh.

– To nije baš ista stvar – reče Marvin.

– To je potpuno ista stvar – reče mu Pustinjak. – Svi mi preživljavamo koristeći bezbrojne neproverene pretpostavke, čiju tačnost ili netačnost možemo da proverimo samo rizikujući život. Budući da većina nas svoj život ceni više nego istinu, mi takve drastične provere prepuštamo fanaticima.

– Ja ne pokušavam da hodam po vodi – reče Marvin – zato što sam video ljude kako se dave.

– A ja – reče Pustinjak – ne govorim u prozi napolju zato što sam video kako ubijaju mnoge ljude dok tako govore, a nisam video ni jednog jedinog stihotvorca da je ubijen.

– Pa ... svakom svoje.

– Prihvatanje neodređenosti je početak mudrosti – reče Pustinjak citirajući. – Ali mi smo govorili o tebi i sklonosti da budeš žrtva. Ponavljam, ti imaš tu sklonost, što ti pruža mogućnost da dođeš u jedan krajnje zanimljiv položaj.

– Nisam zainteresovan – reče Marvin. – Šta drugo imate na raspolaganju?

– Ništa drugo – reče Pustinjak.

Zahvaljujući zanimljivoj koincidenciji Marvin je utom času čuo neko silno kreštanje i topotanje u žbunju napolju, i zaključio da su to ili Meldenci, ili Ganceri, ili i jedni i drugi, i da ga gone.

– Prihvatam taj posao – reče Marvin – ali niste u pravu.

Imao je zadovoljstvo da njegova reč bude poslednja, ali Pustinjak je imao zadovoljstvo poslednjeg čina jer je, srediivši opremu i podesivši dugmad regulatora, škljocnuo prekidačem i odaslao Marvina ka njegovoj novoj karijeri na planeti Celzus V.

GLAVA 15

Na Celzusu V davanje i primanje poklona bio je kulturni imperativ. Odbiti poklon bilo je nezamislivo; osećanja Celžana u vezi s tim uporediva su sa užasom koji Zemljani osećaju u vezi sa incestom.

U normalnim okolnostima taj običaj ne prouzrokuje nikakve teškoće. Većinom se daju takozvani „beli pokloni”, namenjeni izražavanju raznih nijansi ljubavi, zahvalnosti, nežnosti, i tako dalje. Ali postoje i sivi darovi – upozorenja, i crni darovi – smrti.

Tako je izvesni funkcioner dobio divnu brnjicu od svojih birača. Bila je namenjena dvonedeljnom nošenju. Bio je to lep predmet, i imao je samo jednu manu. Radio je „tik-tak”.

Biće kakve druge rase bacilo bi je u najbliži jarak. Ali nijedan Celžanin pri čistoj svesti ne bi to učinio. Ne bi čak ni dao brnjicu na ispitivanje. Celžani žive u skladu sa devizom: Poklonu se zubi NE

gledaju. Pored toga, ako bi vest o njegovom nepoverenju procurila, to bi izazvalo nepopravljiv javni skandal.

Naprосто je morao dve nedelje da nosi taj prokleti prsten.

Ali prokleta stvar je *kuckala*.

Funkcioner, čije je ime bilo Marduk Kras, duboko je razmislio o tom problemu. Porazmislio je o svojim biračima, i raznim potezima kojima im je pomogao, i raznim drugim potezima kojima ih je razočarao. Brnjica je bila opomena, toliko je bilo očito. Ona je *u najboljem slučaju* bila upozorenje – sivi poklon. U najgorem, bila je crni poklon – mala bomba koja će mu otkinuti glavu posle nekoliko uznemirenošću opsednutih dana.

Marduk nije bio samoubilački tip; bio je svestan da nije u stanju da nosi tu prokletu alku. Ali bio je svestan i da *mora* da nosi tu prokletu alku. I tako je bio suočen sa klasičnom celžanskom dilemom.

– Da li bi to oni *meni* uradili? – pitao se Marduk. – Samo zato što sam njihovo prljavo stambeno područje ubacio u zonu za tešku industriju, i sklopio ugovor sa Gildom stanodavaca da im se kirije podignu za 320 procenata s tim što im se obećavaju nove vodovodne instalacije unutar narednih pedeset godina? Hoću da kažem, Bože moj, ja se nikad nisam pravio da sam *sveznajući*; možda sam i napravio greške tu i tamo, iskreno to priznajem. Ali, da li je to dovoljan razlog da se učini nešto što bi svak morao videti kao duboko antisocijalni čin?

Brnjica je veselo tiktakala, golicajući mu gubicu i uznemiravajući mu čula. Marduk je razmišljao o drugim funkcionerima, čije su glave eksplodirale zbog tunjavih zanesenjaka. Da, to je sasvim verovatno mogao biti crni poklon.

– Ti prokleti linjavci! – zarežao je Marduk, dajući svajim osećanjima oduške jednom uvredom koju se nikad ne bi usudio da izusti pred javnošću. Bio je gorko razočaran. Srce ti puca od rintanja za te idiote mlitave kože i bradavičaste njuške, a šta ti je nagrada? Bomba da je nosiš u nosu!

U jednom grozničavom trenutku pomislio je da prsten baci u najbliži rezervoar sa hlorom. To bi im pokazalo! A postojao je za to i precedens. Nije li preblagi Voriig sa prezirom odbacio Konačni poklon Tri Duha?

Da... ali Poklon Duhova, prema prihvaćenoj egzegezi, bio je suptilan napad na sam duh poklonodavstva, pa samim tim i na samu srž društva, jer oni su, dajući mu Konačni poklon, ukinuli mogućnost davanja ma kakvih budućih darova.

Pored toga – ono što je bilo za poštovanje kod jednog sveca iz Drugog Kraljevstva bilo bi odvratno u slučaju jednog malog funkcionera iz Desete Demokratije. Sveci mogu da učine bilo šta; obični ljudi moraju da čine ono što se od njih očekuje.

Mardukova ramena se oklembesiše. Namazao je noge toplim blatom, ali to mu nije donelo nikakvo olakšanje. Izlaza nije bilo. Jedan Celžanin nije mogao sam da ustane protiv organizovanog društva. Moraće da nosi tu brnjicu, i da iščekuje trenutak od koga se svest raspada, čas kada će kucanje prestati...

Ali, hej! Postoji način! Da, da, evo ga na pomolu! Biće potrebno sve vešto aranžirati, ali ako mu to uspe imaće i bezbednost i odobravanje društva. Kad bi mu samo ta prokleta alka dala vremena...

Marduk Kras obavi nekoliko urgentnih poziva, i uredi da bude poslat na planetu Taami II (taj Tahiti oblasti Deset zvezda) po hitnom poslu. Ne u svom telu, razume se; nijedan odgovoran funkcioner ne bi trošio fondove da mu se telo transportuje stotinu svetlosnih godina kad je njegova svest sve što je nužno. Skromni, poverenja dostojni Marduk putovaće Trampom svesti. Zadovoljiće formu, ako i ne zadovolji duh, celžanskih običaja, tako što će za sobom ostaviti svoje telo sa poklonjenom brnjicom koja vedro kucka u nosu.

Morao je da pronađe neku svest koja bi naseljavala njegovo telo tokom njegove odsutnosti. Ali to nije bilo teško. Ima i previše svesti po ovoj galaksiji, a nema dovoljno telesa za sve. (Zašto je to bilo tako, niko ne zna. Na kraju krajeva, svako je za početak dobio jedno telo. Ali tako je to – nekima uvek pretiče, bilo to bogatstvo, moć, ili tela, a nekima uvek manjka.)

Marduk je stupio u kontakt sa Pustinjakovim preduzećem („Tela za sve Svrhe”). Pustinjak je imao baš ono što mu je trebalo: čistog mladog zemaljskog muškarca koji se našao u prilici da trenutno izgubi život, i bio voljan da prihvati rizik sa nosnim prstenom koji otkucava.

I tako je Marvin Flin dospelo na Celzus V.

Prvi put nije bilo razloga za žurbu. Pošto je stigao, Marvin je najzad mogao da sledi propisanu proceduru za Trampu. Ležao je potpuno nepomično i lagano se privikavao na svoje novo telo. Testirao je svoje udove, isprobao svoja čula, i pretražio primarne kulturne konfiguracije u čeonom režnju mozga u potrazi za faktorima analogije i sličnosti, i utvrdio kako u malom mozgu stoje stvari u pogledu sa najvišim, najnižim i srednjim tačkama emocija. Bezmalobilo sve to bilo je potpuno automatski.

Našao je da mu celžansko telo dobro stoji, zahvaljujući izuzetno dobroj kontroli nad zglobovima. Bilo je problema, jasno: delta krivulja bila je apsurdno eliptična, a UYT (univerzalne Y tačke) falciformne umesto trapezoidne. Ali to se moglo i očekivati na jednoj planeti tipa 3B; pod normalnim okolnostima to mu nikad neće praviti probleme.

Sve u svemu, telo, okolina, kultura i lična uloga predstavljali su skupinu sa kojom je mogao da se empatizuje i identifikuje.

– Dobro je – formulisao je to Marvin za sebe.

– Samo ako ovaj prokleti nosni prsten ne eksplodira.

Ustao je i osmotrio svoju okolinu. Prvo što je ugledao bila je cedulja koju mu je Marduk Kras ostavio vezanu za ručni zglob da je ne bi prevideo.

„Dragi Zameniče (pisalo je na cedulji),

Dobro došao na Celzus! Shvatam da se možda i ne osećaš naročito dobrodošlim, s obzirom na okolnosti, i žao mi je zbog toga skoro isto koliko i tebi. Savetovao bih ti da sve misli o iznenadnoj smrti izbaciš iz glave, i da se umesto toga koncentrišeš na to da provedeš prijatan odmor. Moglo bi te utešiti saznanje da, statistički, šansa da se pogine od crnog poklona nije veća nego da se pogine u nesreći u rudniku plutonijuma, ako si rudar plutonijuma. Zato se opusti i uživaj.

Moj apartman i sve u njemu su ti na raspolaganju. Moje telo takođe; imam poverenja u tebe da ga nećeš previše naprezati, ili legati suviše kasno, ili ga nalivati preteranom količinom opojnih pića. Ono ima slab levi ručni zglob, i zato pazi ako moraš da dižeš neke teške terete. Dobra ti sreća, i pokušaj da ne budeš zabrinut, pošto zabrinutost još nikad nije rešila neki problem.

P. S. Ja znam da si džentlmen i da ne bi pokušao da skineš nosnu alku. Ali pade mi na um da ti kažem da to ionako ne možeš, jer je

zaključana mikroskopskom zagarantovanom bravom ‚Džejverg‘. Još jednom, dobra ti sreća i nastoj da sve ove neprijatnosti smetneš s uma i uživaš u svoje dve nedelje na našoj lepoj planeti.

Tvoj iskreni prijatelj

Marduk Kras”

Isprva, ta cedulja nervirala je Marvina. A onda se nasmejao i zgužvao je. Marduk je van svake sumnje bio jedan podlac, ali simpatičan i darežljiv. Marvin odluči da izvuče najbolje što može od tog sumnjivog posla, da zaboravi na navodnu bombu što mu se ugnezdila baš iznad usana, i da uživa u svom boravku na Celzusu.

Krenuo je u istraživanje svoje nove kuće, i bio je zadovoljan onim što je otkrio. Bila je to jedna momačka jazbina, pre planirana za stanovanje nego razmnožavanje. Njena glavna arhitektonska osobina – pentabrahacija – bacala je svetlo na Krasov status kao funkcionera. Manje srećni morali su da se ograniče na tri ili četiri sistema galerija, a sirotinjski kvartovi u Severnom Bogeru znali su i za čitave porodice sabijene u bednim monoi duo-brahatnim sistemima. Ipak, obećano im je da će se u bliskoj budućnosti to reformisati.

Kuhinja je bila uredna i moderna i dobro opskrbljena gurmanskim stvarčicama. Bilo je tu ćupova kandiranih anelida, i jedna činija egzotične mešavine alkonijumske salate, i ukusni zalogajčići Tubipore, Penatule, Gorgonije i Renile. Bila je tu i konzerva guščijih bradavica u sosu od rotifera i orhideja i smrznuti paket slatkogorke Uke. Ali – sasvim u momačkom duhu – nije bilo nikakve obične hrane, čak nijedna gastropodna vekna ili boca karbonizovanog meda od đumbira.

Lutajući dugim zavojitim galerijama Marvin naiđe na muzičku odaju. Marduk tu nije škrtario. Gigantski imperijalni pojačivač dominirao je sobom, a sa strana su mu bila dva zvučnika modela „Tiranin”. Marduk je koristio vrtložni semi-miks mikrofona, jedan selektor čulne diskriminacije „širećeg” tipa i lebdeći „pasivni” usmerivač. Pik-ap je radio na principu regeneracije slike, ali postojala je i mogućnost da se prebaci na modulaciju raspadanja. Iako ne profesionalnog kvaliteta, bila je to veoma dobra amaterska oprema.

Srž celog sistema, razume se, bio je insektarijum. Ovaj, konkretno, bio je ingenuator, modela „Super-maks“, i imao je i automatsku i

manuelnu selekciju i kontrolu miksture, regulator ubacivanja i odbacivanja, i razne mogućnosti za maksimiziranje i minimiziranje.

Marvin je izabrao jednu ćvrčkovu gavotu (*Korestal*, 431 B) i onda je slušao uzbudljivi trahealni *obligato* i suptilnu bas-pratnju para malfigijskih tubula. Iako je Marvin tek uzgredno uživao u tome, bio je sasvim svestan virtuoznosti izvođača: jednog prugasto-plavog cvrčka, čiji je drugi segment toraksa lako pulsirao, vidljivog u njegovom odeljku insektarijuma.

Sagnuvši se, Marvin klimnu glavom u znak naklonosti. Prugasto-plavi cvrčak škljocnu vilicama, i opet se posveti muziciranju. (Bio je odgajen specijalno za sopran i sjaj, kao izvođač koji zasenjuje bleskom, više za pokazivanje nego za zvuk. Ali Marvin ovo nije znao.)

Marvin isključi selektor, prebaci prekidač stanja sa aktivnog u polažaj za spavanje, i cvrčak ponovo zaspa. Insektarijum je bio dobro opskrbljen, naročito za simfonije vodenog cveta i čudne nove pesme gusenica noćnih leptira, ali Marvin je imao mnogo šta da istraži i nije mogao trenutno da se bavi muzikom.

U salonu, Marvin se spusti u dostojanstvenu staru glinenu klupu (originalni vormšteter), osloni glavu na izlizani granitni oslonac, i pokuša da se opusti. Ali prsten u njegovom nosu i dalje je kuckao, neprekidno ometajući njegovo osećanje zadovoljstva. Posegao je dole i nasumce uzeo jedan brzoštap sa gomile na jednom niskom stočiću. Prešao je svojim antenama po udubljenjima, ali nije vredelo. Prosto nije mogao da se koncentriše na laku literaturu. On nervozno odbaci brzoštap i pokuša da smisli nekakav plan.

Bio je u čvrstom stisku nepopustljivog dinamizma. Morao je da pođe od pretpostavke da su časovi njegovog života ozbiljno ograničeni, a ti časovi su odlazili. Želeo je da učini nešto da obeleži svoje poslednje sate. Ali šta bi mogao da učini?

Izvukao se iz vormštetera i koračao glavnom galerijom, a kandže su mu nervozno škljocale. Zatim, naprasno odlučivši, on ode do garderobe. Tamo je odabrao jednu novu navlaku od zlatno-bronzanog hitina, i prebacio je pažljivo preko svojih ramena. Namazao je facijalne čekinje parfimisanim lepkom, i namestio ih *en brosse* preko obraza. Poprskao je antene blagim učvršćivačem i postavio ih pod vragolastim uglom od šezdeset stepeni i dopustio im

da se opuste u svoju privlačnu prirodnu zakrivljenost. Konačno, zaprašio je svoj srednji deo peskom boje lavande, i pojačao linije svojih ramenih zglobova pomoću čađi.

Ispitavši sebe u ogledalu, zaključio je da je efekat prijatan. Bio je dobro odeven, ali ne kao dendi. Procenjujući koliko je god mogao objektivnije, utvrdio je da izgleda kao solidan mladić intelektualnog tipa. Nikakva zvezda Skviga, to ne, ali svakako ni kao neki dranfler.

Izašao je iz svoje jazbine kroz glavna vrata, i vratio na mesto ulazni čep.

Bio je sumrak. Zvezde su mu svetlucale iznad glave, ali izgledalo je da brojem ne nadmašuju bezbrojna svetla ulaza u bezbrojne jazbine, javne i privatne, od kojih se sastojalo pulsirajuće srce grada. Pogled na to uzbudi Marvinu. Sigurno, sasvim sigurno, negde u beskrajnim ispreplitanim koridorima velikog grada biće i za njega nešto što će mu doneti zadovoljstvo. Ili, barem, blag kraj.

I tako je Marvin pošao, gorko a ipak sa nekom uzdrhtalom nadom, prema zahuktalom Glavnom šancu grada, punom doziva, da tamo otkrije šta mu sreća pruža ili sudbina određuje.

GLAVA 16

Klatareći se dugim koracima – uz škriputanje kožnih čizama – Marvin Flin išao je drvenim trotoarom. Do njega je dopirala slaba mešavina mirisa kadulje i zimzelenog hrasta. Sa obe strane zidovi grada, načinjeni od cigala pečenih na suncu, svetlucali su na mesečini kao mutno meksikansko srebro. Iz obližnjeg saluna dopirali su oštri zvuci bendža...

Marvin, mršteći se jako, zastade u pola koraka. Kadulja? Saluni? Ma šta se to dešava?

– Nešto nije u redu, stranče? – prozbori jedan promukli glas.

Flin se munjevito okrete. Jedna prilika istupi iz senke blizu prodavnice mešovite robe. Bio je to jedan jahač lutalica, šmrkoreća skitnica opuštenih ramena, sa prašnjavim crnim šešikom koji je ležao, komično zgužvan, na njegovom prljavom čelu.

– Da, nešto veoma nije u redu – reče Marvin. – Sve izgleda: čudno.

– Ni ti je to ništ' da se oko tog uznemiravaš – reče lutalica. – Prosto si promenio svoj sistem metaforičke reference, a Gospod sam zna

da to nije nikakav zločin. U stvari, trebalo bi da si srećan što si digao ruke od onih dosadnih životinjsko-insektoidnih komparacija.

– Nije bilo ničeg pogrešnog u mojim komparacijama – reče Marvin.

– Na kraju krajeva, ja sam na Celzusu V, i *stvarno* živim u jazbini.

– Pa šta s tim? – reče lualica. – Zar nemaš mašte?

– Imam ja još kako mašte – reče Marvin sa indignacijom. – Ali stvar nije u tome. Prosto mislim da je nedosledno misliti kao neki kauboj na Zemlji kada si u stvarnosti nekakvo krtici slično stvorenje na Celzusu.

– Tome pomoći nema – reče lualica. – Desilo ti se da preopteretiš svoje sposobnosti za analogiziranje, pa ti je pregoreo osigurač. U skladu sa tim, tvoje percepcije su se latile normalizacije putem eksperimentisanja. To stanje poznato je kao „metaforička deformacija”.

Tu se Marvin seti da ga je gospodin Blanders upozorio na ovaj fenomen. Metaforička deformacija, ta bolest interstelarnog putnika, zahvatila ga je iznenada i bez upozorenja.

Znao je da bi trebalo da bude uplašen, ali je umesto toga osećao samo blago iznenađenje. Njegove emocije bile su u skladu sa njegovim percepcijama, jer promena koja se ne percipira je promena koja se ne oseća.

– Kada ću – zapita Marvin – početi da vidim stvari kakve zaista jesu?

– To je pitanje za kakvog filozofa – reče lualica. – Ali govoreći u suženom smislu, taj sindrom će proći ako se ikada vratiš na Zemlju. Ali ako nastaviš da putuješ, taj proces perceptualne analogizacije će jačati, premda se mogu očekivati povremena i kratkotrajna vraćanja u tvoj primarni situaciono-perceptivni kontekst.

Marvin nađe da je to zanimljivo, ali ne zastrašujuće. Povukao je naviše svoje farmerke, i rekao:

– Paa, računam da čovek ima da igra već kakve su mu karte podeljenje, i neću ovde da stojim celu noć i da žilavim o tome. Ko si ti, stranče?

– Ja sam – reče lualica sa izvesnim samozadovoljstvom – onaj bez koga bi tvoj dijalog bio nemoguć. Ja sam utelovljena Neophodnost; bez mene, ti bi sam morao da se setiš teorije Metaforičke

deformacije, a sumnjam da si za to sposoban. Možeš mi protrljati dlan srebrom.

– To se kaže među ciganima – reče Marvin.

– Izvini – reče lutalica, ne pokazujući ni najmanji znak nelagodnosti. – Imaš koju smotanu?

– Imam od šta se pravi – reče Marvin, i dobaci mu vrećicu Bula Darhema. Posmatrao je svog novog drugara za časak, pa onda reče: – Paaa, ti mu dođeš neki šugavko, rek'o bi' da si pola magarac a pola preri'ski pas. Ali računam da ima da te se držim, pa ko si da si.

– Bravo – reče lutalica ozbiljno. – Ti savlađuješ promenu konteksta sa istom sigurnošću sa kojom majmun savlađuje bananu.

– Rek'o bi' da je to silno učevno – reče Marvin staloženo. – Šta nam je kao sledeće, profesore?

– Preduzećemo korake – reče lutalica – do tamošnjeg saluna na lošem glasu.

– Jipiii! – reče Marvin, i zakorači kroz krila vrata saluna.

U salunu jedna žena se odmah prikači Marvinu za ruku. Gledala je naviše u njega sa osmejkom u -crvenom bareljefu. Njene nefokusirane oči bile su oivičene krejonom tako da imitiraju veselost; njeno mlitavo lice bilo je ofarbano lažljivim hijeroglifima živahnosti.

– 'Ajde gore sa mnom, momče – reče ta jeziva babetina. – Mnogo zabave, mnogo smeha!

– Zabavno je kad se shvati – reče lutalica – da je običaj odredio masku ove gospođe, obnarodujući da oni koji prodaju zadovoljstvo moraju biti živa slika veselja. Težak je to zahtev, prijatelji moji, i ne postavlja se nijednom drugom zanimanju. Jer, znajte: vulgarna prodavačica ribe sme da mrzi haringe, odgajivač povrća može biti alergičan na repu, pa je čak i malom prodavcu novina dopuštena nepismenost. Čak ni sveci nisu obavezni da uživaju u svome svetom mučeništvu. Samo skromne prodavačice zadovoljstva moraju, poput Tantala, večito da iščekuju nedostižnu gozbu.

– Tvoj prijatelj je silna šušumiga, a? – reče svađalica. – Ali tebe najviše volim bebice, jerbo ti činiš da sam sva rasentimentalisana iznutra.

Sa vrata te muškobanje visio je privezak na kome su bili pričvršćeni minijturna lobanja, klavir, strela, bebina cipelica i jedan požuteli zub.

– Šta ti je to? – zapita Marvin.

– Simboli – reče ona.

– Čega?

– Dođi gore pa ću ti pokazati, slatka guzo.

– I tako – reče lutalica – prisustvujemo nesputanoj konfrontaciji s uzburkanom ženskom prirodom, spram koje naše muške sklonosti izgledaju kao puke dečje igračke.

– ‘Ajde! – zavika harpija, meškoljeći se svojim debelim telom u jednoj lažnoj strasti koja je bila još strašnija zato što je bila stvarna. – Gore u krevet! – vikala je ona, pribijajući se uz Marvinu sisom veličine i čvrstine prazne mongolske bisage. – Ima stvarno da ti pokažem nešto! – vikala je, stiskajući iz njega debelu belu nogu, malko prljavu i veoma varikoznu. – Ka’ te ja izvolim – zavijala je ona – još kako ćeš znati da si bio voljen! – I trljala se pohotno o njega stidnicom oklopljenom teško kao čelo kakvog tiranosaurusa.

– Pa, ovaj, u svakom slučaju strašno vam hvala – reče Marvin – ali mislim da baš u ovom trenutku i ne...

– Ni ti je do *vol’enja*? – zapita žena sa nevericom.

– Pa, stvarno, ne bih mogao istinski reći da jeste.

Žena stavi ruke poput budža na kukove oblika tam-tama, i reče: – Zar ja da doživim da vidim ovakav dan? – Onda omekša i reče: – Ne okreći glavu od Večerine namirisane kuće zadovoljstva! Moraš se napregnuti, gospodine, da savladaš taj krajnje neprikladni gest nemuževnosti. Dođi, lorde moj! Truba se glasa; samo se ti čekaš da pojašeš i kreneš na besni juriš!

– Oh, ja radije ne bih – reče Marvin smejući se prazno i izveštačeno.

Ona ga ščepa za grlo šakom veličine i oblika čileanskog ponča. – Ti to imaš da uradiš *sada*, ti bedni kukavički na sebe orijentisani prokleti narcisoidni kopilane, i to da uradiš dobro i valjano, ili ću ti, Aresa mi, prekinuti tu kržljivu šiju kao da si pile za Svetog Arhandela!

Izgledalo je da je tragedija na pomolu, jer ženu je strast onesposobila da primišljeno modifikuje svoje zahteve, a Marvinovo se navodno veliko ubojno koplje skupilo do veličine graška. (Tako je slepa priroda, braneći ga od jednog napada, davala razloga za drugi.)

Srećom, lutalica je, prateći diktat svog duha ako ne i sklonosti, potegao jednu lepezu iz svog opasača za revolver, nagao se napred, smeškajući se usiljeno, i potapkao razbesnelu ženu po nadlaktici koja kao da je pripadala nosorogu.

– Ne usuđuj se da ga povrediš! – reče lutalica piskavim kontraaltom.

Marvin, hitar iako nevičan, prihvati: – Da, kaži joj da prestane da me *pipa*! Hoću da kažem, to je doista previše, više se ne može ni koraknuti uveče iz kuće a da se ne dogodi neki sramni incident...

– Nemoj da plačeš, zaboga, nemoj plakati! – reče lutalica. – Znaš da ne mogu da podnesem kad ti plačeš!

– Ja *ne* plačem! – reče Marvin šmrcajući.

– To samo zato što mi je upropastila ovu košulju. Tvoj poklon!

– Nabaviću ti drugu! – reče lutalica. – Ali ne mogu da izdržim još jednu scenu!

Žena je buljila u njih otromboljenih usta, te je Marvin mogao da iskoristi taj njen trenutak nepažnje da izvadi pajser iz svoje kutije sa alatom, da ga podvuče pod njene otekle crvene prste i da se oslobodi njenog stiska. Grabeći poslednje deliće te šanse, Marvin i lutalica izjuriše kroz vrata, skočiše za ugao, preskočiše ulicu, i motkama se odbaciše u slobodu.

GLAVA 17

Čim se izvukao iz opasnosti, Marvin odjednom dođe k sebi. Krljušt metaforičke deformacije ukloni se za trenutak i on dožive perceptualno poboljšanje. Bilo mu je bolno jasno da je „lotalica” u stvarnosti veliki parazitirajući insekt vrste *S. Chtulu*. Nije se moglo pogrešiti, budući da bubu ktulu jasno karakteriše sekundarni pljuvačni kanal neposredno ispod subezofagusnog gangliona, pa malo ulevo.

Ti insekti hrane se pozajmljenim emocijama, jer su njihove odavno atrofirale. Tipično za njih je šunjanje po mračnim i senovitim mestima, gde čekaju kakvog neopreznog Celžanina da prođe nadomak njihove segmentirane gornje vilice. A to se baš desilo Marvinu.

Uvidevši to, Marvin usmeri na insekta tako snažan gnev da se ktulu, žrtva svojih sopštvenih hiperakutnih emocionalnih receptora, onesvešćen preturi na put. Potom Marvin ponovo namesti svoj bronzano-zlatni prekrivač, učvrsti svoje antene i nastavi niz put.

Dospeo je na jedan most velike reke tečnoga peska. Stojeći na središtu luka zurio je dole u crne dubine koje su se nezaustavljivo kotrljale ka tajanstvenom peščanom moru: Zurio je napola hipnotisan, a nosni prsten otkucavao je svoj ritam smrti trostruko brže od otkucaja njegovih srca. Razmišljao je:

„Mostovi su prihvatilišta suprotstavljenih ideja. Njihova horizontalna dužina govori nam o našoj transcendentnosti; njihova visina nepromenljivo nas podseća na neposredno predstojeći poraz, na izvesnost smrti. Mi hrlimo preko prepreka, ali primordijalni pad večno je pod našim nogama. Mi gradimo, konstruišemo, proizvodimo; ali smrt je vrhovni arhitekta, koji oblikuje visine samo da bi dubine mogle postojati.

O, Celžani, prebacite vaše dobro izgrađene mostove preko hiljadu reka i povežite u celinu sve različite konture planete; vaše majstorstvo je ništavno, jer tle je i dalje ispod vas, još čeka, još je strpljivo, Celžani, vi imate svoj put koji treba slediti, ali on sigurno vodi ka smrti. Celžani, uprkos vaše prepredenosti imate da naučite još jednu lekciju: srce je stvoreno da primi koplje, sve ostalo je nevažno.”

To su bile Marvinove misli dok je stajao na mostu. I neka velika čežnja ga obuže, želja da dođe do kraja želja, da prođu zadovoljstvo i bol, da napusti sitne uspehe i poraze, da se oslobodi tih uznemirenja i da pređe na pravi zadatak života, koji je smrt.

Lagano, ispeo se na ogradu mosta, i stajao tu nad vijugavim strujama peska. A tada, uglom oka, vide jednu senku kako se odvaja od stuba, neodlučno se kreće prema ogradi, staje uspravno nad ambis, i naginje se nesigurno napred...

– Stanite! Čekajte! – povika Marvin. Njegova lična želja za uništenjem bila je odjednom prekinuta. Video je samo jedno sebi slično biće u opasnosti.

Senovita prilika dahnu uplašeno i odjednom se baci u razjapljenu prazninu, prema reci, Marvin se pokrenuo istovremeno i uspeo da ščepa jedan gležanj.

Trzaj ga je skoro povukao preko ograde. Ali, brzo se povrativši, Marvin se čvrsto prihvati sisaljka za porozni kameni pločnik, raširi svoje donje udove da bi dobio što veću stabilnost, omota dva dornja uda oko jedne šipke i čvrsto stisnu svojim preostalim dvema rukama.

Nasta jedan trenutak bremenite ravnoteže, a onda Marvinova snaga odnese prevagu nad težinom nesuđenog samoubice. Lagano i oprezno Marvin je povukao, prebacujući stisak sa tarzusa na tibiju, i vukao bez predaha dok tu osobu nije preneo u bezbednost, na kolovoz mosta.

Sećanje na njegove sopstvene želje za samouništenjem potpuno ga je napustilo. Koraknuo je napred i zgrabio samoubicu za rame, tresući ga besno.

– Prokleta budalo! – vikao je Marvin. – Kakva si to kukavica? Samo idiot ili ludak se tako ponaša. Zar ni toliko prpe nemaš, ti prokleti...

Zastao je na pola psovke. Nesuđeni samoubica bio mu je okrenut licem, i drhtao, gledajući u stranu. I tada tek Marvin opazi da je spasao ženu.

GLAVA 18

Kasnije, u separeu jednog restorana pokraj mosta, Marvin se izvini zbog svojih grubih reči, koje je iz njega istrgao šok a ne ubeđenje. Ali žena, škljocajući kandžom, odbi da prihvati njegovo izvinjenje.

– Jer vi ste u pravu – reče ona. Moj pokušaj bio je čin idiota ili lude žene, ili oboje. Vaša analiza je, bojim se, bila ispravna. Trebalo je da me pustite da skočim.

Marvin primeti koliko je ona lepa. Mala žena, koja jedva da mu je dosegala do gornjeg toraksa, ali izvanredno građena. Središni deo njenog tela imao je istinski slatke cilindrične obline, a njena ponosita glava bila je malko napred isturena, i to baš za onih pet stepeni u odnosu na vertikalnu koju slamaju srce. Crte lica bile su čisto savršenstvo, od ljupko ispupčenog čela do uglaste linije vilice. Njeni dvostruki ovipozitori bili su stidljivo skriveni iza belog satenskog pojasa skrojenog u princez-stilu, tako da se otkrivao samo mučiteljski nagoveštaj blistave zelene puti ispod. Njene noge, svaka od njih, bile su u narandžastim uvijačima, podešenim da otkriju gipku segmentaciju članaka.

Neka je i bila samoubica u nameri, ali je bila i najveća lepota koju je Marvin video na Celzusu. Grlo mu se sušilo na sam pogled na nju, i puls mu se ubrza. Otkrio je da pilji u beli saten koji je skrivao i otkrivao njene visoke ovipozitorijume. Odvratio je pogled i opazio da posmatra senzualno čudo jednog dugog, segmentiranog uda. Besno porumenevši on se prisili da gleda u naborani „ožiljak lepote“ na njenom čelu.

Izgledalo je da ona nije svesna njegove vatrene pažnje. Bez ti'aga zbuđenosti ona reče: – Možda bi trebalo da se upoznamo, s obzirom na okolnosti!

Oboje se neumereno nasmejaše toj njenoj duhovitosti. – Moje ime je Marvin Flin – reče Marvin.

– Moje je Ftistija Held – reče mlada žena.

– Zvaću vas Ketu, ako nemate ništa protiv – reče Marvin.

Oboje se ponovo nasmejaše. Onda se Ketu uozbilji. Primećujući kako brzo prolazi vreme ona reče: – Moram ponovo da vam zahvalim. A sada moram da odem.

– U redu – reče Marvin ustajući. – Kada ću moći ponovo da vas vidim?

– Nikada – reče ona tihim glasom.

– Ali ja moram! – reče Marvin. – Hoću da kažem, sada kad sam vas našao ja više ne mogu da vas pustim.

Ona tužno zaklima glavom. – Ponekad – prošapta ona – hoćete li da mislite malo na mene?

– Mi ne smemo reći zbogom! – reče Marvin.

– Oh, preživete – odvratila ona, ali ne surovo.

– Ja se više nikada neću nasmejati – reče joj Marvin.

– Neko drugi će zauzeti moje mesto – proreče ona.

– Vi ste iskušenje! – povikao on u gnevu.

– Mi smo poput dva broda koja se mimoiđu u noći – ispravi ga ona.

– Zar se nikad više nećemo sresti? – raspitala se Marvin.

– To samo vreme može reći.

– Molim se da budem uz vas – reče Marvin sa nadom u glasu.

– Istočno od sunca i zapadno od meseca – reče ona.

– Vi ste zli prema meni – durio se Marvin.

– Nisam znala koliko je sati – reče ona. – Ali znam koliko je sada! – I rekavši to ona se okrete i istrča kroz vrata.

Marvin je gledao kako odlazi, a onda sede za bar-pult. – Jednu za svoju devojčicu, i jednu za odlazak – reče on barmenu.

– Žena je dvolična – reče barmen saosećajno dok mu je sipao piće.

– Uхватila me ja neka ti-nisi-došla-i-pružila-mi-ruke-svoje-tuga – odvratila Marvin.

– Čoveku je potrebna žena – reče mu barmen.

Marvin dokrajči svoje piće i pruži čašu. – Jedan ružičasti koktel zbog jedne tužne dame – naruči on.

– Možda je ona umorna – sugerirao je barmen.

– Ne znam zašto je toliko volim – izjavi Marvin. – Ali bar znam zašto sunca na nebu nema. U mojoj samoći ona me progoni kao zvonki zvuk klavira u susednom apartmanu. Ali ja ću biti tu kako god se ona ponašala. Možda je to prosto jedna od onih stvari; ipak, sećaću se nje i aprila, i drveće miluju povetarca krila, ali za mene ne, i...

Nemoguće je reći dokle bi Marvin nastavio sa svojim lamentom da nije jedan glas u visini njegovih rebara a dve stope ulevo prošaptao: – Hej, senjor.

Marvin se okrete i ugleda jednog malog, punačkog, odrpanog Celžanina kako sedi na susednoj barskoj stolici.

– Šta je? – upitala Marvin osorno.

– Ti možda želi vidi ova mućaća tako lepa drugi put?

– Da, želim. Ali šta ti možeš da...

– Ja sam privatni istražitelj tragač za izgubljene osobe; uspeh zagarantovan ili nijedan cent se plati.

– Kakav ti je to naglasak? – reče Marvin.

– Lombrobijanski – reče istražitelj. – Moje ime je Huan Valdez a dolazim iz zemalja fieste, ozdole sa granice, da steknem bogatstvo ovde u veliki grad od del Norte.

– Peskojedu – zareža barmen.

– Šta taa stvaar što ti nazvao mene? – reče mali Lombrobijanac sa sumnjivom blagošću.

– Nazvao sam te peskojedom, ti šugavi mali peskojedu – zareža barmen.

– To jee što ja mislio – reče Valdez. On posegnu u svoj široki pojas, izvuče odatle dugačak dvosekli nož, i zari ga barmenu u srce, ubivši ga na mestu.

– Ja sam blag čovek, senior – reče on Marvinu. – Ja nisam čovek koji bi se brzo vređao. Uistinu, u mom rodnom selu Montana Verde de los Tres Picos, mene smatraju bezazlenim čovekom. Ja ne tražim ništa do da me puste da gajim moje pupoljke pejotla u visokim planinama Lombrobije, u senci drveta koje mi nazivamo „sunčev šešir”, jer to su najbolji pupoljci pejotla na celom svetu.

– Shvatam – reče Marvin.

– Ipak – reče Valdez oštrije – kada me jedan eksploatator del norte uvredi, i tako implicitno obeščasti one koji su mi život dali i othranili me – pa, senior, onda mi se zaslepljujuće crvena izmaglica spusti na vidno polje a nož mi sam skače u šaku i nastavlja odatle bez zastanka do u srce izdajnika dece siromašnih.

– To bi se moglo svakome desiti – reče Marvin.

– A opet – reče Valdez – i pored mog izoštrenog osećanja časti, ja sam u suštini kao malo dete, intuitivan i ležeran.

– U stvari, primetio sam to – reče Marvin.

– A ipak. No, dosta toga. Sad, ti želi najmi mene istraživanje nađe devojka? Ali svakako. El buen pano en el arca se vende, verdad?

– Si hombre – odgovori Marvin smejući se. Yel deseo vence al miedo!

– Pues, adelante! – I ruku pod ruku dva druga izađoše u noć hiljada blistavih zvezda, poput vrhova kopalja kakve moćne vojske.

GLAVA 19

Kada su izašli iz restorana, Valdez diže svoje brkato mrko lice nebesima i utvrdi položaj sazvežđa Invidius, koje – u severnim širinama – nepogrešivo pokazuje na sever-severoistok. S tim podatkom kao osnovom on dovede u vezu druge podatke, koristeći vetar (koji je duvao na zapad brzinom od pet milja na sat) i mahovinu na drveću (koja je rasla na severnim stranama stabala decidupisa po milimetar godišnje). Uzeo je u obzir grešku ka zapadu od jedne stope na milju (zanošenje) i grešku ka jugu od pet inča na svakih sto jardi (kombinovani efekti tropizma). Potom, pošto su svi faktori uzeti u obzir, on krete u pravcu jug-jugozapad.

Marvin pođe za njim. Sat kasnije već su za sobom ostavili grad, i išli dalje kroz područje seoskih naselja puno strnjike. Sat potom već su bili izvan poslednjih znakova civilizacije, u divljini granita i masnog feldspata.

Valdez nije davao nikakvog znaka da će zastati, i Marvinu počese da prožimaju neodređeni trzaji sumnje.

– A kuda mi tačno idemo? – upita on konačno.

– Da nađemo tvoju *Keti* – odgovori Valdez a zubi mu blesnuše belinom sred dobroćudnog suncem opaljenog lica.

– Zar ona stvarno živi ovako daleko od grada?

– Ja nemam pojma gde ona živi – odvrati Valdez sležući ramenima.

– Nemaš?

– Nemam.

Marvin naglo stade. – Ali rekao si da znaš!

– Nikad to nisam ni rekao ni implicirao – reče Valdez, nabirajući svoje poput zemlje mrko čelo. – Ja sam rekao da ću ti pomoći da je nađeš.

– Ali ako ne znaš gde ona živi...

– To je sasvim beznačajno – reče Valdez, dižući strogo uvis kažiprst nalik na kunin. – Naša potraga nema nikakve veze sa otkrivanjem gde *Keti* živi; naš cilj je, kristalno jasno, da nađemo *Keti*. Tako sam, barem, ja razumeo stvar.

– Jeste, naravno – reče Marvin. – Ali ako ne idemo tamo gde ona živi, onda kuda idemo?

– Taamo gde će oona biiti – odvratí Valdez spokojno.

– Oh – reče Marvin.

Išli su dalje kroz visoka mineralna čudesa, i stigli najzad do žbunovitih podbrežja što su ležala kao umorni morski konji oko svetlucavog plavog kita – visokog planinskog lanca. Prođe još jedan sat, i Marvin se ponovo uznemiri. Ali ovoga puta izrazio je svoju uznemirenost zaobilazno, u nadi da će lukavstvom proniknuti u stvari.

– Poznaješ dugo Keti? – upita on.

– Nikad nisam imao sreće da je sretnem – odgovori Valdez.

– Znači prvi put si je video sa mnom u restoranu?

– Na žalost, nisam je video čak ni tamo, budući da sam bio u muškom toaletu i izbacivao kamen iz bubrega tokom tvog razgovora s njom. Može biti da sam je video krajičkom pogleda kad se okrenula od tebe i otišla, ali verovatnije je da sam video samo Doplerov efekat izazvan obrtanjem onih crvenih vrata.

– Onda ti baš ništa ne znaš o Keti?

– Samo ono malo što sam čuo od tebe, što se, otvoreno govoreći, svodi praktično ni na šta.

– Kako onda – upita Marvin – možeš da me odvedeš tamo gde će ona da bude?

– To je jednostavno – reče Valdez. – Časak razmišljanja trebalo bi da ti to razjasni.

Marvin je razmišljao nekoliko časaka, ali slučaj je ostao nejasan.

– Razmotri to logično – rekao je Valdez. – U čemu je moj problem? *Treba da pronađem Keti.* Šta ja znam o Keti? Ništa.

– To ne zvuči baš najbolje – reče Marvin.

– Ali to je samo polovina problema. Dopustimo da ja ništa ne znam o Keti, ali šta ja znam o *nalaženju*?

– Šta? – upita Marvin.

– Takav je slučaj da ja znam sve o nalaženju – reče Valdez trijumfalno, gestikulirajući svojim šakama boje terakote. – Jer slučaj je takav da sam ja ekspert za Teoriju potraga!

– Za šta? – zapita Marvin.

– Teoriju potraga! – reče Valdez, nešto manje trijumfalno.

– Vidim – reče Marvin, neimpresioniran. – Pa... to je silno, i siguran sam da je to veoma dobra teorija. Ali ako ne znaš ništa o Keti, ne

vidim kako bi tu ikakva teorija mogla pomoći.

Valdez uzdahnu, i dodirnu brkove svojom mrkom šakom. – Prijatelju moj, kad bi ti znao sve o Ketu – njene navike, prijatelje, želje, šta ne voli, nade, strahove, snove, namere, i tome slično – misliš li da bi bio u stanju da je nađeš.

– Siguran sam da bih mogao – reče Marvin.

– Čak i ako ne poznaješ Teoriju potraga?

– Da.

– Pa, onda – reče Valdez – primeni isti misaoni proces na obratne uslove. Ja znam sve što se može znati o Teoriji potraga, i stoga ne moram ništa da znam o Ketu.

– Jesi li siguran da je to ista stvar? – upita Marvin.

– Mora biti. Konačno, jednačina je jednačina. Rešavati je sa jednog kraja može oduzeti više vremena nego sa onog drugog, ali to ne može da utiče na ishod. Činjenica je da baš imamo sreće što ne znamo ništa o Ketu. Specifični podaci ponekad znaju da ometaju dobro smišljeno funkcionisanje teorije. Ali takve neugodnosti nećemo imati u ovom slučaju.

Nastavili su da idu naviše, preko sve strmije planinske kose. Oštar vetar vrištao je, zanosio ih, a krpiceinja počеше da im se pomaljaju pod nogama. Valdez je pričao o svojim izučavanjima Teorije potraga, navodeći sledeće tipične slučajeve: Hektora koji traga za Lisanderom, Adama u potrazi za Evom, Galahada koji traži Svetog Grala, traganje Freda C. Dobsa za blagom Sijera Madre, uzgredno traganje Edvina Arlingtona Robinsona za kolokvijalnim samoizražavanjem u tipičnom američkom miljeu, istragu Gordona Slaja o Najadi Mek Karti, poteru energije za entropijom, Božiju potragu za čovekom, i poteru janga za jinom.

– Iz tih specifičnih podataka – rekao je Valdez – mi izvodimo opštu predstavu o potrazi i njene najvažnije posledice.

Marvin je bio suviše jadan da odgovori. Odjednom mu je palo na um da bi neko mogao i umreti u toj ledenoj i bezvodnoj pustoši.

– Što je najzanimljivije – rekao je Valdez

– Teorija potraga prinuđuje nas na trenutni zaključak da ništa ne može biti istinski (ili idealno) izgubljeno. Razmotri: da bi neka stvar bila *izgubljena*, ona mora imati *mesto na kome će biti izgubljena*. Ali takvo mesto se ne može naći, budući da puka brojnost ne nosi u

sebi implikaciju kvalitativne razlike. U uslovima potrage svako mesto je poput bilo kog drugog mesta. Mi, dakle, koncept *izgubljenog* zamenjujemo konceptom *neodređeno smeštenog* koji je, razume se, podložan logičko-matematičkoj analizi.

– Ali ako Ketii nije istinski izgubljena – reče Marvin – onda mi ne možemo istinski da je nađemo.

– Taj stav je tačan u izvesnoj meri – reče Valdez. – Ali, naravno, to samo u *idealnom* slučaju, što je od skromne vrednosti ovog puta. Iz operativnih razloga mi moramo da modifikujemo Teoriju potraga. U stvari, moramo da potpuno izvrnemo glavnu premisu teorije i da ponovo usvojimo prvobitne koncepte o izgubljenom i nađenom.

– To zvuči vrlo zamršeno – reče Marvin.

– Zamršenost je tu više očigledna nego stvarna – ohrabri ga Valdez. – Jedna analiza toga problema daće nam rezultat. Uzimamo propoziciju „Marvin traga za Ketii”. To, reklo bi se, solidno opisuje našu situaciju, zar ne?

– Rekao bih da – reče Marvin oprezno.

– Pa, onda, šta taj stav implicira?

– On implicira... on implicira da ja tragam za Ketii.

Valdez zaklima svojom kao orah mrkom glavom nervozno. – Gledaj dublje, moj nestrpljivi mladi prijatelju! Identičnost nije inferencija! Taj stav izražava aktivnu prirodu tvoje potrage, i samim tim implicira pasivnost stanja izgubljenosti kod Ketii. Ali to ne može biti tačno. Njena pasivnost je neprihvatljiva, budući da u konačnom smislu svako traga za sobom, i niko nije izuzet od te potrage. Mi moramo prihvatiti Ketinu potragu za tobom (njom samom), baš kao što prihvatamo tvoju potragu za njom (samim sobom). Tako dosežemo našu primarnu permutaciju: „Marvin traga za Ketii koja traga za Marvinom”.

– Zaista misliš da me ona traži? – zapita Marvin.

– Naravno, znala ona to ili ne. Konačno, ona je osoba za sebe; ona se ne može smatrati Objektom, naprosto nečim što je izgubljeno. Moramo joj priznati autonomiju, i shvatiti da, ako ti nađeš nju, onda, isto toliko, ona nalazi tebe.

– Na to nikad nisam pomišljao – reče Marvin.

– Pa, to je jednostavno, kad jednom razumeš teoriju – reče Valdez.

– Sada, da bismo osigurali sebi uspeh, moramo doneti odluku o

optimalnoj formi potrage. Očito, ako oboje aktivno tragate, vaše šanse da jedno drugo nađete su bitno smanjene. Zamisli dve osobe koje se traže gore-dole po beskrajnim zakrčenim prolazima neke ogromne trgovine, i kao kontrast tome zamisli savršeniju strategiju – kad jedno traga, a drugo stoji u mestu i čeka da bude nađeno. Matematički je to malo zapetljano pa ćeš morati da mi veruješ na reč. Najviše šanse da ti/ona nađete nju/tebe je da jedno traga, a ono drugo da dopusti sebi/njoj da se za njime traga. Naša najdublja narodna mudrost je to oduvek znala, naravno.

– Pa šta onda treba da učinimo?

– Upravo sam ti kazao! – uzviknu Valdez.

– Jedno mora da traga, drugo mora da čeka: Pošto nemamo nikakvu kontrolu nad Ketinim delanjem, mi pretpostavljamo da ona sledi svoje instinkte i traga za tobom. Stoga ti moraš da se boriš protiv svog instinkta i da čekaš, dopuštajući joj na taj način da te pronade.

– Sve što treba da radim je čekanje?

– Tačno.

– I ti zaista misliš da će me ona naći?

– Život bih položio na tu kartu.

– Pa... u redu. Ali, u tom slučaju, kuda mi sada idemo?

– Na mesto gde ćeš čekati. Tehnički termin za to je Tačka lokacije.

Marvin je izgledao zbunjeno te Valdez pruži dalja objašnjenja. – Matematički, sva mesta imaju podjednak potencijal ukoliko se radi o njenim šansama da te pronade. Stoga, dakle, možemo da odaberemo jednu arbitrarnu Tačku lokacije.

– Koju Tačku lokacije si ti odabrao? – zapita Marvin.

– Budući da to ne čini razlike – reče Valdez – odabrao sam selo Montana Verde de los Tres Picos, u provinciji Adelante, u zemlji Lombrobiji.

– To je tvoje rodno mesto, zar ne? – upita Marvin.

– U stvari jeste – reče Valdez, blago iznenađen. – Pretpostavljam da je to razlog što mi je tako brzo palo na um.

– Je li Lombrobija još daleko?

– Udaljenost je značajna – priznade Valdez.

– Ali naše vreme neće otići uludo, budući da ću te učiti logici i narodnim pesmama moga kraja.

– To nije fer – progundā Marvin.

– Prijatelju moj – reče Valdez – kad prihvatiš pomoć, moraš biti pripravan da prihvatiš ono što je neko u stanju da ti pruži, ne ono što bi ti voleo da dobiješ. Ja nikada nisam poricao moja ljudska ograničenja, ali nezahvalno je od tebe da ukazuješ na njih.

Marvin je morao time da se zadovolji, pošto nije verovao da bi bez pomoći mogao da se vrati do grada. I tako su išli dalje kroz planine, i pevali su mnoštvo narodnih pesama, ali bilo je previše hladno za logiku.

GLAVA 20

Išli su napred uz, poput ogledala, uglašano lice ogromne planine. Vetar je fijukao i vrištao, kidao im odeću i pokušavao da oslabi grčeviti stisak njihovih prstiju. Podli, led poput saća kršio im se pod nogama dok su se borili da nađu oslonac, a njihova vetrom zanošena tela pribijala su se uz ledenu planinu i kretala se kao pijavice uz njenu blistavu površinu.

Valdez je sve to podnosio sa svetačkom smirenošću. – Too jee teeško – osmehivao se on. – A opet, ljubav koju osećaš za tu žeenu opravdava saav taaj trud, si?

– Aha, svakako – mrmljao je Marvin. – Pretpostavljam da opravdava. – Ali istinu govoreći počinjao je da sumnja u to. Konačno, poznavao je Keti manje od jednog sata.

Jedna lavina progrme pokraj njih, i tone bele smrti urlale su pokraj njih – tek koji inč daleko od njihovih napregnutih tela koja su se grčevito držala. Valdez se smešio spokojno. Flin se mrštio od zebnje.

– Preko svih prepreka – govorio je Valdez – leži onaj vrhunac dostignuća koji znači lice i obličje voljene.

– Aha, jeste – rekao je Marvin.

Koplja leda s visine padala su oko njih. Marvin je razmišljao o Keti i opazio da nije u stanju da se seti kako ona izgleda. Palo mu je na um da je ljubav na prvi pogled precenjena.

Jedna visoka litica pružala se pred njima. Marvin je pogleda, nju i svetlucava ledena polja potom, i dođe do zaključka da igra postaje preskupa. – Ja mislim – reče Marvin – da bi trebalo da se vratimo.

Valdez se jedva primetno osmehnu, zastavši na samoj ivici jednog vrtoglavog spusta u studeni pakao samoubilačkog izgleda.

– Prijatelju moj – reče on – znam zašto to kažeš.

– Je li? – upita Marvin.

– Naravno. Očigledno je da ne želiš da ja rizikujem život nastavljajući tvoju nerazumnu i veličanstvenu potragu. A podjednako je očevidno i to da ti nameravaš da hrliš dalje, sam.

– To je očevidno? – upita Marvin.

– Sigurno. To bi bilo očito i najpovršnijem posmatraču, to da te na potragu za tvojom ljubavlju uprkos svim opasnostima tera nepopustljiva priroda tvoje ličnosti. A isto je tako jasno da tvoju smelu prirodu muči pomisao da nekoga koga smatraš bliskim prijateljem i najbližim drugom uključiš u jedan tako opasan poduhvat.

– Pa – otpoče Marvin – ja nisam siguran...

– Ali ja jesam siguran – reče Valdez. – I na tvoje neizgovoreno pitanje odgovaram sledeće: Prijateljstvo je nalik na ljubav po tome što prevazilazi sve granice.

– A – reče Marvin.

– Dakle – reče Valdez – ja te neću napustiti. Mi ćemo nastaviti zajedno, u ralje smrti ako ustreba, u ime tvoje voljene Keti.

– Pa, to je veoma lepo od tebe – reče Marvin, bacajući pogled na liticu pred njima. – Ali ja stvarno nisam poznavao Keti tako dobro, i ne znam koliko bismo odgovarali jedno drugom; zato, kad se sve uzme u obzir, možda bi najbolje bilo da se izgubimo odavde...

– U tvojim rečima nema ubeđenja, moj mladi prijatelju – smeja se Valdez. – Molim te da ne brineš za moju bezbednost.

– Činjenica je – reče Marvin – da sam bio zabrinut za *moju* bezbednost.

– Ne vredi ti – zavika Valdez veselo. – Vrela strast izdajnički se probija kroz prostudiranu hladnoću tvojih reči. Napred, prijatelju moj!

Valdez je izgleda odlučio da ga dotera do Keti hteo on to ili ne. Jedino rešenje, činilo se, bio bi brz udarac u vilicu, posle čega bi odvuкао Valdeza i sebe nazad u civilizaciju. On pođe malo napred.

Valdez pođe malo nazad. – Ah, ne, moj prijatelju – uzviknu on. – I opet je ljubav koja sve prevazilazi učinila tvoje namere providnim. Hoćeš da me onesvestiš, zar ne? A onda, pošto središ da ja budem bezbedan, i da mi bude udobno i da sam valjano opskrbljen, ti bi se

sam bezglavo bacio u snežnu divljinu. Ali ja odbijam to. Idemo napred zajedno, compadre!

I zabacivši na rame sve njihove namirnice Valdez otpoče da se spušta niz liticu. Marvin nije mogao da učini ništa do da ga sledi.

Nećemo zamarati čitaoca opisom tog velikog marša preko planina Mauresku, ni patnjama koje su podneli ljubavljivi zaslepljeni mladi Flin i njegov postojani saputnik. Nećemo opisivati ni čudne halucinacije koje su opsele putnike, ni privremeno ludilo Valdezovo, kada je verovao da je ptica, sposobna da preleti preko ponora od hiljadu stopa. Nikoga osim naučnih krugova ne bi zanimao psihološki proces koji je Marvina doveo, preko razmišljanja o njegovim žrtvama, do simpatija za mladu damu o kojoj je reč, a potom do *dubokih* simpatija, i do osećanja ljubavi, i, najzad, do bezgranične, strasne zaljubljenosti.

Neka je dovoljno da kažemo da se sve to desilo, i da je putovanje preko planina potrajalo mnogo dana i izazvalo mnoga osećanja, i, najzad, stiglo do kraja.

Stigavši na poslednji planinski prevoj Marvin pogleda dole i vide, umesto ledenih polja, zelene ispaše i šume pod letnjim suncem, i jedno malo selo koje se ugnezdilo u okuci pitome reke.

– Je... je li to...? – otpoče Marvin.

– Da, sine moj – reče Valdez tiho. – To je selo Montana de los Tres Picos, i provinciji Adelante, u zemlji Lombrobiji, i dolini Plavog meseca.

Marvin zahvali svome starom guruu – jer nijedno drugo ime ne bi priličilo ulozi koju je Valdez odigrao – i otpoče spuštanje ka Tački lokacije gde će početi da čeka Ketii.

GLAVA 21

Montana de los Tres Picos! Tu, okruženo kristalnim jezerima i visokim planinama, jednostavno, prostosrdačno seljaštvo bavilo se bez žurbe poljoprivrednim radovima pod palmama labuđih vratova. O podnevu i ponoći mogli su se čuti tužni zvuci gitare kako se odbijaju o zupčaste zidine staroga zamka. Kao orah mrke device bavile su se prašnjavom vinovom lozom, dok ih je brkati kacik

nadzirao; bič mu je bio pospano smotan oko maljavog ručnog zgloba.

U ovaj starinski memento jednog prohujalog vremena verni Valdez je doveo Flina.

Baš izvan sela, na jednoj blagoj uzvišici, nalazila se jedna krčma, ili posada. Na to mesto ih je Valdez usmerio.

– Ali, da li je ovo stvarno najbolje mesto za čekanje? – pitao je Marvin.

– Nije – rekao je Valdez, sa znalačkim osmejkom. – Ali birajući njega umesto prašnjavog gradskog trga mi izbegavamo zabludu zvanu „optimum”, Uz to, ovde je udobnije.

Marvin popusti pred nadmoćnom mudrošću čoveka sa brkovima i smesti se udobno u posadi. Zauzeo je napolju jedan sto koji je obezbeđivao dobar pogled na dvorište i put iza njega. Ojačao je svoj položaj velikim bokalom vina i preduzeo da ispuni svoju teoretsku funkciju prema zahtevima Teorije potraga, to jest da čeka.

Tokom prvog sata Marvin ugleda jednu malu tamnu priliku kako se lagano kreće blistavobelim proštranstvom puta. Primicala se ta figura čoveka, ne više mladog, leđa pogurenih pod teretom teškog cilindričnog objekta. Konačno taj čovek diže ispijeno lice i pogleda pravo Marvinu u oči.

– Ujka-Makse! – uzviknu Marvin.

– Gle, zdravo, Marvine – odvrati ujak Maks.

– Ne bi ti bilo teško da mi naspeš čašu vina? Ovo je neki mnogo prašnjav put.

Marvin mu nasu čašu vina, jedva verujući svojim čulima, jer ujak Maks je neobjašnjivo nestao nekih deset godina pre toga. Poslednji put je viđen kako igra golf u klubu „Ferhejven”.

– Šta ti se dogodilo? – upita Marvin.

– Natrapao sam na poremećaj u strukturi vremena na dvanaestoj rupi – reče ujak Maks. – Ako se ikad vratiš na Zemlju, Marvine, mogao bi porazgovarati sa upravnikom kluba o tome. Nikad nisam bio sklon da stavljam *primedbe*, ali čini mi se da komitet za golf treba da zna za to, pa da možda načini malu ogradu ili nešto drugo. Nije mi toliko zbog mene, ali moglo bi izazvati gadan skandal kad bi tu upalo neko dete.

– Svakako ću im reći – reče Marvin. – Ali ujka-Makse, kuda ćeš sada?

– Imam jedan sastanak u Samari – reče ujka Maks. – Hvala ti za vino, dečko moj, i pripazi na sebe. Uzgred, jesi li znao da ti nos kucka?

– Da – reče Marvin. – To je bomba.

– Valjda znaš šta radiš – reče Maks. – Zbogom, Marvine.

I ujak Maks odgaca dalje niz drum, sa torbom za golf koja mu se klatila o ramenu i štapom broj dva koji je koristio kao putni štap. Marvin se zavalio da čeka dalje.

Pola sata kasnije Marvin opazi jednu žensku priliku kako hita putem. Osećao je kako u njemu raste neka slutnja, ali onda ponovo klonu u svoju stolicu. To nije bila Ketu, ipak. Bila je to samo njegova majka.

– Daleko si od kuće, Mama – reče on tiho.

– Znam, Marvine – reče mu mati. – Ali, znaš, bili su me zarobili trgovci belim robljem.

– Oh, Mama! Kako se to dogodilo?

– Pa, Marvine – reče njegova majka – prosto sam nosila korpu božićnih poklona jednoj siromašnoj porodici u Kesaroškoj ulici, i bila je neka policijska racija, i razne druge stvari su se desile, i bila sam drogirana i probudila sam se u Buenos Airesu u jednoj luksuzno nameštenoj sobi a jedan čovek je stajao blizu mene i cerio se i upitao me lošim engleskim jezikom da li mi je *do malo zabave*. A kada sam rekla ne, on se sagao i stegao me u zagrljaj koji je očigledno bio zamišljen kao pohotljiv.

– Bože! Šta se onda desilo?

– Pa – reče mu majka – imala sam sreće da se setim jednog trika o kome mi je gospođa Džasperson pričala. Da li si znao da čoveka možeš ubiti ako ga snažno udariš tačno ispod nosa? Pa, to stvarno funkcioniše. Nije mi bilo prijatno da to učinim, Marvine, premda je to izgledalo kao dobra ideja u tom trenutku. I tako sam se našla na ulicama Buenos Airesa i jedna stvar je vodila drugoj i eto me ovde.

– Hoćeš li malo vina? – upita Marvin.

– To je vrlo ljubazno od tebe – reče njegova mati – ali zaista moram da idem.

– Kuda?

– U Havanu – reče majka. – Imam jednu poruku za Garsiju. Marvine, imaš li ti nazeb?

– Ne. Verovatno ti čudno zvučim zbog ove bombe što mi je u nosu.

– Pripazi na sebe, Marvine – reče mu majka, i požuri dalje.

Vreme je prolazilo. Marvin je ručao na terasi, zalio ručak bokalom vina „Sangre de hombre” iz trideset i šeste godine, i zavalio se u duboku senku belo okrečenog zaklona. Sunce se donjim krajem bližilo vrhovima planina. Na putu, videla se jedna ljudska prilika kako hita pokraj krčme...

– Oče! – uzviknu Marvin.

– Dobro veče, Marvine – reče njegov otac, koji se trgao i vešto to prikrilo. – Moram priznati da se zaista pojavljuješ na neočekivanim mestima.

– To isto bih ja mogao da kažem o tebi – reče Marvin.

Njegov otac se namršti, popravi kravatu i premesti akten-tašnu u drugu ruku. – Nema ničeg čudnog u tome što sam ja ovde – reče on svome sinu. – Tvoja mati me obično doveze kući sa stanice. Ali danas je nešto zadržalo, pa sam krenuo pešice. Kad već idem peške, odlučio sam da pođem prečicom koja ide uz teren za golf.

– Shvatam – reče Marvin.

– Priznaću – nastavi njegov otac – da je ova prečica izgleda postala „kasnijica”, kako bi se čovek mogao izraziti, jer procenjujem da kroz ovaj poljski predeo hodam pristojan deo sata, ako ne i duže.

– Tata – reče Marvin – ne znam kako ovo da ti kažem, ali činjenica je da ti više nisi na Zemlji.

– Ne nalazim ništa duhovito u takvim napomenama – izjavi njegov otac. – Nesumnjivo je da sam skrenuo sa puta, a ni arhitektura nije ono što bih normalno očekivao u državi Njujork. Ali sam sasvim siguran da će me ovaj put, ako njime nastavim još stotinak jardi, odvesti u Aveniju Anandejl, koja će me sa svoje strane dovesti do raskrsnice Ulice javorova i Prolaza omorika. A odatle, razume se, mogu lako da nađem put do kuće.

– Pretpostavljam da si u pravu – reče Marvin. Nikada nije uspeo da pobedi u nekoj raspravi s ocem.

– Morao bih da krenem – reče njegov otac.

– Uzgred, Marvine, jesi li znao da imaš neku vrstu prepreke u nosu?

– Da gospodine – reče Marvin. – To je jedna bomba.

Njegov otac se namršti, proburazi ga pogledom, žalosno zaklima glavom i ode niz put.

– Ja ovo ne razumem – reče Marvin kasnije Valdezu. Zašto me sav taj svet nalazi? To prosto ne izgleda prirodno.

– To i nije prirodno – podrža ga Valdez. – Ali je *neizbežno*, što je mnogo značajnije.

– Možda je neizbežno – reče Marvin – ali je i veoma malo verovatno.

– Istina je – složi se Valdez. – Premda mi više volimo da to nazivamo prisilnom verovatnoćom; to je jedna prateća okolnost Teorije potraga.

– Plašim se da to ne razumem u potpunosti – reče Marvin.

– Pa, to je prosto. Teorija potraga je jedna čista teorija, što znači da na papiru funkcionise svaki put, bez ikakvog zamislivog pobijanja. Ali kad jednom uzmemo čisto i idealno i pokušamo da izvedemo praktične primene, nailazimo na teškoće, od kojih je prva fenomen neodredivosti. Da to kažemo najjednostavnije, evo šta se dešava: postojanje ove teorije remeti funkcionisanje Teorije. Vidiš, Teorija ne može uzeti u obzir efekat svog postojanja na samu sebe. U idealnom slučaju Teorija potraga postoji u nekom kosmosu u kome nema Teorije potraga. Ali, praktično – a to je ono što nas sada zanima – Teorija potraga postoji u svetu u kome *postoji* Teorija potraga, što proizvodi ono što nazivamo „ogledalskim” ili „udvostručavajućim” efektom na nju samu. Prema nekim misliocima postoji veoma stvarna opasnost od „beskonačnog umnožavanja”, tokom koga se Teorija beskonačno modifikuje u skladu sa prethodnim modifikacijama Teorije Teorijom, dok se konačno ne stigne do entropije, u kojoj sve mogućnosti imaju podjednaku vrednost. Ovaj argument poznat je kao Fon Gruemanova falacija, gde je pogreška impliciranja kauzaliteta pukoj uzastopnosti očevidna sama po sebi. Je li sada jasnije?

– Mislim da jeste – reče Marvin. – Jedino što ne razumem jeste kakav efekat postojanja teorije ima na teoriju?

– Verovao sam da sam to razjasnio – reče Valdez. – Primarni, ili „prirodni” efekat Teorije potraga na Teoriju potraga je, razume se, porast vrednosti faktora lambda-ki.

– Hmm – reče Marvin.

– Lambda-ki je, prirodno, simbol koji predstavlja obratnu srazmernost svih mogućih potraga svim mogućim nalaženjima. Tako, kad lambda-ki raste usled neodređenosti drugih faktora, mogućnost neuspeha potrage brzo opada do brojke bliske nuli, dok se verovatnoća uspeha u potrazi brzo širi prema jedinici. Ovo je poznato kao *faktor ekspanzije skupa*.

– Znači li to – zapita Marvin – da će, zbog dejstva Teorije potraga na Teoriju potraga, čiji je rezultat faktor ekspanzije skupa, sve potrage biti uspešne?

– Tačno – reče Valdez. – Divno si to izrazio, premda možda nedovoljno rigorozno. Sve moguće potrage biće uspešne u toku vremena, odnosno trajanja faktora ekspanzije skupa.

– Sad razumem – reče Marvin. – Prema toj teoriji ja moram pronaći Ketu.

– Da – reče Valdez. – Moraš pronaći Ketu. U stvari, moraš pronaći svakoga. Jedino ograničenje je faktor ekspanzije, skupa, ili S-E.

– Oh? – upita Marvin.

– Pa, prirodno, sve potrage mogu biti uspešne samo tokom vremena, ili trajanja S-E. Ali trajanje S-E je promenljiva koja može iznositi ne manje od 6,3 mikrosekunde i ne više od 1.005,34543 godine.

– Koliko će S-E potrajati u mom slučaju? – upita Marvin.

– Mnogi od nas voleli bi da znaju odgovor na to pitanje – srdačno se nasmeje Valdez.

– Hoćeš da kažeš da ne znaš?

– Hoću da kažem da je bilo potrebno raditi tokom nekoliko ljudskih života da se samo otkrije postojanje faktora ekspanzije skupa. Odrediti tačnu numeričku soluciju za njega u svim mogućim slučajevima bilo bi moguće, pretpostavljam, da je S-E obična promenljiva. Ali on je *zavisna* promenljiva, što ti je već riblja čorba sasvim druge sorte. Vidiš, račun zavisnosti je prilično nova grana matematike, i niko ne može tvrditi da je njome potpuno ovladao.

– Toga sam se i plašio – reče Marvin.

– Nauka je surov poslodavac – složi se Valdez. Onda vedro namignu i reče: – Ali, jasno, čak i najsiroviji poslodavci mogu se izbeći.

– Misliš li time da kažeš da rešenje postoji? – uzviknu Marvin.

– Da, ali ne legitimno, na nesreću – reče Valdez. – To je nešto što mi teoretičari potrage nazivamo „krijumčarsko rešenje”. To će reći da je to pragmatička primena izvesne formule koja, statistički, ima visok nivo korelacije za traženim rešenjima. Ali ako je uzmemo kao teoriju, nema racionalne podloge za pretpostavku o njenoj vrednosti.

– Ipak – reče Marvin – ako funkcioniše, hajde da je isprobamo.

– Ja stvarno radije ne bih – reče Valdez,

– Iracionalne formule, bez obzira na njihov očigledni stepen uspešnosti, odvratne su mi zato što sadrže mučne nagoveštaje da bi vrhunska logika matematike mogla da se temelji na krupnim besmislicama.

– Insistiram – reče Marvin. – Konačno, ja sam onaj koji traga.

– To nema nikakve veze, matematički govoreći – reče Valdez. – Ali rekao bih da me nećeš pustiti na miru ako ne popustim.

Valdez uzdahnu tužno, iščeprka komadić hartije i okrajak olovke iz svog šala, i zapita: – Koliko novčića imaš u džepu?

Marvin proveri i odgovori: – Osam.

Valdez to zapisa, i onda zatraži datum Marvinovog rođenja, njegov lični broj socijalnog osiguranja, broj cipela i visinu u centimetrima. Svemu je dao numeričku vrednost. Onda je zatražio od Marvina da izabere nasumce jedan broj između 1 i 14. Svemu tome dodao je nekoliko svojih brojki, a onda je škrabao i računao nekoliko minuta.

– Pa? – upita Marvin.

– Imaj u vidu da je ovaj rezultat samo statistički verovatan – reče Valdez – i da nema osnova za verovanje u njega.

Marvin klimnu glavom. Valdez reče: – Trajanje faktora ekspanzije skupa u tvom posebnom slučaju ištiče kroz tačno jedan minut i četrdeset osam sekundi, plus ili minus pet mikrosekundi.

Marvin je upravo hteo da vatreno protestuje što sve to uopšte nije fer, i da pita zašto Valdez taj proračun od životnog značaja nije izveo ranije. Ali tada pogleda niz put, koji je blistao izuzetnom belinom spram jarkog plavetnila večeri.

Video je jednu priliku kako se lagano kreće prema posadi.

– Ketil! – povika Marvin. Jer, to je bila ona.

– Potraga okoričana 43 sekunde pre isteka faktora ekspanzije skupa – primeti Valdez. – Još jedna eksperimentalna potvrda Teorije

potraga.

Ali Marvin ga nije čuo zato što je izleteo na put i tamo stegao u zagrljaj dugo izgubljenu voljenu. A Valdez, taj prepredeni stari prijatelj i ćutljivi saputnik na *velikom maršu*, osmehnu se škрто za sebe i naruči novu bocu vina.

GLAVA 22

I tako su se konačno našli – predivna Keti, kojoj zvezde nisu bile sklone, privučena čudnom alhemijom Tačke lokacije, i Marvin, mlad i snažan, sa blistavim lastavičjim osmejkom na preplanulom dobroćudnom licu. Marvin, spreman u mladalačkoj hrabrosti i samopouzdanju da odgovori na izazov jednog drevnog i zamršenog kosmosa, i kraj njega Keti, mlađa od njega po godinama, a beskrajno starija po ženskoj naslednoj zalihi intuitivne mudrosti; čarobna Keti čije lepe tamne oči kao da su nosile neki zamišljen bol, neku neuhvatljivu senku naslućene tuge koje je Marvin bio nesvestan ali je osećao veliku i skoro neodoljivu čežnju da štiti tu na izgled krhku devojkicu sa tajnom koju nije mogla da otkrije, a koja je najzad došla njemu, čoveku bez tajne koja bi se mogla otkriti.

Njihova sreća imala je manu, i bila oplemenjena. Postojala je ona bomba u Marvinovom nosu koja je otkucavala neumoljive sekunde njegove sudbine, i služila kao metronom u njihovoj igri ljubavi. Ali taj utisak o zlokobnoj predodređenosti učinio je da se njihove sudbine tesnije prepletu, i ispunio njihovu vezu lepotom i značenjem.

Za nju je stvarao vodopade od jutarnje rose, a od obojenih kamičaka livadskog potoka ogrlicu lepšu od smaragda, tužniju od bisera. A ona ga je hvatala u svoju mrežu od kose poput svile i nosila ga dole, dole, u duboke i tihe vode, do iza iščeznuća. Pokazao joj je sleđene zvezde i liv sunca; dala mu je duge spletene senke i šum crnog baršuna. Posezao je za njom i doticao mahovine trave, drevno drveće i kamenje koje se prelivalo u bojama duge; vrhovi njenih prstiju dodirivali su stare planete i srebrnu mesečinu, kratki blesak kometa i jecaj sunca u raspadanju.

Igrali su se igara u kojima je on umirao a ona bivala stara; činili su to u ime radosti ponovnog rađanja. Secirali su vreme ljubavlju i opet ga sklapali u duže, bolje, sporije. Izmišljali su igračke od planina,

dolina, jezera, ravnica. Njihove duše presijavale su se poput zdravog krzna.

Bili su ljubavnici, i nisu mogli da zamisle ništa osim ljubavi. Ali neke stvari su ih mrzele. Suvi panjevi, neplodni orlovi, ustajale baruštine – te stvari vređala je njihova sreća. I promene nisu obraćale pažnju na njihove izjave, nezainteresovane za ljudske namere, zadovoljne svojim stalnim radom na raspadanju kosmosa. Izvesni ishodi, otporni na izmene, hitali su da se usklade sa pradrevnim zapovestima ispisanim na kostima, umnoženim u krvi, tetoviranim na unutrašnjoj strani kože.

Bila je tu bomba kojoj je trebala eksplozija, postojala je tajna koja je zahtevala izdaju. I iz straha je isteklo znanje, i tuga.

I jednoga jutra Keti je iščezla, kao da je nikada nije bilo.

GLAVA 23

Otišla! Keti je otišla! Da li je to moguće? Zar je moguće da je Život, taj zlobni šaljivdžija ozbiljnog lica, opet počeo sa svojim katastrofalnim trikovima?

Marvin odbi da poveruje u to. Pretražio je posadu, i seoce. Nje nije bilo. Nastavio je potragu u obližnjem gradu San Ramon de las Tristezas, i ispitivao kelnerice, krčmare, vlasnike radnji, prostitutke, policajce, makroe, prosjake i druge stanovnike. Pitao ih je da li su videli devojkicu lepu poput zore, neopisivo lepe kose, udova sačinjenih od nečuvane radosti, crta lica čijoj lepoti je samo njihova harmoničnost ravna, itd. A oni koje je ispitivao tužno su odgovarali: – Avaj, senor, mi nismo videli tu ženu, ni sada ni ikada u životu.

Primirio se dovoljno da da koherentan opis, pa je našao jednog kaldrmdžiju koji je video devojkicu nalik na Keti kako putuje na zapad u jednom velikom automobilu sa nekim krupnim čovekom koji je pušio cigaru. A jedan dimničar je opazio kako napušta grad noseći svoju malu tašnu plave i zlatne boje. Njen korak je bio odlučan. Nije gledala nazad.

Onda mu jedan sa pumpe za gorivo dade na brzinu naškrabanu cedulju od Keti koja je počinjala ovako: „Marvine, dragi, molim te pokušaj da shvatiš i da mi oprostiš. Kao što sam tako mnogo puta pokušavala da ti kažem, ja sam morala...”

Ostatak cedulje bio je nečitak. Uz pomoć jednog stručnjaka za šifre Marvin je odgonetnuo završne reči: „Ali ja ću te uvek voleti, i nadam se da će u tvom srcu biti snage da povremeno misliš na mene sa nežnošću. Tvoja Keti koja te voli.”

Preostali deo cedulje nije popuštao analizi jer ga je bol učinio enigmatičnim.

Opisivati Marvinova osećanja bilo bi nalik na pokušaj da se opiše let čaplje u zoru: i jedno i drugo je neopisivo i neizrecivo. Neka je dovoljno reći da je Marvin razmišljao o samoubistvu, ali je odlučio da ga ne izvrši, jer mu je to izgledalo kao previše površan gest.

Ništa nije bilo dovoljno. Opijanje je bilo puka sentimentalnost, a odricanje od sveta izgledalo je ništa više do gest kakvog deteta koje se duri. Zbog neprikladnosti stavova koje je mogao imati, Marvin ne zauze nijedan. Suvih očiju, nalik na zombija, kretao se kroz svoje dane i noći. Hodao je, govorio, čak se i osmehivao. Bio je besprekorno učitiv. Ali njegovom dragom prijatelju Valdezu činilo se da je istinski Marvin nestao u nekoj trenutnoj eksploziji jada i da umesto njega hoda skromno modelirana prikaza čoveka. Marvin je iščezao; dvojnjak koji se nalazio na njegovom mestu izgledao je kao da bi, usred neprekidnog oponašanja čoveka, svakoga časa mogao da se sruši od iscrpljenosti.

Valdez je bio i zbunjen i užasno zabrinut. Nikada taj prevejani stari *majstor* Potraga nije video tako težak slučaj. S energijom očajnika pokušavao je da izvuče svog prijatelja iz te žive smrti.

Pokušao je saosećanjem: – Ja tačno znam kako se osećaš, moj nesrećni druže, jer jednom, dok sam bio sasvim mlad, i ja sam imao potpuno slično iskustvo, i otkrio sam...

Time se nije postiglo ništa, te Valdez pokuša brutalnošću: – Bog nek me ubije, ma je li ti to još žvalaviš o to maličak paperja što te ostavilo? Božjih mu rana, ja ću ti kazati ovo: ima žena da im se broja ne zna na ovom našem svetu, i nije čovek ko se skutri u ćošku dogod se ljubav može naći i brez...

Bez uticaja. Valdez pokuša sa ekscentričnom distrakcijom:

– Gle, gle, onamo preko. Vidim tri ptice na grani, i jedna ima nož zariven u šiju i skiptar steže kandžama, a ipak ona peva veselije od drugih! Šta ti kažeš na to, eh?

Marvin ništa nije kazao na to. Neporaženi Valdez pokuša da obodri svog prijatelja žalobnim pričama o sebi:

– Pa, Marvine, momče, lekari su bacili pogled na ovaj moj osip na koži, i izgleda da je to slučaj pandemičkog gnojavog ekcema. Daju mi dvanaest sati života u najboljem slučaju, a posle mogu da unovčim svoje čipove i da načinim za stolom mesto za nekog drugog. Ali ono što bih voleo da učinim u mojih poslednjih dvanaest sati jeste...

Ništa. Valdez pokuša da osokoli svog prijatelja seljačkom filosofijom:

– Prosti farmeri znaju najbolje, Marvine. Znaš li šta oni kažu? Oni kažu da je polomljen nož rđav štap za šetnju. Ja mislim da bi ti to morao stalno da imaš na umu, Marvine...

Ali rasejani Marvin nije to stalno imao na umu. Valdez se hitro prebaci na hiperstrazijansku etiku, onako kako je formulisana u „Timomaheanskom svitku“:

„Ti sebe smatraš ranjenim, dakle? No, razmotri: Biće je Celovito, i nije Podložno spoljašnjem Uplivu. Dakle, samo je *Rana* ta koja je *Ranjena*, a ona, budući Spoljašnja u odnosu na Ličnost i Samospoznaju, ne pruža nikakav razlog za impliciranje Bola.“

Marvina nije pokolebao taj argument. Valdez se okrete psihologiji:

– Gubitak voljenog bića, prema Stajnmeceru, je ritualna repriza gubitka fekalnog sebe. Stoga, što je posebno zabavno, kada mislimo da patimo za milima koji su otišli, mi u stvari žalimo zbog nepopravljivog gubitka naših fekalija.

Ali ni ovo nije moglo da proдре kroz Marvinovu pasivnost. Njegova melanholična odvojenost od svih ljudskih vrednosti izgledala je nepovratna, a taj utisak se pojačao kada je, jedne tihe večeri, njegova nosna alka prestala da otkucava. To nije bila bomba, bilo je to puko upozorenje birača Marduka Krasa. I tako Marvinu više nije pretila neposredna opasnost da mu eksplozija reznese glavu.

No, ni taj potez sreće ništa nije pomogao da se izmeni njegovo sivo robotsko raspoloženje. Potpuno ravnodušan, on je konstatovao činjenicu da je spasen kao što bi neko mogao konstatovati odlazak kakvog oblaka koji je prikrivao sunce.

Izgledalo je da ništa nema uticaja na njega. Čak je i strpljivi Valdez konačno bio prinuđen da izrazi uverenje: – Marvine, ti si kao neki

prokleti čir na stražnjici!

A Marvin je istrajno bio isti, i Valdezu i dobrim ljudima iz San Ramona izgledalo je da je spas tog čoveka potpuno van ljudskih moći.

Ipak, kako malo mi znamo o zaokretima ljudske svesti! Jer već sledećeg dana, nasuprot svakom razumnom očekivanju, dogodio se jedan slučaj koji se konačno probio kroz Marvinovu povučenu i nehotice digao ustave osećanja iza kojih se krio.

Jedan jedini slučaj! (Premda je taj bio početak još jednog lanca uzročnosti – tihi prvi potez u još jednoj od bezbrojnih drama kosmosa.) Stvar je počela, apsurdno, time što je jedan čovek upitao Marvina koliko je sati.

GLAVA 24

Taj događaj se zbio na severnoj strani Plaza de los Muertes; tek je bio prošao večernji paseo, a bilo je još punih petnaest minuta do molitve. Marvin je bio u svojoj uobičajenoj šetnji pored statue Hozea Grimučija i čistača cipela okupljenih blizu kalajne ograde iz petnaestog veka, pa do fontane „San briosci” na istočnom uglu mrgodnog malog parka. Baš je bio stigao do Grobnice vanbračnih kad mu jedan čovek stade na put i diže zapovednički ruku.

– Hiljadu puta molim za oprost – reče taj čovek. – Ovaj ničim izazvani upad u vašu samoću za mene je za žaljenje, a za vas možda uvredljiv; a ipak na meni leži obaveza da vas zapitam da li biste mi kojim slučajem mogli reći tačno vreme?

Bezazlen zahtev – površinski uzeto. Ali čovekova pojava bila je u protivrečju sa njegovim svakidašnjim rečima. On je bio srednje visine i vitke građe, i nosio je brkove koji su bili izašli iz mode, onakve kakvi se mogu videti na Grierovom portretu kralja Morkvavija Redonda. Njegova odeća bila je oveštala, ali veoma čista i uredno ispeglana, a njegove ispucale cipele veoma uglačane. Na desnom kažiprštu bio mu je jedan ukrašeni pečatni prsten od masivnog zlata; oči su mu bile hladne sokolove oči čoveka naviklog da zapoveda.

Njegovo pitanje u vezi sa vremenom bilo bi obično da nije bilo satova koji su gledali na taj trg i pokazivali u svojim odvojenim proračunima neslaganje na veće od tri minuta.

Marvin odgovori čoveku na svoj uobičajeni nepokolebljivo učtiv način, bacivši pogled na sat na gležnju svoje noge i rekavši da je tačno pet minuta kako je prošao pun sat.

– Hvala vam, gospodine, vi ste krajnje ljubazni – reče čovek. Već prošlo pet minuta? Vreme proždire našu slabašnu smrtnost, i ostavlja nas samo sa gorkim talogom sećanja.

Marvin klimnu glavom, – Da, neopisiva i neuhvatljiva količina – odvrati on. – To vreme koje nijedan čovek ne može posedovati jeste uistinu naš jedini posed.

Čovek klimnu glavom kao da je Marvin rekao nešto duboko a ne samo učtivo konverzaciono opšte mesto. Stranac se naže napred i izvede duboki naklon (koji se češće mogao videti u danima minulim no u ovom našem plebejskom vremenu). Čineći to on izgubi ravnotežu i pao bi da ga Marvin nije čvrsto uhvatio i postavio na noge.

– Mnogo hvala – reče čovek, ni za časak ne gubeći pribranost. – Vaša kontrola nad vremenom i ljudima veoma je sigurna; to neće biti zaboravljeno.

I onda se hitro okrete i zađe u gomilu.

Marvin je gledao za njim pomalo zbunjeno. Nešto u vezi sa tim čovekom zvučalo je lažno. Možda su to bili brkovi, očigledno lažni, ili krejonom debelo nanete obrve, ili veštačka bradavica na levom obrazu; moguće je da su to bile cipele, koje su čovekovo visini davale dodatna tri inča, ili ogrtač, nafatiran da bi se proširila njegova prirodno uska ramena. Šta god da je bilo, Marvin je bio zbunjen, ali ne i ispunjen nepoverenjem, jer ispod hvalisavog načina govora nazirala se vedra i odlučna priroda kakva se ne odbacuje olako.

Dok je razmišljao o tim stvarima, Marvину se slučajno desilo da baci pogled dole na svoju desnu ruku. Pogledavši pažljivije on primeti da drži parče papira. Ono tu svakako nije moglo doći nekim prirodnim putem. Marvin shvati da mu je stranac u plaštu podmetnuo tu hartiju kad je izgubio ravnotežu (ili, kako je sada bilo jasno, dok se *pravio* da gubi ravnotežu).

To je na događaje iz poslednjih nekoliko minuta bacilo potpuno drugačije svetlo. Namrštivši se malo Marvin razmota hartiju i pročita:

„Ako bi gospodin bio rad da čuje nešto od interesa i značaja i za njega i za kosmos, značaj čega i u neposrednoj sadašnjosti i u

dalekoj budućnosti naprosto ne može dovoljno da se naglasi, a o čemu se ne može opširno u ovom pismu ni detaljno iz očitih i više nego dovoljnih razloga, ali što će mu *biti* razjašnjeno tokom vremena pod pretpostavkom zajedništva interesa i etičkih stavova, onda neka gospodin pođe u čas deveti do „Krčme obešenog” i neka tu zauzme sto u daljem levom uglu, i neka ima beli ružin pupoljak u reveru i u desnoj ruci nek nosi primerak izdanja sa četiri zvezdice knjige *Diario de Celsus*, i neka lupka po stolu malim prstom desne ruke u neodređenom ritmu.

Po pridržavanju ovih instrukcija Neko će vam prići i upoznaće vas sa nečim što verujemo da biste voleli čuti.

(potpis) *Neko Ko Vam Želi Dobro.*”

Marvin je dugo razmišljao o tom pismu i njegovim implikacijama. Osećao se da mu se životni put ukršta, na neki nezamisliv način, sa grupom međusobno povezanih života i problema njemu do tada nepoznatih.

Ali bio je trenutak u kome je mogao da bira. Da li zaista želi da se umeša u bilo čije planove, bez obzira na to koliko su možda vredni pažnje? Zar ne bi možda bilo najbolje da izbegava svako učešće u bilo čemu i da sledi svoj sopstveni samotni put kroz metaforičke deformacije sveta?

Možda... a ipak, taj incident ga je zainteresovao, i ponudio mu razonodu na izgled bez posledica da mu pomogne da zaboravi bol zbog gubitka Ketii. (Tako akcija deluje kao sredstvo za umirenje, dok se kontemplacija javlja kao najdirektniji oblik učestvovanja, usled čega je ljudi silno izbegavaju.)

Marvin postupi prema instrukcijama datim u pismu tajanstvenog stranca. Kupio je primerak knjige *Diario de Celsus* (izdanje sa četiri zvezdice) i nabavio beli ružin pupoljak za rever. I tačno u devet sati otišao je u „Krčmu obešenog” i seo za sto u daljem levom uglu. Srce mu je udaralo ponešto ubrzano, što nije bilo sasvim neugodno osetiti.

GLAVA 25

Krčma obesnog bila je jedna vesela jazbina, a njenu klijentelu su sačinjavale, najvećim delom, niže klase. Promukli prodavci ribe drali

su se da im se donese piće, raspaljeni agitatori zavijali su pogrde protiv države a kovači teških mišica nadvikivali su ih da ih učutkaju. Jedan šestonogi torasorous pekao se na velikom ognjištu dok je kuhinjski momak prelivao tu krckavu lešinu sokom izmešanim sa medom. Violinista se popeo na sto i svirao treskavac; njegova drvena noga vedro je topotala u ritmu jednog starog refrena. Pijana drolja, čiji su očni kapci bili ukrašeni dragim kamenjem a septum veštačkim, plakala je u uglu puna samosažaljenja.

Jedan neparfimisani gizdavac primače čipkanu maramicu nosu i baci prezrivi novčić rvačima na zategnutom konopcu. Dalje levo, za zajedničkim stolom, neki čistač cipela posegnu u činiju za komadićem mršavog mesa, i opazi da mu je šaka pribodena za sto bodežom jednog suseda. Taj podvig klicanjem pozdraviše svi okupljeni.

– Višnji nek vi je naklonjen gospodine, i šta bi ti za piće?

Marvin diže pogled i ugleda jednu kelnericu rumenih obraza i prostrane stražnjice kako očekuje narudžbinu.

– Medovinu, ako ti je drago – odgovori Marvin tiho.

– Aha, toga u nas imade – odvratila devojka. Sagla se da popravi podvezicu i prošaptala Marvину: – Bokca mu, gospodine, pazi na se na ovim mestu što uistinu nije na priliku za jednog mladog džentlmena k'o što s' ti.

– Zahvaljujem ti na opomeni – odgovori Marvin – ali ako bi do čega došlo, nadam se da mi je dopušteno verovati da neću biti baš potpuno bespomoćan.

– Ama ne znaš i' ti kak'i su ovi ovdena – odvratila devojka, i onda se udalji užurbano jer je jedan krupan džentlmen, odeven isključivo u crno, prišao Marvinovom stolu.

– Krvavih mi rana Svemoćnoga, šta nam je to došlo ovamo? – zavika on.

U krčmi zavlada tajac. Marvin, koji ga je staloženo posmatrao, prepoznade po silnoj širini grudi i abnormalnoj dužini ruku onog koga je narod zvao „Crni Denis”. I seti se da ga bije glas da je trbosek i razbijač i, uopšte, jedan strašan nasilnik i kvari-igra.

Marvin se držao kao da ne opaža znojavu blizinu tog čoveka. Izvadio je lepezu i klatio je blago pred svojim nosom.

Rulja zažagori sa seljačkom veselošću. Crni Denis primače se za pola koraka. Mišići njegove ruke grčili su se kao kobre u trudovima kad mu se prsti stegoše oko vitkog balčaka njegovog rapira.

– Tako slep repu nadevao – viknu Crni Denis – ako mi se ne čini krajnje čudesnim što ovde u našoj sredini imamo tipa koji do krajnosti izgleda kao kraljev špijun!

Marvin je podozrevao da taj čovek pokušava da ga izazove. Stoga je ignorisao ispad i glačao nokte majušnom srebrnom turpijom.

– Ma nek me raspore posred srede i crevima nek me prepašu – reče Crni Denis i opsova. – Čini se da izvesni takozvani džentleman i nije džentleman uopšte, pošto oni ne mare kad njim se drugi džentleman obraća. Ali možebit da je gluv, što ću da saznam tako što ću mu ispitam levo uvo – kod kuće, natenane.

– Meni ste se obraćali? – upita Marvin sumnjivo blagim glasom.

– Uistinu jesam – reče Crni Denis. – Jer mi nešto nadošlo iznenada da mi se ne dopada tvoje lice.

– Uistinu? – završka Marvin.

– Jašta! – grmnu Crni Denis. – A ništa više mi se ne dopada ni tvoje držanje, ni kako ti parfem bazdi, ni oblik tvog stopala, ni krivina ruke.

Marvinove oči stisnuše se u uske proreze. Trenutak je bio pun ubilačke napetosti, i nikakav šum se nije čuo izuzev teškog dahtanja Crnog Denisa. A onda, pre no što je Marvin stigao da odgovori, jedan čovek pritrča Crnom Denisu. Bio je to neki mali grbavac, čovek bolesna izgleda sa velikom belom bradom, ne viši od tri stope, koji je za sobom vukao zgrčenu nogu.

– Ma ‘ajde, pusti – reče grbavac Crnom Denisu. – Zar biste prolili krv na veče Svetog Origena, pa još nevrednu pažnje vašega lordstva? Stidno je to, Crni Denise!

– Ja ću da prolivam krv kad je meni drago, tako mi čireva svete Crvene planine! – hulio je nasilnik.

– Jesje, prosiplji mu creva! – zavika iz gomile jedan mršavi dugonja dugačkog nosa trepćući jednim okom koje je bilo plavo a škiljeći drugim, mrkim.

– Jesje, prosiplji! – zaurla još tuce glasova prihvatajući taj povik.

– Džentlmeni, molim vas! – reče debeli krčmar kršeći ruke.

– Nije ti ništ’ smet’o! – reče šankerka a poslužavnik pun čaša drhturio joj je u ruci.

– Ma jok, pusti tog papagaja da pije – reče grbavac vukući Crnog Denisa za rukav i balaveći sa jedne strane usta.

– Sebi ruke grbonjo! – viknu Crni Denis, i zamahnu desnicom velikom kao malj. Ona dohvati malog grbavca pravo preko grudi i odbaci ga preko odaje tako da se otklizao po zajedničkom stolu gde se pilo pivo i zaustavio se tek kod čiviluka uz strašan krhot razbijenog stakla.

– A sada, tako mi crva večnosti! – reče ogromni kavgadžija okrećući se Marvinu.

Marvin se i dalje hladio lepezom zavaljen u stolici, opušten, ali malko stisnutih očnih kapaka. Čovek obdareniji sposobnošću zapažanja mogao je primetiti lak drhtaj duž njegovih butina i nagoveštaj pokreta u zglobovima ruku.

On se udostoji da primeti svog mučitelja. – Još si tu? – zapita. – Momče, tvoja nametljivost postaje dosadna uhu i izlišna svim čulima.

– Zbiljski? – povika Crni Denis.

– Zbiljski – odvrati Marvin ironično. – Ponavljanje je oduvek emfaza onih koji nisu bezazleni, a ipak me ne zabavlja. Stoga se ukloni, momče, i odvući svoju pregrejanu lešinu drugde, da ti je ne bih ja ohladio puštanjem krvi na kome bi svaki hirurg mogao pozavideti.

Crni Denis zinu pred drskošću te tihe smrtonosne uvrede. A onda, brzinom koja je bila u suprotnosti sa njegovom veličinom, on isuka mač i spusti ga udarcem koji raseče teški hrastov sto nadvoje, i koji bi svakako dotakao i Marvina da se ovaj nije spretno uklonio s puta.

Ričući od besa Crni Denis napade, vitlajući mačem kao poludela vetrenjača. Lakim korakom igrača Marvin ustuknu, sklopi svoju lepezu, zadenu je za pojas, podvrnu rukave, saže se da izbegne novi udarac, skoči unazad preko jednog stola od kedrovine i dohvati jedan nož za sečenje pečenja. A zatim, ovlašno stiskajući nož, krete napred u borbu koracima koji su klizili.

– Beži, gospodine! – povika šankerka. – Iseći će te, a ti nemaš do to malo escajga u ruci što čak ni oštrice čestite nema!

– Pripazi, mladi čoveče! – viknu grbavac sklanjajući se.

– Prosiplji mu creva! – kriknu onaj visoki mršavko sa dugim nosom i šarenim očima.

– Gospodo, molim vas! – vikao je nesrećni krčmar.

Dva borca bila su sad nasred krčme, i Crni Denis, lica izobličenog od strasti, načini varku pa zatim udari kao sabljom udarcem dovoljno snažnim da se rascepi hrast. Marvin sa smrtonosnom sigurnošću zađe u polje udarca odbijajući ga svojim nožem u *kvarti* i istog časa odgovarajući *kvintom*. Ovo vešto pariranje zaustavila je samo abnormalna brzina Denisovog *revanša*, inače bi mu svakako bio presečen grkljan.

Crni Denis stade ponovo *en garde*, gledajući svog protivnika sa više nego nagoveštajem poštovanja. Onda zaurla u ludačkom besu i napade primoravajući Marvina da se povlači preko zadimljene odaje.

– Dupli napoleondor na velikog momka! – uzviknu neparfemisani dendi.

– Prihvatam! – povika grbavac. – Taj vitki mladić zna šta je rad nogu, pazite!

– Rad nogu još nikad nije zaustavio zamah čelika – vrskao je dendi.

– Stojiš li kesom iza te procene?

– Jakako! Dodaću i pet lujdora – reče grbavac, tražeći svoj ćemer.

Sada je već i ostale iz gomile zahvatila groznica klađenja. – Deset rupija na Denisa! – povika dugonosi momak. – Ne, još ću to dati i na tri prema jedan!

– Daj četiri prema jedan! – uzviknu uvek oprezni krčmar – i sedam prema pet ko će prvi da pusti krv! – I rekavši to on izvadi kesu zlatnih funti.

– Može! – vrisnu momak raznobojnih očiju, vadeći tri zlatna talanta i zlatni poludenarijus. I tako mi Crne Matere, nudim čak i osam prema šest na rez po grudima!

– Prihvatam tu opkladu! – zaklikta šankerka vadeći ćemer pun talira Marije Terezije iz nedara. I nudim šest prema pet na prvu amputaciju!

– Ja to prihvatam – zapiskuta neparfemisani dendi. – I krovnog mi pruća predačkog, nudim čak devet prema četiri da će taj vitki mladić izleteti odavde kao oprljeni hrt pre nego što padne treća krv!

– Tu opkladu prihvatam ja – reče Marvin Flin s osmejkom koji je pokazivao da se zabavlja. Izbegavši Denisov trapavi nalet, on iščupa kesu florina iz pojasa i dobaci je dendiju. A onda se uozbilji i zaista krete u borbu.

Već iz nekoliko pokreta Marvinova mačevalačka veština jasno se videla. Ipak, suočavao se sa snažnim i odlučnim protivnikom, koji je vitlao mačem mnogo puta većim od Marvinovog neprikladnog oružja, i izgledao odlučan do ludila.

Usledio je napad, i svi u gomili izuzev grbavca zaustaviše dah kada je Crni Denis jurnuo kao kakva inkarnacija Neodoljivog. Pred tim naglim jurišem Marvin je bio primoran da ustukne. Povukao se, preskočio jedan sto, našao se sateran u ugao, poskočio visoko i uhvatio se za luster, zanjihao se preko odaje i gipko se dočekao na noge.

Zbunjen, a možda i zbog nekog tračka sumnje u sebe, Crni Denis pribeže lukavstvu. Kad su se ponovo sukobili, Denisova duga ruka baci jednu stolicu Marvину u noge. Dok je Marvin izmicao Denis dograbi sa stola biber i zavitla ga Marvину u lice ...

Ali Marvinovo lice više nije bilo tamo. Okrenuvši se oko svoje leve noge Marvin izbeže tu podlu taktiku. Izveo je lažni napad nožem ozdo, udvostručujući varku pogledom koji je odavao drugačije namere, i savršeni uzmak.

Crni Denis zatrepta glupo i spustivši pogled vide dršku Marvinovog noža kako mu štrči iz grudi.

Oči mu se razrogačiše od zaprepašćenja, a ruka s mačem diže se za protivudarac.

Marvin se spokojno okrete na peti i pođe lagano, izlažući svoja nezaštićena leđa sečivu svetlucave ivice.

Crni Denis poče da zamahuje naniže, ali već se tanka siva skrama prevlačila preko njegovih očiju. Marvin je očitо prosudio ozbiljnost rane sa izuzetnom preciznošću, jer mač Crnog Denisa zazveketa po podu, a časak kasnije pridruži mu se i ogromno telo kavgadžije.

Ne gledajući nazad Marvin pređe prostoriju i ponovo zauze svoje sedište. Otvorio je lepezu; potom, mršteći se, izvukao je čipkanu maramicu iz džepa i lako je potapkao po čelu. Dve-tri kapi znoja kvarile su njegovo mramorno savršenstvo. Flin otre te kapljice, a potom odbaci maramicu.

Odajom je vladala apsolutna tišina. Čak i čovek raznobojnih očiju zaustavio je svoje teško dahtanje.

Bio je to možda najneverovatniji prizor mačevalačke veštine koju su oni ikada videli. Kavgadžije svi do jednoga, ti ljudi koji nikoga nisu

smatrali boljim, ipak su bili impresionirani.

Trenutak kasnije nastaje urnebes. Svi se sjatiše oko Marvinina kličući i uzvikujući, i diveći se veštini koju je pokazao sa šiljatim čelikom. Ona dva rvača na zategnutom konopcu (braća, obojica rođeni gluvonemi) ispuštala su skičave zvuke i premetala se preko glave; grbavac se cerio i prebrojavao svoju zaradu a usne su mu bile poprskane pljuvačkom; šankerka je gledala u Marvinina sa do nelagodnosti preteranim žarom; vlasnik krčme nabusito je služio pića na račun kuće; čovek različitih očiju šmrktao je kroz svoj dugi nos i pričao o sreći; čak i onaj neparfimisani dendi bio je dirnut dovoljno da ponudi svoja površna čestitanja.

Lagano, odaja se normalizovala. Dva poslužitelja bikovskih vratova odvukoše telo Crnog Denisa, a nestalna svetina bacala mu je na telo kore od pomorandže. Pečenje se ponovo okretalo na ražnju, čegrtanje kocaka i fijuk deljenih karata nadjačavali su svirku slepog, jednonogog violiniste.

Dendi došeta do Marvininog stola i spusti pogled na njega; jedna ruka mu je bila oslonjena na kuk dok mu je šešir sa perom bio nakrivljen na suprotnu stranu. – Časti mi, gospodine – reče dendi – vi ste zaista vični mačevanju, i mišljenja sam da bi vaša veština mogla biti dostojno nagrađena u službi kardinala Mekčercija, koji uvek traži za sposobnim i okretnim momcima.

– Ja se ne izdajem pod najam – reče Marvin tiho.

– Srećan sam što to čujem – reče dendi. – A Marvin, pogledavši tog čoveka pažljivije, opazi beli ružin pupoljak u njegovom reveru i primerak knjige *Diario de Celsus* (izdanje sa četiri zvezdice) u njegovoj ruci.

Iz dendijevih očiju blesnu upozorenje. Najiznurenijim mogućim glasom on reče: – Pa, gospodine, još jednom moja čestitanja; možda biste mi se, ako vam je do sporta, pridružili u mojim odajama na Aveniji mučenih. Tamo bismo mogli diskutovati o delikatnijim stranama mačevalaštva i piti jedno prilično prikladno skromno vino koje je ležalo u podrumima moje porodice 103 godine, pa možda čak pokušali i sa jednom ili dve druge teme od zajedničkog interesa.

Sada je već Marvin, pod preobukom, prepoznao čoveka koji mu je pre toga dao onu poruku.

– Gospodine – reče Marvin – vaš poziv čini mi čast.

- Ne, gospodine. Vaše prihvatanje mog poziva čini čast meni.
  - Ne, gospodine – insistirao je Marvin, i razmatrao bi i dalje pitanje časti da taj čovek nije stavio tačku na finese prošaptavši: – Onda idemo odmah. Crni Denis bio je samo nagoveštaj, slamka prisutna da nam pokaže na koju stranu vetar duva.
- A veoma se plašim da će taj vetar, izuzev ako odmah ne odemo odavde, postati orkan.
- To bi bio veoma nepovoljan slučaj – reče Marvin, uz veoma ovlaštan osmejak.
  - Krčmaru! Stavite ovo na moj račun!
  - Jašta, ser Džalse – reče krčmar duboko se klanjajući.
- I tako oni izadoše zajedno u maglom okovanu noć.

GLAVA 26

Išli su zavojitim ulicama centra grada, pored mrgodnih čelično sivih zidova tvrđave Terk, pokraj zloglasne ludnice „Spodnej”, gde su se krici zlostavljanih bolesnika čudno mešali sa škripom ogromnog vodeničnog kola na pristaništu Batlgrejv, pa pored zavijanja zatvorenika u zdepastoj „Mesečevoj tamnici” i niz smradni Visoki grudobran sa groznom kolonom na kolac nabijenih trupova.

Budući ljudi svog vremena i razdoblja, ni Marvin ni ser Džals nisu obraćali pažnju na te zvuke i prizore. Nimalo potreseni prošli su i pored Bare đubreta, gde je prethodni regent zadovoljavao svoje sulude noćne želje, i nisu se ni osvrnuli prolazeći pokraj „Lavljeg gambita”, gde su sitni dužnici i maloletni delikventi zakopavani glavom naniže u brzovezujući cement kao primer drugima.

Bilo je to jedno grubo doba, neki bi ga mogli nazvati i surovim. Maniri su bili prefinjeni, ali su strasti bile neobuzdane, i mučenje do smrti bilo je zajednička sudbina mnogih. Bilo je to doba u kome je šest do sedam žena umiralo na porođaju; u kome je smrtnost dece iznosila šokantnih 87 procenata; u kome prosečni ljudski vek nije iznosio više od 12,3 godine; u kome je kuga svake godine pustošila grad odnoseći, prema procenama, dve trećine stanovništva; u kome su stalni verski ratovi svake godine odnosili polovinu sposobnog muškog dela stanovništva, tako da su neke regimente bile prinuđene da koriste slepe ljude kao oficire-tobdžije.

A ipak, nije se moglo reći da je to bilo nesrećno doba. Uprkos teškoćama stanovništvo se uvećavalo svake godine i ljudi su stremili sve novijim ekstremima u odvažnosti i drskosti. Ako je život i bio neizvestan, barem je bio zanimljiv. Mašine iz tog ljudskog soja još nisu bile iskorenile ličnu inicijativu. I premda su postojale šokantne klasne razlike, a feudalne privilegije je kontrolisala samo sumnjiva moć kralja i štetno prisustvo sveštenstva, moglo se to doba ipak nazvati demokratskim, i dobom koje pojedincu pruža šanse.

Ali ni Marvin ni ser Džals nisu razmišljali o tim stvarima približavajući se jednoj uskoj staroj kući sa zatvorenim kopcima i konjskom zapregom pred vratima. Nisu razmišljali o ličnoj inicijativi, iako su se upravo njome bavili, niti su razmišljali o smrti, premda je neprekidno bila oko njih. Nije to bilo samosvesno doba.

– No, eto – reče ser Džals, vodeći svog gosta po tepisima pokraj nečujnih slugu do jedne visoke odaje obložene drvetom, gde je vesela vatra pucketala u velikom kaminu od oniksa.

Marvin ne uzvrat. Posmatrao je detalje odaje. Veliki izrezbareni orman bio je nesumnjivo iz desetog veka, a portret na zapadnom zidu, upola skriven pozlaćenim okvirom, bio je originalni Musoov rad.

– Dođi i sedi, ja te molim – reče ser Džals tonući graciozno u jedan polukauč iz radionice Dejvida Ogilvija dekorisan avganistanskim brokatom veoma modernim te godine.

– Zahvaljujem – reče Marvin i sede na osmonogu stolicu iz perioda Džona IV sa osloncima za ruke od ružinog drveta i naslonom od srca palminog stabla.

– Malo vina? – reče ser Džals, nemarno baratajući bronzanim bokalom čije je zlatne gravure urezao sam Dagobert od Hojsa.

– Ne baš ovog časa, zahvaljujem ti – odgovori Marvin skidajući trunčicu prašine sa svog ogrtača od zelenog batista sa šujtašem, koji je za njega sašio Žofroa iz Palping Lejna.

– Onda može biti maličak burmuta? – zapita ser Džals, nudeći svoju malu burmuticu koju je od platine načinio Dar od Snedama, i na kojoj je bila izgravirana jedna scena iz lova u narandžastoj prašumi Liš.

– Moguće kasnije – reče Marvin, gledajući iskosa naniže srebrne pertle svojih cipela za ples.

– Cilj zbog koga te dovedoh ovamo – reče njegov domaćin odsečno – beše da se obavestim biste li bili na raspolaganju da pomognete u jednoj stvari dobroj i pravednoj, a sa kojom verujem da niste sasvim neupoznati. Govorim o plemenitom gospodinu Lempriju Hajtu Dogistenu, koji je bolje znan kao Prosvetljeni.

– Dogisten! – uzviknu Marvin. – Poznavao sam ga kad sam bio jedva više no dečak, u 02. ili 03. godini, godini Pegave pošasti! On je običavao da nas posećuje u našoj planinskoj kući! Još se sećam marcipanskih jabuka koje mi je donosio!

– I mislio sam da ćete ga se opomenuti – reče Džals tiho. Svi ga se mi sećamo.

– Pa kako je taj veliki i dobri džentlmen?

– Dobro – nadamo se.

– Šta podrazumevate pod tim, gospodine?

– Prošle godine, Dogisten je radio na svom poljskom imanju „Davenmor”, koje se nalazi nešto iza Muer Dalensona, u pribrežjima Sangrele.

– Znam to mesto – reče Marvin.

– Dovršavao je svoje remek-delo *Etika neodlučnosti* sa kojim se hrvao ovih poslednjih dvadeset godina. Iznenada, grupa naoružanih ljudi provalila je u Kabinet runa u kome je on radio, pošto je savladala sluge i potkupila njegovog ličnog telohranitelja. Niko drugi nije bio prisutan, do njegove kćeri koja je bila bespomoćna. Ti bezimni ljudi šćepali su i svezali Dogistena, spalili sve postojeće kopije njegove knjige, i odveli ga.

– Besramno! – uzviknu Marvin.

– Njegova kći, svedok tog tako groznog prizora, pala je u iznemoglost tako potpunu da je izgledala mrtva, i tako je, tom nenamernom prevarom, bila pošteđena stvarne smrti.

– Šokantno! – promrmlja Marvin. – Ali ko bi krenuo nasiljem na jednog bezazlenog pisca koga mnogi nazivaju najistaknutijim filozofom našeg razdoblja?

– Bezazlenog, kažeš ti? – zapita ser Džals, a usne mu se zgrčiše u bolnu grimasu. – Govori li to iz tebe poznavanje Dogistenovog dela?

– Nisam imao tu privilegiju – reče Marvin.

– Moj život, uistinu, pružio mi je malo prilike za tako šta, budući da već podugo neprekidno putujem. Ali mislio sam da spisi jednog tako

dobrog i cenjenog čoveka svakako ...

– Dopustite da protivrečim – reče ser Džals.

– Taj izvršni i čestiti stari čovek o kome govorimo bio je naveden, bespovratnim procesom logičke indukcije, da izloži izvesne doktrine koje bi, da su šire poznate, sasvim mirno mogle prouzrokovati krvavu revoluciju.

– Gde je tu onda pravedna stvar – reče Marvin tiho. – Da li bi da me podstrekneš na pobunu?

– Ne, lakše, lakše! Te doktrine Dogistenove nisu same po sebi tako užasne, pre su opasne po svojim posledicama. To će reći, one govore o činjenicama morala, i nisu ništa više buntovne nego mesečeve mene.

– Dobro ... daj mi primer – reče Marvin.

– Dogisten objavljuje da se ljudi rađaju slobodni – reče Džals meko.

Marvin porazmisli o tome. – Nova misao – izjavi on konačno, – ali ne bez uverljivosti. – Reci mi još.

– On objavljuje da je poštenje prijatno Gospodu, i zasluga u očima Njegovim.

– Čudan pogled na stvari – izjavi Marvin. A ipak, hmmm.

– On takođe smatra da život bez samoispitivanja nije vredan življenja.

– Veoma radikalno gledište – reče Marvin.

– I očigledno je, razume se, šta bi se desilo kada bi ti stavovi pali u ruke stanovništva u celini. Autoritet kralja i crkve neizbežno bi bio podriven... a ipak ...

– Da? – podbode ga Džals tiho.

– A ipak – reče Marvin, gledajući sanjalački u tavanicu od terakote – ne bi li neki nov red mogao izrasti iz haosa koji bi nesumnjivo usledio? Zar ne bi bio rođen nov svet, u kome bi vlast čudi plemstva bila kočena i poboljšavana konceptom o vrednosti ličnosti, i u kome bi se gromovitim pretnjama jedne crkve koja je postala iskvarena i politizovana suprotstavio nov odnos između čoveka i njegovog Boga bez posredništva gojaznog sveštenika ili lopovskog monaha?

– Da li istinski misliš da je to moguće? – upita Džals glasom poput svile koja klizi preko baršuna.

– Da – reče Marvin. – Da, tako mi klinova raspeća, ja tako mislim! I hoću da ti pomognem u spasavanju Dogistena i u širenju ove čudne i

revolucionarne nove doktrine!

– Hvala ti – reče Džals jednostavno, i načini jedan znak rukom.

Jedna prilika gipko se izvuče iza Marvinove stolice. Bio je to grbavac. Marvin zakratko vide smrtonosni treptaj čelika dok je ovaj vraćao nož u korice.

– Bez uvrede – reče Džals ozbiljno. – Bili smo sigurni u tebe, razume se. Ali da si našao da je naš plan tebi odvratan, bili bismo prinuđeni da našu pogrešnu procenu skrijemo u grob bez oznake.

– Ta predostrožnost daje oštricu vašoj priči – reče Marvin suvo. – Ali ja ne volim tako oštre procene.

– *Takvi su razgovori sudbina svih nas* – citirao je grbavac. – A zaista, nisu li Grci smatrali da je bolje umreti na rukama prijatelja nego venuti u kandžama dušmana? U ovom svetu naše uloge bira strogi diktat nepopustljive Sudbe, i mnogi čovek koji je mislio da igra imperatora na pozornici Života otkrio je da mu je namesto toga data uloga lešine.

– Gospodine – reče Marvin – vi mi zvučite kao neko ko je i sam imao iskustva oko davanja uloga.

– Moglo bi se tako reći – odvrati grbavac suvo. – Ja ne bih po svojoj volji izabrao ovu bednu ulogu, da me nepredvidljiva hitnja nije nagrlala na to.

To rekavši grbavac posegnu dole i odveza noge koje su mu bile vezane za butine i potom se ispravi do svoje pune visine od šest stopa i jednog inča. Skinuo je grbu koja mu je bila pričvršćena za leđa, obrisao kolomast i bale sa lica, očešljao kosu, skinuo bradu i zgrčeno stopalo, i onda se okrenuo Marvinu a usta su mu se iskrivila u osmeh.

Marvin je piljio dok je taj čovek menjao izgled, a onda se pokloni duboko i uzviknu: – Milord Ingnuk baor na Idrisi-san, prvi lord Admiraliteta, intimus prvog ministra, kraljev specijalni savetnik, nemilosrdni malj Crkve i invokator Velikog saveta!

– Ja sam ta ličnost – odgovori Ingnuk. – A glumim grbavca iz razloga političkih veoma, jer da moj rival, lord Blekamur de Mordevund, samo i posumnja da sam prisutan ovde, svi bismo mi bili mrtvi pre no što bi žabe Bare kraljevske imale kad da zakrekeću na prvi zrak Febusov!

– Bršljan ove zavere doista buja na visokim kulama – prokomentarisao je Marvin. – Ja ću vas služiti svakako, i Gospod nek mi da snage, do ako bi kavgadžija iz kakve krčme pustio svetla u moju utrobu jardom čelika.

– Ako govoriš o incidentu sa Crnim Denisom – reče ser Džals – uveravam te da je taj slučaj namešten, namenjen očima uhoda koje je ser Blekamur mogao poslati za nama. Uistinu, Crni Denis bio je jedan od nas.

– Čudo nad čudima! – uzviknu Marvin. – Ovaj oktopod, čini se, ima mnogo pipaka. Ali, gospodo, čudi me zašto ste, od tolike moćne gospode u ovom našem kraljevstvu, odabrali nekoga koji nema nikakve posebne privilegije, ni visokog položaja, ni blaga u novcu, ni bilo čega do titule plemića pod Gospodom i gospodara svoje sopstvene časti i imena starog hiljadu godina.

– Neobuzdan si u skromnosti! – nasmeja se lord Inglnuk. – Jer znano je svugde da je tvoja veština u mačevanju bez premca, izuzev možda prepredene igre mačem ogavnoga Blekamura.

– Ja sam tek učenik u umetnosti čelika – odgovori Marvin nemarno. No, ako bi vam moj skromni dar mogao služiti, nek tako bude. A sada, gospodo, šta biste vi od mene?

– Naš plan – reče Inglnuk lagano – ima vrlinu velike smelosti, i manu ogromne opasnosti. Jedno jedino bacanje kocke nosi sve, ili njime gubimo život. Ozbiljno kockanje! A opet, mnjenja sam da ti ne bi da ne preduzmeš taj rizik.

Marvin se osmehivao dok je konstruisao rečenicu, a potom reče: – Igra u živo meso uvek je živahna.

– Izvanredno! – reče Džals dižući se na noge. – A sada moramo otići u Kastelgat u dolini Romejn. A tokom vožnje upoznaćemo te sa detaljima naše zamisli.

I tako ova trojica, umotana u svoje plašteve, napustiše visoku uzanu kuću stepeništem koje se spuštalo od prozora nagnutog krova do stražnje kapije u starom zapadnom zidu. Tamo ih je čekala spremna kočija sa četiri konja i dva naoružana stražara na papučicama.

Marvin pođe u kola a onda vide da je neka osoba već unutra. Bila je to devojka, i gledajući izbliza on vide...

– Keti! – uzviknu on.

Ona ga pogleda ne shvatajući i odvratila hladnim zapovedničkim tonom: – Gospodine, ja sam Katarina Dogisten i ne prepoznajem tvoje lice, niti mi je drag tvoj stil koji pretpostavlja familijarnost.

Nije bilo prepoznavanja u njenim divnim sivim očima, a ni vremena da se postavljaju pitanja. Jer još dok se ser Džals bavio užurbanim upoznavanjem jedan povik se začu za njima:

– Vi tamo, u kočiji! Stojte u ime kralja!

Osvrnuvši se Marvin ugleda jednog kapetana dragona iza koga je bilo deset konjanika.

– Izdaja! – povikala Inglnuk. – Brzo, kočijaši, hajdemo!

Uz topot kopita i praštanje šljunka četiri podjednaka ždrepcu povukoše kočiju niz uzanu aleju u pravcu Devet kamenova i Okeanskog drumca.

– Mogu li nas prestići? – upita Marvin.

– To može biti – reče Inglnuk. – Prokleta dobre konje jašu, reklo bi se, prokleta im leđa u modrim plikovima! Molim vaš oproštaj, madam...

Nekoliko trenutaka Inglnuk je posmatrao konjanike kako kloparaju ni dvadeset jardi iza njih, a sablje su im svetlucale u nejasnom svetlu lampi. Onda sleže ramenima i odvratila pogled.

– Dozvoli mi da se raspitam – raspita se Inglnuk – u vezi sa tim jesi li upoznat sa tekućim političkim razvojem stvari ovde i drugde u Staroj Imperiji; jer to je znanje nužno da ti postane shvatljiva neophodnost ovog oblika i trenutka za naš plan.

– Bojim se da je moje poznavanje politike tek osrednje jedno – reče Marvin.

– Onda mi dopusti da ti izložim nekoliko detalja koji će ovu situaciju i njen značaj učiniti prijemčljivim razumu.

Marvin se zavalio, a topot dragonskih konja bio mu je u ušima. Keti, koja je sedela, malo udesno, preko puta njega, gledala je hladno i ukočeno kako se klati kićanka na šeširu ser Džalsa. A lord Inglnuk počeo da govori...

GLAVA 27

– Stari je Kralj umro pre manje od dekade, sred poplave suezijanske jereze, ne ostavivši nikakvog jasnog naslednika prestola

Malvevije. Time su strasti jednog uznemirenog kontinenta zlokobno došle do tačke ključanja.

Tri pretendenta otimala su se o Leptirov presto. Princ Morovej od Teme posedovao je Povelju očiglednog prava, koju mu je dao potkupljeni ali ipak zvanični Savet izbornika. A ako se moglo smatrati da i to nije dovoljno, on je dobro stajao i prema doktrini o Obuhvaćenosti kraljevskim plaštom, budući da je bio priznati vanbračni drugi (i jedini živi) sin barona Norveja, polubrata sestre staroga kralja, preko moćnih Mortdžoja od Danata.

U manje nemirnim vremenima to je moglo biti dovoljno. Ali na jednom kontinentu na ivici građanskog i verskog rata bilo je mana u toj pretenziji, a još više mana u pretendentu.

Princ Morovej bio je star svega osam godina, i nikad nije progovorio ni reči. Prema Muvejevom portretu imao je monstruozno otečenu glavu, otromboljenu vilicu i neusredsređen pogled hidrocefalnog idiota. Njegovo jedino poznato zadovoljstvo bila je njegova zbirka crva (najlepša na kontinentu).

Njegov glavni protivnik u borbi za nasleđe bio je Gotlib Hostrater, vojvoda od Mele, pritežatelj kraljevskih Graničnih zemalja, čije je sumnjivo poreklo podržavala šizmatička šuezijska hijerarhija, a naročito sam onemoćali hijerarh Dodese.

Drugi pretedent Romrugo od Varsa ne bi morao da se uzima u obzir da svoj zahtev nije podržavao silom od pedeset hiljada u boju očvrslih boraca iz južne kneževine Vask. Mlad i vatren, Romrugo je bio poznat kao ekscentričan; njegov brak sa njegovom omiljenom mazgom Orsilom osuđivalo je ortodoksno ovensijansko sveštenstvo čiji je on bio favorit. Nije zadobio ni ljubav građana Gint-Losejna, čiji je gordi grad naredio da zakopaju ispod dvadeset stopa zemlje „kao poklon budućim arheolozima”. Ipak, njegova pretenzija da stupi na presto Malvevije mogla je biti brzo ozakonjena samo da je posedovao sredstva da plati svoje borce.

Na nesreću po Romruga, on nije imao nikakvog ličnog bogatstva. (Bilo je uludo potrošeno na kupovinu „Leterteanskih svitaka”.) Stoga je on, ne bi li dobio sredstva za plate svojoj armiji, predložio savez bogatom ali neefikasnom slobodnom gradu Tiharu, koji je dominirao moreuzom Sidue.

Taj nerazumni potez svalio mu je na glavu gnev vojvodstva Pals, čija je zapadna granica dugo čuvala izloženi bok Stare Imperije od pljački bezrbožnih Monogota. Strogi mladi nadvojvoda od Palsa istog časa je ujedinio snage sa šizmatskim Hostraterom – svakako najčudniji savez koji je taj kontinent ikad video – i tako postao direktna opasnost za princa Moroveja, i za Mortdžojeve od Danata koji su ga podržavali. I tako, pošto se sasvim neočekivano našao sa tri strane suočen sa Suezijancima ili njihovim saveznicima, a sa četvrte sa nemirnim Monogotima, Romrugo je počeo očajnički da traga za novim saveznikom.

Našao ga je u enigmatičnoj figuri barona lorda Darkmauta, pritežatelja ostrva Tarplend. Visoki i zamišljeni baron odmah je isplovio na more sa bojnomo flotom od dvadeset i pet velikih ratnih jedrenjaka, i svoj je Malveviji zastao dah dok je ta sudbonosna povorka brodova plovila niz Dorter i u Ešerovo more.

Da li se ravnoteža još mogla očuvati, čak i u tom kasnom času? Možda, da se Morovej čvrsto držao svojih ranijih zaveta Pograničnim gradovima. Ili da stari hijerarh Dodese, konačno razmišljajući o nužnosti sporazuma sa Hostraterom, nije izabrao taj neprikladni trenutak da umre, i tako prepusti vlast epileptičnom Marveju od Hanfutmauta. Ili da Crvenoruki Erikmaut, poglavar zapadnih Monogota, nije odabrao taj čas da protera Propeju, sestru surovog nadvojvode od Palsa, poznatog kao „Čekić protiv jeretika” (a među jeretike je svrstavao sve koji se ne pridržavaju njegovog krajnje ortodoksnog delongijanizma).

Ali ruka Sudbine umešala se da zaustavi neizbežni čas; jer galione barona Darkmauta zahvatila je Velika nepogoda iz '03, i prinudila ih da potraže utočište u Tiharu, koji su opljačkali, i tako razbili Romrugov savez pre no što je čestito i uspostavljen, i izazvali revolt Vaskijanaca iz njegove vojske, koji nisu bili plaćeni, i koji su dezertirali u čitavim regimentama, i pristupili Hostrateru, čije su zemlje bile najbliže pravcu njihovog marša.

Tako se Hostrater, treći i najnevoljniji od kraljevskih pretendenta, koji se već bio pomirio sa gubitkom, vratio nadmetanju, a Morovej, čija je zvezda tako jarko blistala, otkrio da planine Ehilides nisu nikakva zaštita kad njihove istočne klance drži odlučan neprijatelj.

Čovek na koga je sve ovo najviše uticalo bio je, naravno, Romrugo. Položaj mu je bio nezavidan: napušten od svoje vojske, odrekao ga se njegov saveznik baron Darkmout (koji je imao pune ruke posla da odbrani Tiharu od odlučnih napada pirata obale Rul), ugrožen čak i u svome Varsu dugom i smrtonosnom rukom Mortdžojeve zavere, a Pogranični gradovi gladno su posmatrali sve to. A da bi njegovom stubu zle sreće bio dodat i završni, gornji kamen – njegova mazga Orsila odabrala je taj trenutak da ga napusti.

No čak ni sred tolike zle kobi samouvereni Romrugo nije pokleknuo. To što ga je njegova mazga ostavila pozdravilo je uplašeno ovensijansko sveštenstvo, koje je dalo svom sumnjivom šampionu razvod sa oproštajem greha, i potom na svoj užas saznalo da cinični Romrugo namerava da upotrebi svoju slobodu da se oženi Propejom i da se tako poveže sa zahvalnim nadvojvodom od Palsa...

To dakle behu činioći koji su razgorevali ljudske strasti u toj sudbonosnoj godini. Kontinent je bio na ivici katastrofe. Seljaci su krili svoju letinu pod zemlju i oštrili svoje kose. Armije su stajale u stavu mirno, priprave da krenu na ma koju stranu. Uzburkana masa zapadnih Monogota bila je straga pritisnuta još uzburkanijom masom Alahutsa, konjanika-ljudoždera, koja se preteći gomilala na granicama Stare Imperije.

Darkmout je hitao da ponovo opremi svoje galije, a Hostrater je isplatio vaskijanske borce i uvežbao ih za novu vrstu rata. Romrugo je cementirao svoj novi savez sa Palsom, postigao popuštanje zategnutosti sa Erikmautom, i uzeo u obzir novo rivalstvo između Mortdžoja i epileptičnog ali mračno sposobnog Marveja. A Morovej od Teme, nesvesni saveznik gusara rulskih, nevoljni šampion suezijske jeresi, i takođe nesvesni saučesnik Crvenorukog Erikmauta, gledao je u mrke istočne obronke i čekao sa zebnjom.

Eto, taj trenutak krajnje i opšte napetosti je milord Dogisten, sasvim nesvesno, izabrao da obznani da neposredno predstoji završavanje njegovog filozofskog dela...

Inglukov glas lagano utihnu, i neko vreme nije bilo nikakvog zvuka osim dobovanja konjskih kopita. Onda Marvin reče tiho: – Sada razumem.

– Znao sam to – odvrati Ingluk srdačno.

– I u tom svetlu sad možeš da shvatiš naš plan, koji se svodi na to da se okupimo u Kastelgatu i onda da udarimo istog časa.

Marvin klimnu glavom. – Pod ovakvim okolnostima ništa se drugo i ne bi moglo.

– Ali pre svega – reče Inglnuk – moramo se otresti ova tri dragona što nas prate.

– Što se toga tiče – reče Marvin – ja imam jedan plan...

GLAVA 28

Marvin i njegovi sunarodnici uspeše lukavstvom da umaknu dragonima koji su ih gonili i nepovređeni stignu u šancem okruženi Kastelgat. Tu su se zaverenici, kada izbije dvanaesti čas, imali okupiti, načiniti poslednji raspored, i krenuti te iste noći u smeli pokušaj da oslobode Dogistena iz strašnog stiska Blekamurovog.

Marvin se povuče u svoje odaje visoko u istočnom krilu, gde je zaprepastio svoga paža zahtevajući posudu sa vodom u kojoj bi oprao ruke. To je ocenjeno kao čudno prenemaganje sa njegove strane, u tome dobu, u kome su čak i najveće dvorske dame običavale da prikrivaju prljavštinu ispod navoja namirisane gaze. Ali Marvin je prihvatio taj običaj tokom boravka među veselim i paganskim Teskosima u južnom Remuevu, čije su sapunske fontane i sunderaste skulpture bile čudo nad čudima za samozadovoljno i prljavo severno plemstvo. I uprkos smehu njemu jednakih i mrgođenju sveštenstva, Marvin je tvrdoglavo tvrdio da povremeno pranje šaka ne nanosi nikakvu štetu, dogod voda ne dodiruje nijedno drugo mesto.

Pošto je završio sa tim ritualnim pranjem, odeven samo u kratke pantalone od crnog satena, sa čipkanom košuljom, konjaničkim čizmama i do ramena dugim rukavicama od divokozine kože iz Ereca, noseći samo svoj mač *Coeur de Stabbat* koji je u njegovoj porodici tokom pet vekova prelazio sa oca na sina, Marvin začu neki polušum iza sebe.

– No, gospodine, bi li me to proburazio svojim stravičnim velikim mačem? – podrugivala se leđi Katarina, jer to je bila ona, stojeći unutar vratnica.

– Vere mi, vaše me je gospodstvo trglo – reče Marvin. – Ali ako je do toga da te proburazim, to bih doista srećan bio učiniti, premda ne mačem nego oružjem od većeg poverenja što ga imam.

– Pih, gospodine – reče ledi Katarina podrugujući se. – Da li mi to nasiljem pretiš?

– Samo nasiljem zadovoljstva – odvrati Marvin galantno.

– Slatkorečivi ste prekomerno – reče ledi Katarina. – A verujem da je zapaženo da najduži i najprepredeniji jezici prikrivaju najkraća i najnesposobnija Oružja.

– Milostiva, nanosite mi nepravdu – reče Marvin. – Jer smeo bih kazati da je moje Oružje krajnje sposobno za zadatke koji se njemu mogu postaviti, oštro dovoljno da probije i najbolju odbranu, i dovoljno izdržljivo za ponovne ubode. A pored tih upotreba ono je od mene naučilo neke veštine koje omanuti ne mogu, a koje bi sa zadovoljstvom i poštovanjem prikazao vašem gospodstvu.

– Ne, ostavi svoje Oružje u njegovoj kaniji – reče dama sa indignacijom, ali svetlucavih očiju.

– Ne sviđa mi se kako to zvuči, jer čelik hvalisavca uvek je meki lim, blistav za oko ali proketo savitljiv na dodir.

– Imam za tebe molbu da mu dodirneš ivicu i vrh – reče Marvin – i tako svoje šegačenje pobiješ proverom.

Ona odmahnu svojom lepom glavom. – Znaj, gospodine, da takva pragmatičnost dolikuje sivobradim filozofima sa reumatičnim očima; jedna dama uzda se u svoju intuiciju.

– Damo, ja obožavam tvoju intuiciju – odvrati Marvin.

– No, gospodine, šta bi Ti, pritežatelj jednog sumnjivog Oružja neodređene dužine i nesigurne ćudi, znao o intuiciji jedne žene?

– Gospo, moje mi srce kaže da je izuzetna i zabranjena, i da ima divan oblik i nežan miris, i da...

– Dosta, gospodine! – uzviknu ledi Katarina porumenevši kao bulka, hladeći se japanskom lepezom čija je valovita površina predstavljala uzašašće Ičijevo.

Oboje začutaše. Vodili su razgovor na starom jeziku dvorske ljubavi, u kome je simbolika igrala veliku ulogu. U tim danima nije se smatralo za kršenje etikecije ni kada najplemenitije i najstidljivije mlade dame tako razgovaraju; oni nisu živeli u zaplašenom dobu.

Ali sada je senka ozbiljnosti pala na sudeonike razgovora. Marvin je, mrka pogleda, prebira prstima siva čelična dugmeta svoje čipkane košulje. I ledi Katarina izgledala je uznemireno. Ona je bila odevena u golubijesivu svečanu haljinu prosečenu faltama hromcrvene boje a, kao što je bio običaj, njen dekolte bio je prosečan pomodno duboko, da otkrije čvrstu ružičastu napupelost njenog malog abdomena. Na nogama je imala plesne sandale od damasta boje slonovače, a njena kosa, očešljana uvis preko potpornja od žada, bila je ukrašena vencem prolećnog cveća. Nikada u životu Marvin nije video tako divan prizor.

– Ne bismo li mogli prekinuti s ovom beskrajnjom igrom ludiranja rečima? – zapita Marvin tiho. – Možemo li reći ono što nam je u srcima, umesto ovog mačevanja duhovitostima bez srca?

– Ne usuđujem se! – promrmlja ledi Katarina.

– A ti si ipak Ket, koja me je volela nekada, u drugom vremenu i prostoru – reče Marvin neumoljivo – i koja se sada igra da sam plemić koga ona ne poznaje.

– Ne smeš govoriti o onome što je bilo nekada – reče Ket uplašenim šapatom.

– Ali volela si me nekada! – uzviknu Marvin plaho. – Porekni ovo i shvatićeš da ne govoriš istinu.

– Da – reče ona glasom koji je izdavao. – Ja sam te volela nekada.

– A sada?

– Avaj!

– Ali govori i reci mi razlog!

– Ne, ne mogu!

– Pre bi se reklo da nećeš.

– Kako ti kažeš; izbor je sluga srca – reče ona – ali ne bih da veruješ u to.

– Ne? Ali želja je onda svakako roditelj nameri – reče Marvin, a lice mu posta grubo i nemilosrdno. – I pošto su toliko u srodstvu, ni najmudriji među ljudima ne bi porekli da se Ljubav zaklela na vernost svojoj polusestri Ravnodušnosti, a Vernost da je robinja surove maćehe, Bola.

– Možeš li i tako da me vidiš? – uzviknu ona slabašno.

– Pa, gospo, ti me ostavljaš bez izbora – odgovori Marvin glasom poput jeka bronze. – I stoga je Barka moje Strasti samo olupina na

Moru Sećanja, zavedena sa puta čudljivim vetrom Ravnodušnosti i naterana na stenovitu Obalu Agonije nesavladivom Plimom Ljudskih Događanja.

– Ipak, ja nisam htela da tako bude – reče Katarina, a Marvinovo srce uzdrhta već i na tu skromnu potvrdu nečega što je smatrao bespovratno izgubljenim.

– Ketii...

– Ne, to ne može biti – uzviknu ona sa očitim trzajem agonije, sva rumena, dok joj se abdomen dizao i spuštao usled emocija unutar nje. – Ti ne znaš za svu bedu mog položaja.

– Zahtevam da saznam! – viknu Marvin, a onda se munjevito okrete i ruka mu posegnu za mačem. Jer velika hrastova vrata njegove odaje bešumno su se otvorila, i u njima je, nemarno oslonjen o dovratnik, stajao jedan čovek ruku skrštenih na grudima, a poluosmejaka je igrao na njegovim tankim, bradom obraslim usnama.

– Vere mi! Mi smo propali! – kriknu Katarina pritiskajući šaku na svoj uzdrhtali abdomen.

– Gospodine, šta bi ti? – upita Marvin gnevno. Zahtevam da saznam tvoje ime, i razlog za ovaj krajnje nedostojan i neprikladan upad.

– Sve će ti to brzo biti obelodanjeno – reče čovek u vratnicama, u čijem glasu je bilo slabašnog pretećeg vrskanja. – Moje je ime, gospodine, lord Blekamur, protiv kojeg su vaši detinjasti planovi bili smišljeni, a stupio sam u ovu odaju zahvaljujući jednostavnoj privilegiji koju ima onaj koji savesno želi da se upozna sa mladim prijateljem svoje supruge.

– Supruge? – reče Marvin.

– Ova gospa – izjavi Blekamur – koja ima čudljivi običaj da okleva da se predstavi, jeste doista plemenita Katarina Dogisten di Blekamur, supruga ljubeća vašeg poniznog slugu.

I rekavši to Blekamur skide šešir i duboko se pokloni, a potom ponovo zauze svoju besprekornu pozuru u dovratku.

Marvin pročitava istinu u Ketinim suznim očima i drhtavom abdomenu. Keti, njegova voljena Keti, žena Blekamurova, tog najmrskijeg neprijatelja onih koji su se zalagali za Dogistena, Ketinog oca!

Ali nije bilo vremena za razmatranje tih neobičnih bliskosti, jer je prvo bilo potrebno uzeti u obzir samog Blekamura, koji je tako

čudesno stajao u zamku svojih neprijatelja ne odajući nikakvog znaka uznemirenosti u položaju koji je za njega morao biti opasan do krajnosti.

A to je nepogrešivo značilo da situacija ne odgovara Marvinovim pretpostavkama o njoj, i da su konci sudbine sada zamršeniji no što bi on trenutno mogao da shvati.

Blekamur u Kastelgatu? Marvin razmisli o implikacijama, i neka ga hladnoća obuze, kao da se anđeo smrti očešao o njega krilima koja su ga donela sa Stiksa.

Propast je vrebala u odaji – ali za koga? Marvin je očekivao najgore, ali se sasvim smireno okrenuo, kamenog lica, i suočio se sa neprijateljem koji je bio suprug njegove voljene i otmičar njenog oca.

GLAVA 29

Milord Lamprej di Blekamur stajao je ćutke, opušten. Bio je povisok i izuzetno mršav, što je bilo još više podvučeno uskom kratko podšišanom bradom crnom kao gar, dugim zaliscima, i kosom podsečenom *en brosse* koja mu je padala na čelo u zmijastim kovrdžicama. Ali utisak o mršavosti pobijali su širina ramena i moćna ruka mačevaoca koja se mogla nazreti ispod njegovog kratkog ogrtača. Bio je odeven sa preteranom pažnjom dendija. Njegovo lice hladne lepote ružio je samo naborani ožiljak koji se protezao od desne strane čela do levog ugla njegovih usta, i koji je on prkosno obojio besnom crvenom bojom. Ovo je njegovim sarkastičnim crtama lica davalo izraz istovremeno zlokoban i apsurdan.

– Čini se – reče Blekamur s otezanjem – da smo ovu farsu igrali dovoljno dugo. Rasplet se primiče.

– Ima li milord spreman treći čin? – zapita Marvin mirno.

– Glumci su već dobili šlagvorte – reče Blekamur. Nehajno je pucnuo prstima.

U odaju uđe milord Inglnuk, a za njim ser Džals i jedan vod taringijskih vojnika kiselog izraza lica u kratkim kožnim dolamama sa spremnim mačevima.

– Kakva je ovo prokleta stupica? – zapita Marvin.

– Reci mu, brate – reče Blekamur podrugljivo.

– Da, to je istina – reče lord Inglnuk, a lice mu je bilo boje pepela. – Blekamur i ja smo polubrača, jer je naša zajednička mati markiza Rozeata od Timona, kći izbornika od Brandejsa i zaova Silverblejna Dugomača, koji je bio otac Erikmauta Crvenog Mača; njen prvi muž Markvel od Granice bio je moj otac, ali se ona posle njegove smrti udala za Hantforda, kraljevskog kopilana od Kleva, i pretendenta na Elijaktički zaban.

– Njegovo prevaziđeno osećanje časti učinilo ga je podložnim mome planu – osmehnu se Blekamur podrugljivo.

– Čudno je to stanje stvari – glasno je razmišljao Marvin – kad čoveka njegova čast obeščasti.

Inglnuk obori glavu i ne reče ništa.

– Ali vi, miledi – reče Marvin obraćajući se Ketu – čudi me preko svake mere od vas da se udate za otmičara vašega oca.

– Avaj – reče Ketu – to je veoma raznolika i gnusna priča, jer on me je saletao pretnjama i zapostavljanjem, i zarobio me mračnom moći što je ima a kojoj se niko ne može opreti; i još upotrebom droga – neka su proklete – i dvoseklim rečima, i lukavim veštim kretnjama ruku kojima je zaludeo moj duh i doveo ga u stanje veštačke strasti, te je izgledalo da padam u zanos na dodir njegovog prokletog tela i njegovih ogavnih usana. A budući da mi je u tom periodu branjeno da potražim utehe u veri, samim tim nisam imala mogućnosti da razlikujem istinsko od sugerisanog, te sam doista popustila. I nemam nikakvog izvinjenja za sebe.

Marvin se okrete čoveku koji je bio njegova poslednja nada. – Ser Džalse! – uzviknu on. – Mač u šake i mi ćemo još preseći naš put u slobodu!

Blekamur se nasmeja suvo. – Misliš li da će ga isukati? Može biti. Ali jedino da oljušti kakvu jabuku, barem ja tako sudim.

Marvin pogleda svog prijatelja u lice i vide tamo ispisan stid dublji no rana od čelika i ubistveniji od otrova.

– Istina je – reče ser Džals, trudeći se da mu glas ne podrhtava. – Pomoći ti ja ne mogu, premda mi se srce slama pred tvojom nesrećom.

– Kakve je to proklete čini Blekamur bacio na tebe? – uzviknu Marvin.

– Avaj, moj dobri prijatelju – reče nesrećni Džals – to je nitkovluk tako očigledan i tako logičan da se to pobiti ne može, a ipak tako lukavo zamišljen i izveden da pred njim skromniji planovi nižih ljudi izgledaju kao ludorije najdetinjastijih dečaka... Znade li ti da sam član tajne organizacije znane pod imenom „Sivi vitezovi Svete pokornosti“?

– Ne znadah to – reče Marvin. – A opet, sivi vitezovi uvek su bili prijatelji učenosti i saputnici pobožnosti i naročito su se zalagali za stvar Dogistenovu.

– Istina je to, u najvećoj meri istina – reče bedni Džals, a njegove bolešljive i skladne crte lica iskriviše se u grimasu agonije. – I ja sam tako verovao. Ali poslednjega dana prošle nedelje saznao sam da je Helvecijus, naš *veliki majstor*, preminuo...

– Od parčeta čelika u jetri – reče Blekamura.

– ... i da sam ja sada vezan zakletvom za novog velikog majstora isto onako potpuno kao i ranije, budući da su naše zakletve date *položaju* a ne određenom čoveku.

– A taj novi majstor? – zapita Marvin.

– Slučilo se da sam to ja! – uzviknu Blekamura. I Marvin tada na njegovom prstu vide veliki pečatni prsten Reda.

– Da, tako se zbilo – reče Blekamura, a levi ugao usta mu se cinično iskrivi. – Preuzeo sam taj drevni položaj, budući da je to instrument prilagođen mojoj ruci i upotrebljiv u moje svrhe. I tako sam ja majstor, i jedini odlučujem, i ne odgovaram nikakvoj moći do moći samoga pakla, i nikojem glasu do onom što odjekuje iz najdubljih zakutaka moje duše!

Bilo je nečeg veličanstvenog u Blekamura u tome času. Bio je mrzak i okrutan, nazadan i samo se sobom bavio, sklon raskoši i nemaran kad je reč bila o drugima, ali i pored svega toga – to je bio čovek! Tako je razmišljao Marvin, ispunjen poštovanjem i preko volje. I usne mu se stegoše ratoborno kad se okrenuo da se suoči sa svojim protivnikom.

– A sada – reče Blekamura – naši glavni junaci su na sceni, i samo nam jedan glumac nedostaje da našu dramu dovede do raspleta. A taj, naš poslednji glumac, dugo je i strpljivo čekao iza kulisa, posmatrajući, a sam nevidljiv, posmatrajući krivudanja situacije i

iščekujući svoj šlagvort da i on izađe za kratak časak slave... Ali tiho, on dolazi!

Začuše se teški koraci u hodniku. Svi u odaji osluškivali su i čekali, nelagodno se premeštajući s noge na nogu. Lagano, vrata se otvoriše...

I uđe jedan maskirani čovek, odeven u crno od glave do pete, koji je nosio, na rame oslonjenu, ogromnu dvoseklu sekiru. Zastao je u vratima kao da nije siguran da je dobrodošao.

– Dobar ti dan, dželat – oteže Blekamur.

– Sada je sve kompletno, i završni trenuci ove farse mogu se odigrati. Napred, stražari!

Stražari priđuše ukrštenih mačeva. Snažno su šćepali Marvinu i oborili mu glavu tako da mu je vrat bio izložen.

– Dželat! – zavika Blekamur. – Izvrši svoju dužnost!

Dželat koraknu napred i oproba oštrice svoje ogromne sekire. Digao je oružje visoko iznad glave, stajao za časak nepomično, a onda je krenuo u zamah naniže...

I Keti vrisnu!

Ona se baci na tu groznu maskiranu priliku grebući, i skrete sekiru koja tresnu o granitni pod uz pljusak varnica. Dželat je besno odgurnu, ali njeni prsti se stegoše oko njegove maske od crne svile.

Dželat urliknu kad oseti da mu masku kidaju sa lica. Uz krik užasa pokušao je da sakrije lice, ali ga svi u toj odaji kule videše razgovetno.

Marvin isprva nije mogao da poveruje svedočenju svojih čula. Jer ispod maske ugledao je jedno lice koje mu je izgledalo nekako poznato. Gde je to već video tu liniju obraza i obrve, te smeđe oči neznatno iskošene, tu odlučnu vilicu?

Onda se seti: video je sve to nekada davno, u ogledalu.

Dželat je nosio njegovo lice i hodao u njegovom telu.

– Ze Kragaš! – reče Marvin.

– Sluga pokoran. – I čovek koji je ukrao Marvinovo telo nakloni se podrugljivo i isceri se Marvину njegovim vlastitim licem.

GLAVA 30

Lord Blekamur bio je prvi koji se pomerio u toj živoj slici. Vičnim prstima on zbacio kapu i periku. Popustio je okovratnik i otkao nekoliko nevidljivih kopči. Potom, jednim jedinim pokretom, on služi tesno priljubljenom masku sa svoga lica.

– Detektiv Urdorf! – uzviknu Marvin.

– Da, ja sam to – reče marsovski detektiv.

– Žao mi je što smo morali da te izložimo svemu ovome, Marvine, ali to nam je pružalo najviše mogućnosti da tvoj slučaj privedemo brzom i zadovoljavajućem raspletu. Moje kolege i ja odlučili smo...

– Kolege? – upita Marvin.

– Zaboravio sam da ih predstavim. Marvine, zadovoljstvo mi je da ti predstavim poručnika Urija i narednika Frafa.

Dvojica koji su bili maskirani u lorda Inglnuka i ser Džalsa smakoše svoje maske, i pojavili se u uniformama Severozapadne galaktičke Međuzvezdane policije.

– I ova gospoda – reče Urdorf, gestom pokazujući taringijske stražare – veoma su nam bila od pomoći.

Stražari skidoše svoje kratke kapute od bivolje kože i otkriše narandžaste uniforme Saobraćajne policije grada Kasema.

Marvin se okrete Ket. Ona je već bila prikačila na gornji deo svoje haljine crvenu i plavu značku specijalnog agenta Interplanetarne budnosti.

– Ja... mislim da shvatam – reče Marvin.

– U stvari to je prosto – reče detektiv Urdorf. – U radu na tvom slučaju imao sam, kao što je uobičajeno, pomoć i saradnju raznih drugih policijskih organa. U tri situacije bili smo blizu da uhvatimo krivca, ali svaki put nam je umakao. To se moglo nastaviti do beskonačnosti da nismo pokušali s ovom klopkom. Teorija je bila solidna: ako bi Kragoš uspeo da te uništi, on bi mogao da polaže pravo na tvoje telo bez straha da ćeš mu protivrečiti. A sa druge strane dogod si ti živ, ti bi nastavio potragu za njim.

– Stoga smo te uvukli u naš projekat, nadajući se da će Kragoš to opaziti, i da će i sam ući u plan da bi bio siguran da će te likvidirati. Ostalo je istorija.

Okrećući se raščinjenom dželat, detektiv Urdorf reče: – Kragoš, imaš li išta da dodaš?

Lopov sa Marvinovim licem graciozno se osloni o zid, skrštenih ruku, savršeno pribran.

– Mogao bih se usuditi da stavim jednu do dve primedbe – reče Kragaš. – Prvo, dozvolite da pomenem da je vaš plan bio trapav i providan. Od početka sam verovao da je to prevara, i uključio sam se u njega samo zbog izvesne daleke mogućnosti da je sve to istina. Dakle, nisam iznenađen ovim ishodom.

– Zabavna racionalizacija – reče Urdorf.

Kragaš sleže ramenima. – Drugo, želim da vam kažem da ne osećam nikakvu grižu savesti zbog mog takozvanog zločina. Ako neko nije sposoban da održi kontrolu nad svojim sopstvenim telom, onda zaslužuje da ga izgubi. Primetio sam, tokom dugog i raznovrsnog života, da su ljudi skloni da daju svoje telo svakoj bitangi koja to zatraži, i da potčine svoje umove prvom glasu koji im to naredi. To je razlog što ogromna većina ljudi ne uspeva da sačuva ni svoje prirodno, urođeno pravo na svet i telo, nego umesto toga odlučuju da se otarase tih neugodnih oznaka slobode.

– To je – reče detektiv Urdorf – klasična *apologia* kriminalaca.

– To što vi nazivate kriminalom kada to jedan čovek radi – reče Kragaš – nazivate državom kada to radi mnogo ljudi. Ja tu ne vidim razliku, i pošto je ne vidim, odbijam da živim u skladu sa tim.

– Mogli bismo ovde da stojimo godinu dana tražeći dlaku u jajetu – reče detektiv Urdorf. – Ali ja nemam vremena za takvu razonodu. Isprobaj svoje argumente na zatvorskom svešteniku, Kragaše. Ja te ovim hapsim zbog ilegalne Trampe svesti, pokušaja zločina, i prevare. Time rešavam moj sto pedeset i deveti slučaj, i prekidam moju seriju baksuzluka.

– Stvarno? – reče Kragaš hladno. – Jesi li zaista mislio da će to ići tako prosto? Ili si ipak razmotrio mogućnost da lisica ima još koju jazbinu?

– Držite ga! – povika Urdorf. Četiri policajca hitro kretoše prema Kragašu, ali zločinac podiže ruku i ocrta njome krug u vazduhu.

Krug je sjaktao kao plamen!

Kragaš prebaci jednu nogu preko ivice kruga. Noga nestade. – Ako vam je do mene – reče on podsmešljivo – znate gde ćete me naći.

Policajci se baciše na njega ali on zakorači u krug i nestade, osim glave. Namignuo je Marvinu, a potom je i glava iščezla, i nije ostalo

ništa osim kruga od vatre.

– Hajde! – viknu Marvin. – Uхватimo ga!

Okrenuo se Urdorfu i sa iznenađenjem video da su se detektivu opustila ramena, i da mu je lice sivo od poraza.

– Brzo! – uzviknu Marvin.

– Ne vredi – reče Urdorf. – Mislio sam da sam spreman na sva lukavstva... ali ne za ovo. Taj čovek je očito lud.

– Šta da radimo? – povika Marvin,

– Ne možemo ništa da uradimo – reče Urdorf. – On je nestao u Iskrenutom svetu, a ja sam poražen u mom slučaju 159.

– Ali još možemo za njim – reče Marvin, pošavši ka vatrenom krugu.

– Ne! Nikako! – uzviknu Urdorf. – Ti ne shvataš – Iskrenuti svet znači smrt, ili ludilo... ili oboje! Tvoje šanse da se izvučeš odatle tako su male...

– Imam isto toliko šanse koliko ima Kragaš! – viknu Marvin i zakorači u krug.

– Čekaj, ti još ne shvataš! – zavika Urdorf.

– Kragaš *nema nikakve šanse!*

Ali Marvin nije čuo te konačne reči, jer je već nestao kroz plamteći krug, i otišao u tajanstvene i neistražene prostore Iskrenutog sveta.

GLAVA 31

NEKA OBJAŠNJENJA O ISKRENUTOM SVETU

„ ... i tako je, zahvaljujući Rieman-Hejkovim jednačinama, konačno uspostavljena matematička demonstracija teoretske nužnosti Tvistermanove Spacijalne oblasti Logičke deformacije. Ta oblast postala je poznata kao Iskrenuti svet, premda nije ni iskrenuta ni svet. A, da bi ironija bila potpuna, za Tvistermanu tako značajnu treću definiciju (da se ta oblast može smatrati onim regionom kosmosa koji deluje kao haotična protivteža logičkoj stabilnosti primarne strukture realnosti) dokazano je da je izlišna.“

ČLANAK O ISKRENUTOM SVETU IZ *Galaktičke opšte enciklopedije*, 483. izdanje.

„ ... te dakle pojam *ogledalska deformacija* sadrži smisao (ako i ne samu suštinu) ove naše misli. Jer Iskrenuti svet, kao što smo videli, dovodi sve entitete i procese u stanje neodređenosti, i tim delanjem, podjednako neophodnim i ogavnim, čini kosmos i praktično i teoretski neizbežnim.”

IZ *Razmišljanja jednog matematičara*, EDGAR HOUP GRIF, SLOBODNA ŠTAMPA GRADA EUKLIDA.

„... ali uprkos tome, nekoliko privremenih zakonosti mogu se izneti za samoubilačkog putnika u Iskrenuti svet:

Upamti da sva ta pravila mogu biti neistinita u Iskrenutom svetu, uključujući i ovo pravilo koje ukazuje na izuzetak, i uključujući ovu modifikujuću klauzulu koja obezvređuje taj izuzetak... *ad infinitum*.

Ali pamti takođe da nijedno pravilo nije *nužno* netačno, da ma koje pravilo može biti istinito, uključujući i ovo pravilo i njegove izuzetke.

U Iskrenutom svetu vreme ne mora da prati tvoje prekonceptije. Događaji se mogu smenjivati brzo (što izgleda umesno), ili lagano (što je ugodnije), ili se mogu ne smenjivati uopšte (što je ogavno).

Zamislivo je da ti se *apsolutno ništa* ne dogodi u Iskrenutom svetu. Ne bi bilo mudro očekivati to, ali ni biti na to nespreman.

Među carstvima mogućeg u Iskrenutom svetu jedno mora biti sasvim kao naš svet, a drugo mora biti sasvim kao naš svet izuzev jednog detalja, sledeće – isto kao naš svet izuzev dva detalja, i tako dalje. A takođe – jedno mora biti potpuno *različito* od našeg sveta, izuzev jednog detalja, i tako dalje.

Problem je uvek u predviđanju: kako utvrditi u kakvom ste svetu pre no što vam se Iskrenuti svet otkrije sa katastrofalnim rezultatom.

U Iskrenutom svetu, kao i u ma kom drugom, postoji verovatnoća da ćete otkriti sebe. Ali samo u Iskrenutom svetu taj susret je obično fatalan.

Poznato izaziva šok – u Iskrenutom svetu.

O Iskrenutom svetu možete udobno (ali netačno) misliti kao o suprotnom od sveta Maja, iluzije. Može se desiti da otkrijete da su oblici oko vas stvarni a da ste Vi, svest koja ispituje, iluzija. Ovakvo otkriće prosvetljuje, premda ponižava.

Jedan mudar čovek pitao je jedared: ‘Šta bi bilo kada bih u Iskrenuti svet ušao bez prekonceptija?’ Konačan odgovor na njegovo pitanje

nije moguće dati, ali smeli bismo reći da bi on nekakve prekonceptije svakako imao pre no što izađe. Nedostatak svog mišljenja nije oklop.

Neki smatraju da je vrhunac inteligencije otkriće da se sve stvari mogu izokrenuti, i tako postati vlastita suprotnost. Mnoge pametne igre mogu se igrati uz pomoć ove propozicije, ali mi ne preporučujemo da je koristite u Iskrenutom svetu. Tamo, sve doktrine su jednako arbitrarne, uključujući i doktrinu o arbitarnosti doktrina.

Nemojte očekivati da nadmudrite Iskrenuti svet. On je veći, manji, duži i kraći od vas; on ne dokazuje; on jeste.

Nešto što *jeste* nikada ne mora ništa da dokazuje. Svi dokazi su pokušaji nastajanja. Dokaz je istinit samo samome sebi i ne implicira ništa izuzev postojanja dokaza, što ne dokazuje ništa.

Sve što *jeste* neverovatno je, jer sve je irelevantno, nepotrebno, i pretnja razumu.

Ove napomene o Iskrenutom svetu mogu nemati nikakve veze sa Iskrenutim svetom. Putnik je upozoren.”

IZ DELA *O neumoljivosti Varljivog*, OD ZE KRAGAŠA;
MEMORIJALNA ZBIRKA MARVINA FLINA.

GLAVA 32

Prelazak je bio trenutak i ni po čemu u skladu sa Marvinovim očekivanjima. On se naslušao priča o Iskrenutom svetu, i nekako je maglovito očekivao da se nađe na mestu na kome se oblici preinačuju i boje pretapaju, na mestu grotesknog i čudesnog. Ali odmah je utvrdio da je to gledište bilo romantično i ograničeno.

Našao se u nekoj maloj čekaonici. Vazduh je bio zagušljiv od znoja i vodene pare, a on je kao i nekoliko tuceta drugih ljudi, sedeo na jednoj dugačkoj drvenoj klupi. Činovnici su se sa izrazom dosade šetkali gore-dole, gledali u neke papire i povremeno prozivali ponekog, posle čega je dolazilo raspravljanje u pola glasa. Poneko je odlazio kad izgubi strpljenje. Pokatkad, dolazio je novi molilac.

Marvin je čekao, posmatrao, sanjario. Vreme je prolazilo sporo, prostorija je postala sumračna, neko je uključio svetla. I dalje niko nije prozivao njegovo ime. Marvin baci pogled na ljude koji su sedeli levo i desno od njega, iz dosade pre nego iz radoznalosti.

Čovek levo bio je veoma visok i mrtvačkog izgleda, sa upaljenim čirom na vratu na mestu na kome ga je žuljio okovratnik. Čovek desno bio je malog rasta, debeo i crven u licu, i šištao je dišući.

– Koliko će ovo još trajati, šta mislite? – zapita Marvin debelog čoveka, više da mu prođe vreme nego u nekom ozbiljnom pokušaju da sazna.

– Još? Koliko još? – reče debeli čovek. – Još *prokleta* dugo, eto koliko još. Ne vredi vam da požurujete njihova prokleta visočanstva u ovom ovde Odeljenju za automobilizam, čak ni ako je sve što želite samo da obnovite savršeno običnu vozačku dozvolu, a zbog toga sam ja ovde.

Čovek nalik na mrtvacu nasmeja se, što je zvučalo kao struganje prutom po praznoj kanti za benzin.

– Načekaćeš se prokleta dugo, bebice – reče on – pošto je takva stvar da, eto, sediš u Odeljenju za socijalno staranje, u Odeljku malih isplata.

Marvin zamišljeno otpljunu na prašnjavi pod i reče: – Stvar je, gospodo, takva da se obojica varate. Mi sedimo u Odeljenju – da budem precizan u *predsoblju* – Odeljenja za ribolov. I krasno je to stanje stvari, po mome mišljenju, kada jedan građanin i poreski obveznik ne može čak ni da ode da peca na vodi koja se od poreza izdržava a da ne protraći pola dana ili više na traženje dozvole.

Sva trojica se zgledaše besno. (Junaka priče nema u Iskrenutom svetu, i prokleta malo raspleta se obećava; sve su tu puka raštrkana lična viđenja, a na vagon priča ne dođe ni po jedan ceo završetak.)

Zurili su jedni u druge. Čovek nalik na lešinu počeo je blago da krvari iz vrhova prstiju. Marvin i debeli čovek namrštiše se od nelagodnosti i napraviše se da to ne primećuju. Lešu slični živahno gurnu za to odgovornu ruku u džep otporan na vlagu. Jedan činovnik im priđe.

– Koji je od vas Džejms Grinel Starmaher? – upita činovnik.

– To sam ja – odgovori Marvin. I želim da kažem da čekam ovde već nešto vremena, i da mislim da ovo odeljenje radi sasvim neefikasno.

– Aha, dobro – reče činovnik. To je zato što još nismo instalirali mašine. – Bacio je pogled na svoje papire. – Vi ste podneli zahtev da vam se izda leš?

- To je tačno – reče Marvin.
  - I vi potvrđujete da rečeni leš neće biti korišćen u nemoralne svrhe?
  - Potvrđujem.
  - Budite ljubazni da iznesete svoje razloge za pribavljanje leša.
  - Želim da ga koristim u čisto dekorativne svrhe.
  - Vaše kvalifikacije?
  - Studirao sam unutrašnju dekoraciju.
  - Recite ime i/ili lični broj poslednjeg leša koji ste pribavili.
  - Bubašvaba – odgovori Marvin. – Broj legla 3/32/A – 45345.
  - Ubijen od strane?
  - Od moje strane. Ja sam ovlašćen da ubijam sva stvorenja koja nisu od moje podvrste, uz izvesne izuzetke kao što su zlatni orao i morska krava.
  - Svrha vašeg poslednjeg ubistva?
  - Ritualno očišćenje.
  - Imate odobrenje – reče činovnik. – Odaberite leš.
- Debeli čovek i čovek sličan lešini gledali su u njega vlažnim očima punim nade. Marvin je bio doveden u iskušenje, ali je uspeo da se odupre. On se okrete i reče činovniku: – Ja odabiram vas.
- To će biti zavedeno – reče činovnik, beležeći nešto po svojim hartijama. Njegovo lice se izmeni i postade pseudo-Flinovo. Marvin uzajmi testeru od čoveka sličnog mrtvacu i, uz nešto napora, odreza njome činovnikovu desnu ruku. Činovnik izdahnu ispuštajući masnoću, i ponovo dobi svoje činovničko lice.
- Debeli čovek nasmeja se Marvinovoj zbunjenosti. – Malo transsupstancijacije mnogo znači – cerio se on – ali ne dovoljno, a? Želja daje oblik mesu, ali smrt je konačni skulptor.
- Marvin je plakao. Čovek lešu sličan dotače mu ruku blago. – Ne uzimaj to toliko k srcu, dečko. Simbolična osveta bolja je od nikakve. Tvoj plan je bio dobar; njegova mana bila je izvan tebe. Ja sam Džejms Grinel Starmaher.
- Ja sam leš – reče činovnikov leš. – Transponovana osveta bolja je nego nikakva.
  - Ja sam ovamo došao da obnovim vozačku dozvolu – reče debeli čovek. – Idite do vruga vi duboki mislioci, kako bi bilo da čoveku neko izađe u susret?

– Svakako, gospodine – reče činovnikov leš.
– Ali u mom sadašnjem stanju ja vas mogu ovlastiti samo da pecate mrtvu ribu.

– Mrtva, živa, ne čini mi razlike – reče debeli čovek. – Ono pravo je pecanje, a nije mnogo važno šta se upeca.

On se okrete Marvinu, možda da ovu izjavu da opširnije, ali Marvin je već otišao, i, posle jednog neuverljivog prelaza, našao se u nekoj velikoj, četvrtastoj, praznoj odaji. Zidovi su joj bili od čeličnih ploča, a tavanica mu je bila stotinu stopa iznad glave. Gore su se nalazili reflektori i zastakljena kontrolna kabina. Odatle, kroz staklo, u njega je piljio Kragaš.

– Eksperiment 342 – objavi Kragaš jezgrovito. – Predmet: smrt. Propozicija: može li ljudsko biće biti ubijeno? Primedbe: ovo pitanje koje se tiče moguće smrtnosti ljudskih bića dugo je zbunjivalo naše najbolje mislioce. Značajna količina narodnog predanja izrasla je oko smrti; neprovereni izveštaji o *ubistvima* javljali su se tokom vekova. Dalje, s vremena na vreme pojavljivali su se leševi, koji su bili nesumnjivo mrtvi, i predstavljali ostatke ljudskih bića. I pored sveprisutnosti ovih leševa, nikada nije dokazana nikakva kauzalna veza koja bi potvrdila da su oni ikada bili živi, još manje da su nekad bili ljudska bića. Stoga, dakle, u pokušaju da se ovo pitanje razreši jednom za svagda, mi smo ogranizovali eksperiment koji sledi. Prvi korak...

Jedna čelična ploča zida okrete se oko šarki. Marvin se munjevito okrete, na vreme da vidi kako prema njemu leti koplje. Koraknuo je desno, trapavo zbog hrome noge, i izbegao udarac.

Još ploča se otvori. Noževi, strele, batine, sve je to poletelo na njega iz različitih uglova.

Generator otrovnog gasa ispade iz jednog otvora. Jedan splet kobri bio je ubačen u odaju. Lav i tenk jurnuše na njega. Urođenička duvaljka zašišta. Energetska oružja zapucketače. Zakašljaše bacači plamena. Jedan minobacač pročisti grlo.

Voda poplavi odaju rastući hitro. Nafta u plamenu kuljala je sa tavanice.

Ali vatra je spalila lavove koji su pojeli zmiје koje su začepile minobacače koji su skršili koplja koja su začepila generator gasa koji je rastvorio vodu koja je ugasila plamen.

Marvin je stajao tu, čudesno nepovređen. Zatresao je pesnicom prema Kragasu, okliznuo se na jednoj čeličnoj ploči, pao i slomio vrat.

Priređen mu je vojnički pogreb sa svim počastima. Njegova udovica umrla je sa njim na plamtećoj lomači. Kragas je pokušao da je sledi, ali uteha satija njemu nije bila dopuštena.

Marvin je ležao u grobu tri dana i tri noći, tokom kog vremena mu je neprekidno curio nos. Čitav njegov život prolazio mu je pred očima, uspomeno. Na kraju tog vremena on ustade i krete dalje.

Pet objekata obdarenih ograničenim ali neporecivim životom nalazilo se na jednom mestu bez ikakvih kvaliteta vrednih pomena. Jedan od tih objekata bio je, može se pretpostaviti, Marvin. Ostala četiri bili su uzgredne figure, u žurbi skicirani šabloni, načinjeni isključivo u svrhu ukrašavanja osnovne situacije. Problem sa kojim su bili suočeni bio je: ko je od njih Marvin, a ko su nevažne figure u pozadini?

Prvo je bilo pitanje nomenklature. Trojica od njih pet odmah su tražili da ih zovu Marvin, jedan je želeo da ga zovu Edgar Flojd Morison, a jedan je tražio da se o njemu govori kao o „nevažnoj figuri u pozadini“.

Ovo je bilo očito krajnje tendenciozno, te tako između sebe podeliše brojeve od jedan do četiri, dok je peti tvrdoglavo insistirao da ga zovu Keli.

– U redu – reče Broj Jedan, koji je već zauzeo neki zvaničan stav. – Džentlmeni, da li bismo mogli da prestanemo da pravimo vetar ustima i da na ovom sastanku najzad zavlada red?

– Jevrejski naglasak ti ovde neće pomoći – reče Broj Tri mračno.

– Gle – reče Broj Jedan – a šta bi jedan Poljak znao o jevrejskim naglascima? Kako stvari slučajno stoje, ja sam jevrejskog porekla samo sa očeve strane, i premda cenim...

– Gde sam ja? – reče Broj Dva. – Bože moj, šta mi se desilo? Još otkad sam otišao iz Stenhoupa...

– Zaveži, Talijanu jedan – reče Broj Četiri.

– Moje ime nema bude Talijanu jedan, moje ime može bude Luiđi – odvrati Broj Dva. – Ja bude dva godina u vasa velika dzemlja jos otkada ja bude mali decko u selo Sveta Minestrone della Suppa, nicht wahr?

– Pusti ta hovna, čoveče – reče Broj Tri mračno. – Nisi ti nikaki talijanski Talijan, nis' ti ništ' neg' obični svagdanji privremenjak, jedna figura iz pozadine sa ograničenom pokretljivošću; s obzirom na obzir, mog'o bi d' umukneš pre neg' što ti ja začepim, nicht wahr?

– Slušajte – reče Broj Jedan – ja sam običan čovek i imam obične prohteve, i ako bi to pomoglo, ja ću dići ruke od moga prava na Marvinstvo.

– Pamćenje, pamćenje – mrmljao je Broj Dva. – Šta mi se to dogodilo? Ko su ove prikaze, ove pričljive seni?

– No, sada! – reče Keli. – To zaista nije sportski od tebe, staro momče!

– To bude prokleta nema genijalno nista – progundā Luidi.

– Prizvati ne znači sazvati – reče Broj Tri.

– Ali ja se zaista ne sećam – reče Broj Dva.

– Pa šta, ni ja se ne sećam bogzna kako – reče Broj Jedan. – Pravim li ja od toga toliki problem? Ja čak ne tvrdim ni da sam ljudsko biće! Puka činjenica da mogu napamet da recitujem Levitikusa ne dokazuje ništa.

– Jašta nego da ne dokazuje! – povika Luidi. – A ni dokaz protiv toga ne dokazuje nikaku prokletu stvar, je li.

– Mislio sam da si Italijan – reče mu Keli.

– Jesam, ali sam odrastao u Australiji. To je prilično čudna priča...

– Ništa čudnije od moje – reče Keli. – Irskim crncem me smatrate? Ali malo njih zna da sam formativne godine proveo u jednoj javnoj kući u Hengčau, i da sam stupio u kanadsku armiju da bih umakao francuskim progonima zbog svog učešća u pomaganje golistima u Mauritaniji, a to je razlog što...

– Zut, alors! – uzviknu Broj Četiri. – Više se ne može ćutati! Sumnjati u moje akreditive jedna je stvar, bacati ljagu na moju zemlju sasvim još nešto drugo!

– Ta ti indignacija niš' ne dokazuje! – viknu Broj Tri. – Nije da zbilja marim, pošto sam odlučio da više ne budem Marvin.

– Pasivna rezistencija ipak je oblik agresije – odvrati Broj Četiri.

– Neprihvatljivi dokazi ipak su neka vrsta dokaza – odbrusi Tri.

– Nemam pojma o čemu bilo koji od vas govori – izjavi Broj Dva.

– Nezanje te neće nikud odvesti – zareža Broj Četiri. – Ja kategorički odbijam da budem Marvin.

– Ne možeš dići ruke od nečeg što ionako nemaš – reče Keli začikujući ga.

– Ja mogu da dignem ruke od čega god hoću, do vraga! – povika Broj Četiri strasno. – Ne samo da dižem ruke od mog marvinizma, ja uz to još i abdiciram sa prestola Španije, ustupam drugome diktaturu nad unutrašnjom galaksijom, i odbacujem spas duše moje u veri bahajskoj.

– Je l' se sad osećaš bolje, dečko? – upita Luiđi sardonično.

– Da... Bilo je nepodnošljivo. Uprošćavanje godi mojoj zapetljanoj prirodi – reče Broj Četiri.

– Koji je od vas Keli?

– Ja – reče Keli.

– Primećuješ li – upita ga Luiđi – da samo ti i ja imamo imena?

– To je istina – reče Keli. – Ti i ja smo drugačiji!

– Hej, vi tamo, čekajte trenutak! – reče Broj Jedan.

– Vreme, gospodo, vreme nam ističe!

– Držite položaj!

– Držite se logike!

– Ostanite na vezi!

Kao što rekoh – reče Luiđi – Mi! Nas dvojica! Imenovani vitezovi Presumpcije! Keli, možeš da budeš Marvin ako mi daš da budem Kragaš!

– Dogovoreno! – zaurla Keli, nadvikujući proteste sporednih figura.

Marvin i Kragaš isceriše se jedan drugome u trenutnoj euforiji intoksikacije identitetom. A onda ščepaše jedan drugoga za gušu. Usledilo je brzo manuelno davljenje. Trojica obeleženih brojevima, lišenih rođenjem stečenih prava koja nikada nisu posedovali, zauzeše konvencionalne poze stilizovane dvosmislenosti. Dvojica imenovanih, pošto im je dat identitet koji su ionako sami dograbili, kidali su i ujedali jedan drugoga, zasipali jedan drugog prkosnim arijama i grčili se pod poražavajućim rečitativima. Broj Jedan posmatrao je dok mu nije dosadilo, a onda je počeo da se igra odtamnjenja i zatamnjenja.

To je sredilo stvari. Čitava ta scena skliznu u stranu kao podmazano prase na koturaljkama niza staklenu planinu, samo nešto brže.

Dan uspe da ustupi mesto noći, koja uspe da načini savršenu budalu od sebe.

Platon zabeleži: „Ni ti je bre šta činiš, no način na koji činiš važan.” Zatim, zaključivši da svet još nije spreman za to, on ovo izbrisa.

Hamurabi zapisa: „Život bez samoispitivanja nije vredan življenja.” Ali nije bio baš siguran da je to istina, pa je izgrebao tu misao.

Gotama Buda napisa: „Bramini bazde.” Ali kasnije je to revidirao.

Priroda se gnuša vakuuma, a ni ja ga ne volim mnogo. Marvinisimo! Evo ga kako ide gibak kao mačka, razmećući se svojim nabreklim identitetom. Svi ljudi su smrtni, kaže nam on, ali neki su smrtniji od drugih. Evo ga gde se igra u dvorištu praveći vrednosne sudove od blata. Nemajući poštovanja ni za koga, on postaje sopstveni otac. Prošle nedelje opozvali smo mu božanska svojstva; uhvatili smo ga kako rukuje životom bez dozvole.

(Ali ja sam vas često upozoravao, prijatelji moji, na Protoplazmatičnu opasnost. Ona puzi nebesima gaseći zvezde. Ona besramno preživljava i teče, gušeći zvezde i iskorenjujući planete. Sa prokletstva dostojnom upornošću ona svuda ostavlja svoje odvratne tragove.)

Evo ga opet gde dolazi, taj pohabani opsenar u sivobež koži, taj čudovišni optimista sa proštepovanim osmejkom! Ubico, ubij sebe! Lopove, pokradi sebe! Ribaru, uhvati sebe! Seljače, požanji sebe!

A sada da čujemo izveštaj specijalnog istražitelja.

– Hvala vam, hm. Ja sam iznašao da je Marvin ono što treba nabaviti kad možete sebi da dozvolite više od najnužnijeg; da zvezde padaju na Marvina Flina; da čovek treba da hvali Gospoda, i doda dalje Marvina Flina. I još sam zabeležio: „Draga, kad si već na nogama, dodaj mi jednog Marvina Flina. Marvin Flin je zbilja bolji nego oni skuplji proizvodi. Obećajte joj šta god hoćete, ali dajte joj Marvina Flina. Kod Marvina Flina dočekuje vas prijatelj. Pijte Marvina – on čini srećnim! Zašto se ne biste pomolili ove nedelje u hramu Marvina Flina po svom izboru? Jer svaki Marvin Flin svom Marvinu leti.”

„... se sukobili u gigantskom boju koji je, pošto se već desio, bio neizbežan. Marvin udari Kragaša po grudnoj kosti, onda ga tresnu veoma bolno po nosnoj kosti. Kragaš se istog časa pretvori u Irsku, Marvin krete u invaziju na nju kao polulegija danskih berserkera,

primoravši Kragaša na rokadu sa kraljeve strane, koja nije imala nikakve šanse protiv Fleša. Marvin posegnu za svojim protivnikom, promaši, i uništi Atlantidu. Kragaš zamahnu da ga ošamari nadlanicom i izvrši pokolj nad jednom mušicom.

Smrtonosni boj besneo je nad usparenim baruštinama miocenskim; jedna kolonija termita oplakivala je svoju kraljicu dok se Kragaš poput komete bespomoćno zarivao u Marvinovo sunce, raspadajući se konačno na bezbrojne ratoborne spore. Ali Marvin je nepogrešivo probrao dijamante iz svetlucavih staklića, i Kragaš se povukao na Gibraltar.

Njegov bastion pade jedne noći kad mu je Marvin kidnapovao varvarske majmune, i Kragaš je hitao preko južne Trakije noseći svoje telo u koferu. Bio je uhvaćen na granici Ftistije, jedne zemlje koju je Marvin improvizovao, što je imalo značajan uticaj na istoriju Evrope.

Slabeći, Kragaš postade zao; postajući zao Kragaš postade slab. Uzalud je iznašao obožavanje đavola. Sledbenici marvinizma nisu se klanjali idolu nego pre simbolu. Zli Kragaš postade pogan: prljavština mu je rasla pod noktima, nezdravi žbunovi malja pojaviše mu se na duši.

Konačno je bespomoćan ležao Kragaš, utelovljenje zla, sa Marvinovim telom u kandžama. Rituali isterivanja đavola izazvaše njegovu konačnu agoniju. Jedna cirkularna testera prerusena u molitveni točak raskomada ga, malj u obliku kadionice prosu mu mozak. Dobrodušni stari Otac Flin otpeva nad njim poslednje reči: – Nećeš hlebac steći ćuftom samo jednom. – I Kragaša položiše u grob isklesan od Kragaša-stanca. Prikladni grafiti bili su uklesani u njegov nadgrobni kamen, a ucvali Kragaš zasađen oko svoga groba.

Tiho je to mesto. Sleva je šumarak Kragaš-drveća, zdesna jedna rafinerija nafte. Tamo prazna konzerva od piva – ovde moljac. A samo malo dalje je mesto na kome je Marvin otvorio njegov kofer i izvadio svoje davno izgubljeno telo.

Otresao je prašinu sa njega i očešljao mu kosu. Obrisao mu je nos i doveo u red kravatu. A zatim ga je, s odgovarajućim poštovanjem, navukao na sebe.

GLAVA 33

I tako se Marvin ponovo našao na Zemlji i u svom sopstvenom telu. Otišao je u svoj rodni Stenhoup i nije primetio da se išta izmenilo. Njegov grad i dalje je bio nekih tri stotine milja od Njujorka u fizičkoj, i oko sto godina u duhovnoj i emocionalnoj daljini. Baš kao i ranije, bili su tu voćnjaci i hrpice mrkih krava pasle su na talasastim zelenim ispašama. Večna je bila glavna ulica oivičena brestovima i samotni plač mlaznjaka kasno u noći.

Niko nije Marvina pitao gde je bio. Čak ni njegov najbolji prijatelj Bili Hejk, koji je uzeo zdravo za gotovo da je Marvin otišao na izlet na jedno od uobičajenih turističkih mesta, kao Sinkjang, ili Vlažna prašuma Donjeg Iturija.

Isprva, Marvina je ta nepobediva stabilnost uznemiravala koliko i promene Trampe svesti ili izobličene zagonetke Iskrenutog sveta. Stabilnost mu je izgledala egzotična; uporno je očekivao da ona izbledi.

Ali mesta kao što je Stenhoup ne blede, a dečaci kao što je Marvin postepeno gube smisao za začaranost ili uzvišenu svrhu.

Sam, u noći, u svojoj sobi u potkrovlju, Marvin je često sanjario o Ketu. Još mu je bilo teško da o njoj misli kao o specijalnom agentu Interplanetarne budnosti. A ipak, uvek je bio neki nagoveštaj zvaničnog u njenom ponašanju, i blesak pravednog tužioca u njenim divnim očima.

On je voleo, i žaliće večno što je izgubio, ali bilo mu je ugodnije da za njom žali nego da je ima. I, ako se mora reći istina, Marvinu je već za oko zapala, ili ponovo zapala, Marša Bejker, povučena i privlačna mlada kći Edvina Marša Bejkera, glavnog stenhoupskog trgovca nekretninama.

Stenhoup možda i nije bio najbolji od mogućih svetova, ali je bio najbolji svet koji je Marvin ikada video. U tom mestu ste mogli živeti a da se ništa ne baca na vas, niti da se vi bacate na išta. Nikakva metaforička deformacija nije bila moguća u Stenhoupu; krava je izgledala tačno kao krava, i nazvati je bilo kako drugačije bilo bi neopravdana pesnička sloboda.

I tako, jasno, svuda pođi svojoj kući dođi, te je Marvin postavio sebi za cilj uživanje u poznatom, što sentimentalni mudri ljudi nazivaju vrhuncem ljudske mudrosti.

Na njegov život senke su bacale samo jedna ili dve male nesigurnosti. Prvo i najvažnije bilo je pitanje: kako se on vratio na Zemlju iz Iskrenutog sveta?

Sproveo je ozbiljno istraživanje u vezi sa tim problemom, koji je bio strašniji nego što se isprva činilo. On je znao da ništa nije nemoguće u Iskrenutom svetu, da ništa nije čak ni neverovatno. Postoji kauzalitet u Iskrenutom svetu, ali isto tako postoji i nonkauzalitet. Ništa *ne mora* biti; ništa nije *nužno*. Zbog toga, bilo je sasvim zamislivo da ga je Iskrenuti svet odbacio nazad na Zemlju i pokazao svoju moć tako što je Marvina oslobodio svoje moći.

Zaista, izgledalo je da se desilo baš to. Ali postojala je još jedna, manje ugodna alternativa.

Ona je bila izneta u Duurmanovim „Propozicijama” kao što ovde sledi: „Među carstvima mogućeg u Iskrenutom svetu, jedno mora biti sasvim kao naš svet, a drugo mora biti sasvim kao naš svet izuzev jednog detalja, sledeće isto kao naš svet izuzev dva detalja, i tako dalje.”

Što je značilo da se on možda i dalje nalazi na Iskrenutom svetu, a da je Zemlja koju vidi samo prolazna emanacija, časak reda u fundamentalnom haosu čija je sudbina da se za koji trenutak raspadne u besmisao Iskrenutog sveta.

Na neki način, time se ništa nije menjalo, jer ništa nije stalno osim naših iluzija. Ali nikome ne prija da mu iluzije budu ugrožene, i Marvin je želeo da zna na čemu je.

Da li je na Zemlji ili na nekoj kopiji Zemlje?

Možda bi se mogao otkriti neki detalj u neskladu s onom Zemljom sa koje je otišao? Ili čak nekoliko detalja? U interesu svog duševnog mira Marvin je pokušao da ih otkrije. Istražio je Stenhoup i okolinu, posmatrao i proveravao floru i faunu.

Činilo se da je sve u redu. Život je tekao kao i obično. Njegov otac je, kao i uvek, negovao svoja krda pacova; njegova majka i dalje je tiho legla jaja.

Otišao je na sever do Bostona i Njujorka, a na jug još dalje, do beskrajne Filadelfije, te oblasti Los Anđelesa. Sve je na izgled bilo u redu. Pomišljao je da pređe čitav kontinent ploveći moćnom rekam Delaver, i da nastavi svoje istraživanje u kalifornijskim gradovima Šenektadiju, Milvokiju, i Šangaju.

Ipak, predomislio se, jer je shvatio da nema svrhe da provede život u beskonačnim pokušajima da otkrije ima li ili nema taj život koji bi u nečem mogao provesti.

Pored svega, postojala je i mogućnost da su, čak i ako Zemlja jeste izmenjena, isto tako izmenjena i njegova sećanja, što bi ga onesposobilo da išta primeti.

Leškario je pod znanim zelenim nebom Stenhoupa i razmatrao tu mogućnost. Ne, to mu nije izgledalo verovatno. Zar gigantska stabla hrastova ne migriraju i dalje svake godine na jug? Zar ogromno crveno sunce ne ide kao i uvek preko nebesa, praćeno svojim mračnim saputnikom? Zar se trostruki meseci ne vraćaju svakog meseca sa novom hrpom kometa?

Ovi poznati prizori ohrabriše ga. Sve je bilo kao i uvek. I tako je Marvin prihvatio svoj svet takav kakav je, oženio se Maršom Bejker, i živio zauvek potom.

KRAJ

Table of Contents

TRAMPA SVESTI

GLAVA 1

GLAVA 2

GLAVA 3

GLAVA 4

GLAVA 5

GLAVA 6

GLAVA 7

GLAVA 8

GLAVA 9

GLAVA 10

GLAVA 11

GLAVA 12

GLAVA 13

GLAVA 14

GLAVA 15

GLAVA 16

GLAVA 17

GLAVA 18

GLAVA 19

GLAVA 20

GLAVA 21

GLAVA 22

GLAVA 23

GLAVA 24

GLAVA 25

GLAVA 26

GLAVA 27

GLAVA 28

GLAVA 29

GLAVA 30

GLAVA 31

GLAVA 32

GLAVA 33

KRAJ